

T.C.
FIRAT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

CUMHURİYETTEN SONRA İLKOKUL ÖĞRETMENİ
YETİŞTİRME VE İLKOKUL ÖĞRETMEN ADAYLARININ
YETİŞTİRİLMESİYLE İLGİLİ GÖRÜŞLER

YÜKSEK LİSANS TEZİ

TEKNİK EĞİTİM FAKÜLTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI

Fahrettin UYANIK

FIRAT ÜNİVERSİTESİ Kütüphane ve Dokümantasyon DAİRE BAŞKANLIĞI Demirbaş No : 77.550

Tez Yöneticisi

Yrd. Doç. Dr. Abdullah DİKİCİ

61

Y.L.

SOS. BİL.

ELAZIĞ

TEMMUZ-1996

Bu çalışma tarihinde aşağıda belirtilen jüri tarafından oybirliği / oy çokluğu ile Eğitim Bilimleri Anabilim Dalında YÜKSEK LİSANS tezi olarak kabul edilmiştir.

DEĞERLENDİRME KURULU ÜYELERİ

(Ad-Soyad)

(İmza)

Başkan :

Üye :

Üye :

Fırat Üniversitesi
Merkez Kütüphanesi
0068783
255.07.02.03.00.00/08/0068783

EB YU/20

ÖNSÖZ

Eğitim kurumlarının önemli unsurlarından biri de öğretmendir. Bu nedenle öğretmenlerin sayı ve nitelik bakımlarından yeterlikleri, öğretmenlerin yetiştikleri kurumlar ve bu kurum programlarının iyileştirilmesi konusunda Cumhuriyet'ten günümüze kadar çalışmalar devam edegelmiştir.

Ülkelerin kalkınmasında, öğretmenlerin çok iyi yetiştirilmeleri ve görevlerini en iyi şekilde yerine getirmelerinin önemi büyüktür.

İlköğretimin bütün dünyada zorunlu öğretim olarak kabul edilmesi, toplum ve birey için taşıdığı hayati önem ile çocuğun zihinsel gelişiminin önemli bir kısmının bu aşamada tamamlanması, eğitim sürecinin bu kademesine ayrı bir önem verilmesini gerektirmektedir.

İlkokul öğretmenlerinin yetiştirilmesi Cumhuriyetle birlikte büyük bir önemle ele alınmıştır. Ancak, öğretmen yetiştirme programlarının yeterliliği ve öğretmen yetiştiren kurum program amaçlarına ne derece ulaşılabildiğinin belirlenmesi gerekir.

Bu araştırmanın amacı, ilkokul öğretmenlerinin yetiştikleri programlar ile ilgili görüşlerinin belirlenmesidir.

Araştırmaya birçok kişinin eleştirileri ve katkıları olmuştur. Başta, bilgi ve tecrübesinden çok yararlandığım hocam Yrd. Doç. Dr. Abdullah DİKİCİ'ye şükranlarımı sunarım. Ayrıca tezin belli aşamalarında desteklerini gördüğüm Eğitim Bilimleri Bölümü Başkanı hocam Prof. Dr. Şadiye G. KÜLAHÇI'ya, hocam Doç. Dr. Vehbi ÇELİK'e, hocam Yrd. Doç. Dr. Mualla BİLGİN'e, hocam Yrd. Doç. Dr. Mehmet GÜROL'a, çalışkan Araştırma Görevlileri Mehmet TAŞPINAR, Çetin SEMERCİ ile İbrahim KOCABAŞ'a teşekkürlerimi sunarım.

Ayrıca anketin uygulanmasında her türlü yardımını esirgemeyen Elazığ ili Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı merkez ve merkez köylerdeki okul yöneticilerine ve öğretmenlerine teşekkür ederim.

İÇİNDEKİLER

	<u>Sayfa</u>	<u>No</u>
ONAY		I
ÖNSÖZ		II
İÇİNDEKİLER.....		III
TABLolar LİSTESİ		V
I. BÖLÜM		
GİRİŞ		1
Problem		2
Amaç.....		3
Önem		4
Sayılıtlar		5
Sınırlıklar.....		6
Tanımlar.....		6
II. BÖLÜM		
İLGİLİ LİTERATÜR VE ARAŞTIRMA		
CUMHURİYET DÖNEMİNDE İLKOKUL ÖĞRETMENİ YETİŞTİRME		8
Cumhuriyetin İlk Yılları		8
1930-1950 Yılları Arası		10
1950-1960 Yılları Arası		13
1961-1970 Yılları Arası		14
1970-1981 Yılları Arası		14
1981-1996 Yılları Arası		17
MİLLİ EĞİTİM ŞURALARINDA İLKOKUL ÖĞRETMENİ YETİŞTİRME.....		23
ÖĞRETMEN YETİŞTİRMEDE ÖĞRENCİ ALIMI		25
İLKOKUL ÖĞRETMENİ YETİŞTİRMEDE ÇAĞDAŞ UYGULAMALARDAN		
ÖRNEKLER VE ÜLKEMİZLE KARŞILAŞTIRMA		28
Avusturya		33
İsviçre		33
İskoçya		33
Japonya		33
İsveç		34
Almanya.....		34
İLGİLİ ARAŞTIRMALAR		34

III. BÖLÜM

YÖNTEM.....	40
Araştırma Modeli.....	40
Evren ve Örneklem.....	40
Verilerin Toplanması	40
Verilerin Çözümü ve Yorumlanması.....	41

IV. BÖLÜM

BULGULAR VE YORUM.....	42
Kişisel Özellikler.....	42
Öğretmen Yetiştiren Kurumların Amaçlarına İlişkin Görüşler	49
Bitirilen Okul ile Amaçlara İlişkin Görüşler.....	55
Hizmet Süresi ile Amaçlara İlişkin Görüşler	62
Hizmetiçi Eğitim Kursuna Katılma ve Amaçlara İlişkin Görüşler.....	70

V. BÖLÜM

ÖZET	78
SONUÇ	84
ÖNERİLER.....	86
KAYNAKLAR.....	87
EKLER.....	90
Araştırma İzin Yazıları	91-95
Anket Örneği.....	96-99

TABLOLAR

Sayfa No

1. DARÜLMUALLİMİN VE DARÜLMUALLİMATLARIN PROGRAMLARI	9
2. İLKÖĞRETMEN OKULLARININ PROGRAMLARI	11
3. KÖY ENSTİTÜLERİNDE OKUTULAN DERSLER	13
4. EĞİTİM ENSTİTÜLERİNİN PROGRAMI	16
5. İLKOKUL ÖĞRETMENİ YETİŞTİREN ÜNİVERSİTELER	19
6. EĞİTİM YÜKSEKOKULLARI ÖĞRETİM PROGRAMI	20-21
ŞEKİL 1.....	22
7. SINIF ÖĞRETMENLİĞİ BÖLÜMLERİN TERCİH SAYISI VE ARTIŞ ORANLARI	27
8. İLKOKUL ÖĞRETMENİ YETİŞTİREN KURUMLARIN EĞİTİM DÜZEYLERİ	29
9. İLKOKUL ÖĞRETMENİ YETİŞTİREN KURUMLARA KABUL KOŞULLARI	30
10. İLKOKUL ÖĞRETMENİ YETİŞTİREN KURUMLARDA DEĞERLENDİRME SİSTEMİ	31
11. İLKOKUL ÖĞRETMENİ YETİŞTİREN KURUMLARIN PROGRAMLARI	32
12. DENEKLERİN CİNSİYETE GÖRE DAĞILIMI	42
13. DENEKLERİN YAŞ GRUPLARINA GÖRE DAĞILIMI	43
14. DENEKLERİN MESLEKDE HİZMET SÜRELERİNE GÖRE DAĞILIMI	43
15. DENEKLERİN BİTİRDİKLERİ OKULA GÖRE DAĞILIMI.....	44
16. ÇALIŞILAN OKULUN BULUNDUĞU YERE GÖRE DAĞILIM	44
17. HİZMETİÇİ EĞİTİM KURSUNA KATILMAYA GÖRE DAĞILIM	45
18. BAŞKA BRANŞ MEZUNLARININ İLKOKUL ÖĞRETMENİ OLARAK ATANMASINA GÖRE DAĞILIM	45
19. ÖĞRETMEN YETİŞTİREN KURUMLARIN UYGUNLUĞU DAĞILIMI	46
20. 4 YILLIK LİSANS EĞİTİMİNİN GEREKLİLİĞİ DAĞILIMI	47
21. SİRALAMA SINAVININ GEREKLİLİĞİNE GÖRE DAĞILIM	47
22. LİSANS TAMAMLAMA PROGRAMINA KATILMAYA GÖRE DAĞILIM	48
23. LİSANS TAMAMLAMA PROGRAMININ YETERLİLİĞİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLERİN DAĞILIMI.....	48
24. ALANLA İLGİLİ BİLGİ VE BECERİYE SAHİP OLMA DAĞILIMI	49
25. ÇOCUKLARI İNCELEME VE TANIMA TEKNİKLERİNİ BİLMEYE GÖRE DAĞILIM	49

26. ÇOCUKLARIN SORUNLARINI BELİRLEME VE ÇÖZÜM ÖNLEMLERİ	
ALMAYA GÖRE DAĞILIM	50
27. ÖZEL EĞİTİME MUHTAÇ ÇOCUKLARI TANIMA DAĞILIMI	50
28. EĞİTİM TEKNOLOJİSİNİ BİLME-KULLANMA DAĞILIMI	51
29. YENİLİKLERİ İZLEME VE SONUÇLARI DEĞERLENDİRME	
DAĞILIMI	51
30. PLANLAMA YAPMA VE UYGULAMA DAĞILIMI	52
31. ANADİL OLARAK TÜRKÇEYİ KULLANMA DAĞILIMI	52
32. TOPLUM KALKINMASI VE HALK EĞİTİMİ GÖREVİNİ YAPMA	
DAĞILIMI	53
33. ÇOCUKLARI MESLEĞE YÖNLENDİRME DAĞILIMI.....	53
34. YEREL KAYNAKLARDAN FAYDALANMA DAĞILIMI	53
35. VELİLERLE İLETİŞİM KURMA DAĞILIMI	54
36. DİĞER PERSONELLE İŞBİRLİĞİ YAPMA DAĞILIMI	54
37. MEZUN OLUNAN PROGRAM-ÖĞRETMENLİK UYUMU DAĞILIMI	55
38. BİTİRİLEN OKUL İLE ALANI İLE İLGİLİ BİLGİ VE BECERİYE SAHİP	
OLMAYA İLİŞKİN GÖRÜŞLER	55
39. BİTİRİLEN OKUL İLE ÇOCUKLARI İNCELEMAYA İLİŞKİN GÖRÜŞLER	56
40. BİTİRİLEN OKUL İLE ÖZEL EĞİTİME MUHTAÇ ÇOCUKLARI TANIMAYA	
İLİŞKİN GÖRÜŞLER.....	56
41. BİTİRİLEN OKUL İLE EĞİTİM TENOLOJİSİNİ BİLMAYA İLİŞKİN	
GÖRÜŞLER	57
42. BİTİRİLEN OKUL İLE YENİLİKLERİ İZLEMAYA İLİŞKİN GÖRÜŞLER	57
43. BİTİRİLEN OKUL İLE PLANLAMA YAPMAYA İLİŞKİN GÖRÜŞLER.....	58
44. BİTİRİLEN OKUL İLE TÜRKÇEYİ KULLANMAYA İLİŞKİN GÖRÜŞLER	58
45. BİTİRİLEN OKUL İLE ÇALIŞMA DİSİPLİNİ KAZANMAYA İLİŞKİN	
GÖRÜŞLER	59
46. BİTİRİLEN OKUL İLE HALK EĞİTİMİ GÖREVİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLER	59
47. BİTİRİLEN OKUL İLE ÇOCUKLARI YÖNLENDİRMAYA İLİŞKİN	
GÖRÜŞLER	60

26. ÇOCUKLARIN SORUNLARINI BELİRLEME VE ÇÖZÜM ÖNLEMLERİ	
ALMAYA GÖRE DAĞILIM	50
27. ÖZEL EĞİTİME MUHTAÇ ÇOCUKLARI TANIMA DAĞILIMI	50
28. EĞİTİM TEKNOLOJİSİNİ BİLME-KULLANMA DAĞILIMI	51
29. YENİLİKLERİ İZLEME VE SONUÇLARI DEĞERLENDİRME	
DAĞILIMI	51
30. PLANLAMA YAPMA VE UYGULAMA DAĞILIMI	52
31. ANADİL OLARAK TÜRKÇEYİ KULLANMA DAĞILIMI	52
32. TOPLUM KALKINMASI VE HALK EĞİTİMİ GÖREVİNİ YAPMA	
DAĞILIMI	53
33. ÇOCUKLARI MESLEĞE YÖNLENDİRME DAĞILIMI	53
34. YEREL KAYNAKLARDAN FAYDALANMA DAĞILIMI	53
35. VELİLERLE İLETİŞİM KURMA DAĞILIMI	54
36. DİĞER PERSONELLE İŞBİRLİĞİ YAPMA DAĞILIMI	54
37. MEZUN OLUNAN PROGRAM-ÖĞRETMENLİK UYUMU DAĞILIMI	55
38. BİTİRİLEN OKUL İLE ALANI İLE İLGİLİ BİLGİ VE BECERİYE SAHİP	
OLMAYA İLİŞKİN GÖRÜŞLER	55
39. BİTİRİLEN OKUL İLE ÇOCUKLARI İNCELEMeye İLİŞKİN GÖRÜŞLER	56
40. BİTİRİLEN OKUL İLE ÖZEL EĞİTİME MUHTAÇ ÇOCUKLARI TANIMAYA	
İLİŞKİN GÖRÜŞLER	56
41. BİTİRİLEN OKUL İLE EĞİTİM TENOLOJİSİNİ BİLMeye İLİŞKİN	
GÖRÜŞLER	57
42. BİTİRİLEN OKUL İLE YENİLİKLERİ İZLEMeye İLİŞKİN GÖRÜŞLER	57
43. BİTİRİLEN OKUL İLE PLANLAMA YAPMAYA İLİŞKİN GÖRÜŞLER	58
44. BİTİRİLEN OKUL İLE TÜRKÇEYİ KULLANMAYA İLİŞKİN GÖRÜŞLER	58
45. BİTİRİLEN OKUL İLE ÇALIŞMA DİSİPLİNİ KAZANMAYA İLİŞKİN	
GÖRÜŞLER	59
46. BİTİRİLEN OKUL İLE HALK EĞİTİMİ GÖREVİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLER	59
47. BİTİRİLEN OKUL İLE ÇOCUKLARI YÖNLENDİRMEye İLİŞKİN	
GÖRÜŞLER	60

48. BİTİRİLEN OKUL İLE YEREL KAYNAKLARDAN FAYDALANMAYA İLİŞKİN GÖRÜŞLER	60
49. BİTİRİLEN OKUL İLE VELİLERLE İLETİŞİM KURMAYA İLİŞKİN GÖRÜŞLER	61
50. BİTİRİLEN OKUL İLE DİĞER PERSONELLE İŞBİRLİĞİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLER	61
51. BİTİRİLEN OKUL İLE ÖĞRETMENLİK UYUMUNA İLİŞKİN GÖRÜŞLER	62
52. HİZMET SÜRESİ İLE ALANI İLE İLGİLİ BECERİYE SAHİB OLMAYA İLİŞKİN GÖRÜŞLER	62
53. HİZMET SÜRESİ İLE ÇOCUKLARI İNCELEMeye İLİŞKİN GÖRÜŞLER.....	63
54. ÇOCUKLARIN SORUNLARINA BELİRLEMeye İLİŞKİN GÖRÜŞLER	64
55. HİZMET SÜRESİ İLE ÖZEL EĞİTİME MUHTAÇ ÇOCUKLARI TANIMAYA İLİŞKİN GÖRÜŞLER	64
56. HİZMET SÜRESİ İLE EĞİTİM TEKNOLOJİSİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLER	65
57. HİZMET SÜRESİ İLE ALANI İLE İLGİLİ YENİLİKLERİ İZLEMeye İLİŞKİN GÖRÜŞLER	65
58. HİZMET SÜRESİ İLE PLANLAMA YAPMAYA İLİŞKİN GÖRÜŞLER.....	66
59. HİZMET SÜRESİ İLE TÜRKÇEYİ KULLANMAYA İLİŞKİN GÖRÜŞLER.....	66
60. HİZMET SÜRESİ İLE ÇALIŞMA DİSİPLİNİ KAZANMAYA İLİŞKİN GÖRÜŞLER	67
61. HİZMET SÜRESİ İLE HALK EĞİTİMİ GÖREVİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLER	67
62. HİZMET SÜRESİ İLE ÇOCUKLARI YÖNLENDİRMEYE İLİŞKİN GÖRÜŞLER	68
63. HİZMET SÜRESİ İLE YEREL KAYNAKLARDAN FAYDALANMAYA İLİŞKİN GÖRÜŞLER	68
64. HİZMET SÜRESİ İLE VELİLERLE İLETİŞİME İLİŞKİN GÖRÜŞLER	69

65. HİZMET SÜRESİ İLE DİĞER PERSONELLE İŞBİRLİĞİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLER	69
66. HİZMET SÜRESİ İLE ÖĞRETMENLİK UYUMUNA İLİŞKİN GÖRÜŞLER	70
67. HİE İLE ALANI İLE İLGİLİ BECERİYE İLİŞKİN GÖRÜŞLER	70
68. HİE İLE ÇOCUKLARI TANIMAYA İLİŞKİN GÖRÜŞLER	71
69. HİE İLE ÇOCUKLARIN SORUNLARIN BELİRLEMeye İLİŞKİN GÖRÜŞLER	71
70. HİE İLE ÖZEL EĞİTİME MUHTAÇ ÇOCUKLARI TANIMAYA İLİŞKİN GÖRÜŞLER	72
71. HİE İLE EĞİTİM TEKNOLOJİSİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLER	72
72. HİE İLE YENİLİKLERİ İZLEMeye İLİŞKİN GÖRÜŞLER.....	73
73. HİE İLE PLANLAMAYA İLİŞKİN GÖRÜŞLER	73
74. HİE İLE TÜRKÇEYİ KULLANMAYA İLİŞKİN GÖRÜŞLER	74
75. HİE İLE HALK EĞİTİMİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLER	74
76. HİE İLE ÇOCUKLARI YÖNLENDİRMEYE İLİŞKİN GÖRÜŞLER	74
77. HİE İLE YEREL KAYNAKLARDAN FAYDALANMAYA İLİŞKİN GÖRÜŞLER.....	75
78. HİE İLE VELİLERLE İLETİŞİME İLİŞKİN GÖRÜŞLER.....	75
79. HİE İLE DİĞER PERSONELLE İŞBİRLİĞİNE İLİŞKİN GÖRÜŞLER	76
80. HİE İLE ÖĞRETMENLİK UYUMUNA İLİŞKİN GÖRÜŞLER.....	76

I. BÖLÜM

GİRİŞ

Eğitim sisteminin temel öğelerinden birisi öğretmendir. Bu sistemde yetiştirilen insanın niteliği ile öğretmenin niteliği arasında bir ilişki vardır. Bu nedenle ülkemizde Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşundan bu yana eğitim politikalarında, öğretmen yetiştirilmesinin çok özel bir yeri ve önemi bulunmaktadır.

Bir eğitim sisteminde "öğretmen yetiştirme" çok boyutlu ve oldukça karmaşık yapıya sahip bir alt sistemdir. Öğretmen adaylarının seçimi, öğretmen yetiştiren eğitim kurumunun yapısı, bu kurumlarda izlenecek öğretim programlarının özelliği öğretmen yetiştirme politikalarının boyutlarından birkaçıdır (Karagözoğlu, 1992, s. 146).

Bir ülkenin kalkınmasında eğitim seviyesi yüksek fertlere ihtiyaç vardır. Bu bireyler öğretmenlerin elinde yetişir ve şekillenir.

Cumhuriyetle birlikte öğretmen yetiştirmede ihtiyaçlar da dikkate alınarak daha planlı ve programlı davranıldığı görülmektedir. Osmanlı Devleti'nden devralınan öğretmen kadrosuyla birlikte hızla girilen eğitim seferberliğini gerçekleştirmek için öğretmen yetiştirmede çok çeşitli modeller kullanılmıştır. Özellikle Cumhuriyetin ilk yıllarında okuma-yazma seferberliğini tüm ülkeye yayabilmek için okuma-yazmayı başarabilecek kişiler, bu alanda değişik sürelerde eğitimden geçirilerek görevlendirilmişlerdir (Alptekin, 1993, s.24).

Avrupa'da öğretmenlik tıp, hukuk ve mimarlık gibi meslekler kategorisine girmektedir (Galton, 1989, s. 415).

Ülkemizde ilkokul öğretmenlerinin yetiştirilmesi Darülmualimin'e kadar dayanır. Daha sonra Cumhuriyet döneminde birçok isimlerle en sonunda da Eğitim Fakülteleri ile devam etmektedir.

İlkokul programlarının gelişmesine paralel olarak ilkokul öğretmenleri yetiştirilmek ve geliştirilmek istenmiştir. XI. Milli Eğitim Şûrası ve Milli Eğitim Temel Kanunu ile diğer öğretmenlerin yetiştirilmesi gibi ilkokul öğretmenlerinin de genel kültür, alan bilgisi ve meslekî

formasyon yönünden dengeli yetiştirilmesi öngörülmüştür. Bu düşünce çerçevesinde öğretmen yetiştirme amaçlanmıştır (Baytekin , 1992, s.483).

Problem

İlköğretimin bütün dünyada zorunlu öğretim olarak kabul edilmesi, toplum ve birey için taşıdığı hayati önem ile çocuğun zihinsel gelişiminin önemli bir kısmının bu aşamada tamamlanması, eğitim sürecinin bu kademesine ayrı bir önem verilmesini gerektirmektedir.

Bu öneminden dolayı son yıllarda gerek ulusal, gerekse uluslararası toplantılarda ilkökul öğretmenliğinin önemi, etkinliği, öğretmen yetiştirme biçimi ve eğitiminin niteliği üzerinde daha büyük bir titizlikle durulmaktadır. Hemen bütün ülkeler ilkökul öğretmeni yetiştirme konusunda arayışlar içindedir (Ataünal, 1994, s.11).

Öğretmen, eğitimin ana gövdesini oluşturur ve geleceği belirleyen gençliği yetiştirir. Eğitim, iyi yetişmiş ve iyi yetiştirilecek öğretmenlerle hem mevcut kaynakların değerlendirilmesinde hem de çağdaşlığa ulaşmadaki gücünü başarıyla yerine getirecektir.

Eğitim programları, öğretmen yetiştiren kurumlar açısından büyük önem taşımaktadır. Çünkü, öğretmen yetiştiren kurumlar toplumda nitelikli insan gücü yetiştirilmesinde önemli rol oynarlar. Eğitim amaçlarının gerçekleşmesi büyük ölçüde öğretmenin nitelikli olarak yetiştirilmesiyle sağlanacaktır (Türkoğlu, 1992, s. 480).

Daha önce belirtildiği gibi eğitim programları konusu öğretmen yetiştiren kurumlar açısından önemlidir.

İlkokul öğretmenlerinin yetiştirilmesi Cumhuriyetle birlikte büyük bir önemle ele alınmıştır. Bu çalışmalar zaman zaman kesintiye uğramasına rağmen, bir takım gelişmelerle bu günlere gelinmiştir.

Bir ülkede eğitim sistemini geliştirmek için yapılan harcamalar yükseltilebilir, programlar yeniden düzenlenebilir. Fakat gerçek gelişme ve değişme, öğretmenlerin değişmesi ile sağlanabilir. Bilinmelidir ki okulun veya eğitim sisteminin başarısı herşeyden önce öğretmenin sınıftaki uygulamalarına bağlıdır. Bundan dolayıdır ki öğretmenlerin meslek öncesi ve meslek içi eğitimlerinin geliştirilmesi için yeni yöntemlerin aranması doğaldır (Külahçı, 1984, s.19).

Öğretmenlikte sadece konunun bilinmesinin yeterli olmadığı bu konunun nasıl

öğretileceğinin de bilinmesi gerektiği bunun da ayrı bir sanat olduğu artık günümüzde bilinen bir hususdur (Highet, 1968, s. 23).

İşte bu öğretme sanatı ise, öğretmenin meslek bilgisi ile yetişmesi ile mümkündür. Bir fizikçiyi fizik öğretmeninden, bir kimyacıyı kimya öğretmeninden, bir tarihçiyi tarih öğretmeninden ayıran özellik, öğretmenlik mesleğinde bulunanların sağlam bir genel kültür ve alan bilgisi yanında sağlıklı bir öğretmenlik bilgisine de sahip olmalarıdır (Küçükahmet, 1986, s. 112).

Öğretmenlerimizin iyi yetişmeleri gündeme geldiğinde ilk sırada incelenecek konu, öğretmen yetiştirme programlarıdır. Bugün ilkökul öğretmeninin seçiminden başlamak üzere, hizmet öncesi ve hizmetiçi eğitim, öğretmen yetiştirme sorununun önemli boyutlarını oluşturmakta ve bunlara daha çok özen gösterilmesini zorunlu kılmaktadır (Ataünal, 1994, s.12).

Eğitim kurumlarının üç temel unsuru vardır. Bunlar öğrenciler, programlar ve öğretim kadrosudur. Nitelikte bir hizmet öncesi eğitimi ilk ve önemli basamağı öğrenci seçimidir. Öğrenci seçiminden sonra diğer önemli unsur öğrencilere öğretmenlik mesleği için gerekli bilgi, beceri tutumları kazandırmayı amaçlayan bitişirme programlarıdır.

Temel eğitim kurumlarında görev yapan öğretmenlere hizmet öncesinde alan bilgisi, öğretmenlik meslek bilgisi ve genel kültür olmak üzere üç alanda eğitim verilmektedir. Yaptığımız gözlem ve görüşmeler bizi öğretmenlerin hizmet öncesinde yeterli yetişmediği düşüncesine götürmüştür. Ancak hizmet sırasında, yetişmeye ilişkin çeşitli sorunlarla karşı karşıya kalındığı gözönüne alınırsa; öğretmen yetiştirme programlarındaki eğitim-öğretimin yeterli olup olmadığı ve M.E. Bakanlığı'nca öngörülen öğretmen yetiştirme kurum programlarının amaçlarına ne derece ulaşıldığının ortaya konması gerekmektedir.

Amaç

Bu araştırmanın amacı, ilkökul öğretmenlerinin yetiştikleri programlar ile ilgili görüşlerinin belirlenmesidir.

Bu amacı gerçekleştirmek için şu sorulara cevap aranacaktır.

1. Mezun olunan okul programlarında eksik bulunan yanlar nelerdir?

2. Mezun olunan okul programlarıyla yapılan öğretmenlik arasındaki uyumun derecesi nedir?
3. İlkokul öğretmeni yetiştiren programlarda öncelikle ağırlık verilmesi gereken alanlar nelerdir?
4. Branş öğretmenlerinin ilkökul öğretmeni olarak atanmaları nasıl karşılanmaktadır?
5. Hangi tür okul mezunları öğretmen yetiştiren program amaçlarına daha uygundur?
6. Hizmet süresi ile program amaçlarına ilişkin görüşler nelerdir?
7. Hizmetiçi eğitim ile amaçlara ulaşmaya ilişkin görüşler nelerdir?

Önem

Öteden beri her toplumda, meslekler arasında öğretmenlik en "kutsal" bir meslek olarak algılanmış, öğretmenliği "ana meslek" sayma, öğretmeni kişinin yaşamında ana-babadan da ileri bir yere geçirme, yeni kuşakları onların yetiştireceğine inanma, toplumun kalkınmasında öğretmenlere bel bağlama eğilimleri, etkileme dereceleri ne olursa olsun, zamanımıza kadar canlılığını koruya gelmiştir (Ertürk, 1972, s.16).

Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluşundan bu yana eğitim politikalarında, öğretmen yetiştirilmesinin çok özel bir yeri ve önemi bulunmaktadır. Eğitimdeki başarı öncelikle yetişen öğretmenin niteliğine bağlıdır. Günümüzde toplumların gelişmişlik derecelerinin göstergesinin temel belirleyicilerinin başında yer alan eğitim düzeyinin durumu yine öğretmenlere bağlıdır. Toplumdaki yeni kuşakların eğitimi, büyük ölçüde kendilerini yetiştiren öğretmenlerin özellikleriyle ilgilidir.

Adams ve Bjork "Bir eğitim sisteminin en önemli ve sürekli görevinin öğretmen yetiştirmek olduğunu" belirtmekte; Vizey, öğretmen yetiştirmenin eğitimin geliştirilmesinde "temel sorun" olduğuna işaret etmekte; Butts ise "Herşeyin ötesinde, öğretmen yetiştirmeyi, insan kaynağını geliştirme planlarının kalbi olarak görmek zorundayız" demektedir (Bülbül, 1979, s.48).

Bilindiği gibi Temel Eğitim bütün dünyada zorunlu olan bir öğrenim olarak kabul edilmiştir. İlkokula devam eden çocuğun zihinsel yönden gelişmesinin önemli bir kısmı bu

süreçte tamamlanır. Bu durum, ilköğretim sürecine ayrı bir önem verilmesini gerekli kılmaktadır.

Variş, öğretmen olacakların şu üç boyuta sahip olmaları gerektiğini ileri sürmektedir.

1- "Kim, niçin, nerede, nasıl öğretilmelidir". sorularına yanıt vermek üzere düzenli meslek bilgileri;

2- Öğretim alanı hakkında derin ve etkin alan bilgisi;

3- Küçük bilgi, olgu ve olay kategorilerinin büyük bir strükture oturtulmasına yarayacak genel kültür.

Variş'a göre öğretmenliğin bu üç boyutu tek bir kurumda tek bir program halinde işlenebileceği gibi, aynı kurumlarda farklı süre ve ağırlıklarla da gerçekleştirilebilir.

Hangi kademeye öğretmen yetiştirilirse yetiştirilsin öğretmen adaylarının program içinde geniş bir genel kültür, sağlam bir alan bilgisi, güçlü ve yeterli bir meslek bilgisi ile donatılması gerekir (Oğuzkan, 1988, s. 3).

İlkokul (sınıf) öğretmeni gelecek kuşakların bilişsel, duyuşsal ve devinsel gelişimi ve yaşama biçimini yönlendiren kişidir. Çocukların topluma ve kendilerine karşı tutumlarını şekillendirir, araştırma ve yaratıcılık becerilerinin gelişimini etkiler.

Bu araştırma ilköğretim öğretmenlerinin yetiştikleri programlardaki yetersizlik düzeyi hakkında bazı bilgiler ortaya çıkarılması bakımından önemlidir. Bundan dolayı, bu araştırma ile toplanacak verilerin özellikleri:

1. Öğretmenlerin görev yapacakları Temel Eğitim Kurumları için amaçlara uygun programdan geçip geçmediklerini belirlemeye,

2. Programdaki yetersizliklerin belirlenmesi ve ağırlık verilmesi gereken alanların ortaya çıkmasında katkısı bulunacağı umulmaktadır.

Sayıtlılar

Bu araştırma yapılırken aşağıdaki sayıtlılardan hareket edilmiştir:

1. Öğretmenler ve yöneticiler sorulara yansız cevap vermişlerdir.

2. Araştırma ile elde edilen veriler ilköğretim öğretmeni yetiştirmenin durumu hakkında fikir

vermektedir.

Sınırlılıklar

Bu araştırma, kapsadığı alan ve yararlandığı verilerle ilgili olarak 1995-1996 Öğretim yılı I. yarıyılında Elazığ ili Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı merkez ve merkez köylerde görev yapan öğretmenlerle sınırlıdır.

Tanımlar

Araştırmada adı geçen bazı terimlerin tanımları verilmiştir. Bu terimler İlkokul, İlköğretim, Öğretmen, Öğretmen Yetiştirme, Eğitim, Öğretim, Eğitim Sistemi, Eğitim Programı, Öğretim Programı terimleridir. Bu terimlerin tanımları araştırmada geçen anlamlarına uygun bir şekilde verilmiştir.

İlkokul: Zorunlu öğrenim çağındaki kız ve erkek çocukların eğitim ve öğretimini sağlamak üzere açılan ve öğrenim süresi beş yıl olan kurumdur.

İlköğretim: Aynı yönetim altında beş yıllık ilkokul ile üç yıllık ortaokuldan meydana gelen gündüzlü ve pansiyonlu sekiz yıllık kurumdur.

Öğretmen: Resmî veya özel bir eğitim kurumunda çocukların öğrenme yaşantılarına rehberlik etmekle görevlendirilmiş, bu amaçla yetiştirilmiş kişidir.

Öğretmen Yetiştirme: İlköğretim kurumlarında görev yapacak öğretmenleri meslek bilgisi, alan bilgisi ve genel kültür bilgisi konularında yetiştirilmek üzere ayrılan süreçtir.

Eğitim: Bireyde kendi yaşantıları yoluyla istendik ve kasıtlı davranış değiştirme sürecidir(Ertürk, 1972, s. 12).

Öğretim: Öğrenmenin gerçekleşmesi ve bireyde istenen davranışların gelişmesi için uygulanan süreçlerin tümüdür (Vanş, 1985, s. 19).

Eğitim Sistemi: Tasarlanan eğitim amaçlarının gerçekleşmesi için çevresinden sürekli girdiler alıp, çevresine çıktılar veren sistemdir.

Eğitim Programı: Öğrencinin zihinsel, devinsel, duyuşsal ve sosyal yönlerden gelişmesine yardım eden, millî eğitimin ve öğretim kurumunun amaçlarına yönelik her türlü öğrenim deneyimlerini kapsayan bir programdır.

Öğretim Programı: Eğitim programının amaçları doğrultusunda öğrenciye

kazandırılması istenen bilgi, beceri ve tutumların ders grupları içerisinde planlı olarak düzenlenmesidir (Varış, 1988, s. 18).

II. BÖLÜM

İLGİLİ LİTERATÜR VE ARAŞTIRMA

CUMHURİYET DÖNEMİNDE İLKOKUL ÖĞRETMENİ YETİŞTİRME

Yurdumuzda öğretmen eğitime gereken önem, Cumhuriyet döneminde verilmiş ve bu alanda dikkate değer gelişmeler yine Cumhuriyet yönetiminin yarattığı uygun ortamda gerçekleşmiştir.

Henüz Cumhuriyet ilân edilmeden önce, Kurtuluş Savaşı'nın devam ettiği yıllarda Türkiye Büyük Millet Meclisi'nin işleri arasında öğretmen yetiştirmeyle ilgili konuların da bulunduğu ve bu konuda önlemler alınmaya çalışıldığı bilinmektedir.

Cumhuriyet yıllarında öğretmen yetiştirme alanında yeni modeller ve programlar arayışını yansıtan çalışmaların sonucu olarak çeşitli uygulamalara geçilmiştir. Yeni rejimin ilköğretime öncelik vermesi nedeniyle ilkokul öğretmeni ihtiyacının karşılanması zaman zaman büyük sorun haline almıştır.

CUMHURİYETİN İLK YILLARI

Cumhuriyet yönetiminin ilk yıllarında ilkokul öğretmenleri eğitimlerini, "darülmuallimîn" (erkek öğretmen okulu) ve "darülmuallimât" (kız öğretmen okulu) diye adlandırılan eski öğretmen okullarının bir bakıma devamı olan öğretmen okullarında görmüşlerdir. Başlangıçta bu okulların öğrenim süreleri ilkokul üzerine 4 yıldır. İlkokul öğretmenlerinin daha nitelikli yetişmeleri için 1924'de öğretmen okullarının öğrenim süreleri 5 yıla çıkarılmıştır. Aynı yıl kabul edilen bir yasayla da öğretmenlik, özellikle ilkokul öğretmenliği bazı hükümlerle tam bir meslek statüsüne kavuşturulmuştur.

Cumhuriyet döneminde ilk iş olarak 8 Nisan 1923'de kabul edilen bir kanunla Öğretmen Okulları'nın giderlerinin 1 Eylül 1923'ten itibaren umumî bütçeye alınması ve doğrudan doğruya Millî Eğitim Bakanlığı tarafından idare edilmesi sağlanmıştır.

Tablo 1:1924'de İlk Darülmuaallimînler ve Darülmuaallimâtların Programı ve Haftalık Ders Saatleri

Dersler	1. sene	2. sene	3. sene	4. sene	5. sene
Din dersleri	2	2	-	-	-
Türkçe ve Edebiyat	6	5	5	3	3
Tarih	2	2	2	2	-
İçtimaiyat	-	-	-	-	2
Malûmat-ı Vataniye	-	-	-	2	-
Ruhiyat, Terbiye, Terbiye Tarihi	-	-	-	3	4
Usûl-i Tedris ve Tatbikat	-	-	-	-	9
Hesap	3	2	2	-	-
Hendese ve Resm-i Hattı	2	2	1	-	-
Cebir	-	-	-	2	-
Hikmet	-	2	2	1	-
Kimya	-	1	2	1	-
Hayvanat	-	-	-	2	-
Nebatat	-	2	-	-	-
Ziraat (Darülmuaallimatlarda yok)	-	-	2	-	-
Teşrih ve Fizyoloji	-	-	2	-	-
Umumi Hıfzısıhha ve Mektep Hıfzısıhha	-	-	-	1	1
Tabakat	-	-	-	1	-
Coğrafya	2	1	2	1	-
Resim (D.atlarda ilk yıl 2, sonra 1'er saat	2	2	2	2	2
El işleri (D.atlarda yalnızca ilk üç yıl	2	2	2	2	3
1'er saat	2	2	2	2	3
Yazı	2	1	-	-	-
Musiki (D.atlarda keman dersleri de zorunlu	1	1	1	1	1
Terbiye-i Bedeniye	1	1	1	1	1
Ecnebi Lisanı	3	2	2	2	2
Dikiş-Biçki (Darülmuaalliminlerde yok)	1	1	1	2	1
İdare-i Beytiye, Çamaşır, Ütü, Tathir (D.inlerde yok.)	-	-	2	-	-
Nakış ve Beyaz İşleri (D.inlerde yok)	-	-	1	1	-
Tabahat (D.inlerde yok)	-	1	1	1	-
Çocuk Bakımı (D. inlerde yok)	-	-	-	1	2
	-	-	-	-	1

Kaynak: AKYÜZ, Y. Türk Eğitim Tarihi, 1989, s. 422

Tablo 1'de görüldüğü gibi;

- Cumhuriyetin ilk yıllarındaki öğretmen okulu programlarının, hemen hemen bütün dersleri içerdiği görülmektedir.
- İş teknik ve seçmeli dersler bütün sınıflarda yer aldığı görülmektedir.
- Türkçe ve Edebiyat dersleri bütün sınıflarda ve en çok saatle yer almıştır.
- Ders verme ve uygulama 9 saat olarak 5. yılda yapılmaktadır.
- Bu programın ağırlığını genel kültür dersleri oluşturmaktadır.

Cumhuriyet döneminin en önemli kanunlarından 3 Mart 1924 tarihli Tevhîdi Tedrîsat Kanunu ve 20 Nisan 1924 tarihli Teşkilâtı Esasiye Kanunu ile ilk öğretim devlet okullarından mecburî ve parasızdır ve ilköğretim çağındaki her çocuğun ilköğretimden

geçebilmesi için gerekli tedbirlerin alınmasını devlete bir görev olarak verilmektedir. Bu kanunların gereği olarak yeterli sayıda ve kalitede öğretmen yetiştirme işine önem verilmiş aynı yıl (1924) toplanan "İkinci Heyet-i İlmiye" İlköğretim Okulları'nın 5 yıla çıkarılmasını, programlarının geliştirilmesini karara bağlamıştır (Küçükahmet, 1976, s. 13).

1926 yılında kabul edilen Maarif Teşkilatına Dair Kanun'la ilkokul öğretmenlerinin yetiştirildiği okullar "İlk muallim mektepleri" ve "köy muallim mektepleri" olmak üzere iki kategoriye ayrılmıştır.

1926 yılında yayınlanan 789 Sayılı Kanun, şehir ve köy ilkokulu olmak üzere iki ilkokul tipi, yine şehir-kasaba ve köy öğretmeni diye iki öğretmen tipi getirmiştir (Küçükahmet, 1976, s.13).

İlköğretimin giderek kırsal bölgeleri de kapsayacak biçimde yaygınlaştırılması politikasına paralel olarak 1927-1928 öğretim yılında özellikle köy okullarında başarılı olabilecek nitelikteki öğretmenleri yetiştirme denemesine başlanmıştır (TED, 1981, s.171).

1927-1928 öğretim yılında üç sınıflı köy okullarına öğretmen yetiştirmek amacıyla biri Denizli'de, diğeri Kayseri'de olmak üzere iki "Köy Muallim Mektebi" açılmıştır (Adem, 1988, s. 66).

1930-1950 YILLARI ARASI

1930'lu yıllarda köy okullarına öğretmen yetiştirilmesine önem verilmiştir.

1932-1933 Öğretim yılında öğretmen okulları 6 yıla çıkarılmış, ilk üç sınıfa ilk devre, son üç sınıfa meslekî devre denilerek, ilk devrede ortaokul programı uygulanmış, meslekî devrede ise öğretmenlik mesleği ile ilgili ders ve uygulamalara ağırlık verilmiştir. Daha sonraları ilk devreler de kaldırılarak öğretmen okulları ortaokul mezunlarını kabul eden üçer yıllık Meslek Okulları haline getirilmiştir (Küçükahmet, 1976, s.13).

Bu girişimi 1937'de başlatılan Eğitim Kurşları uygulaması izlemiştir. Askerlik hizmetini çavuş veya onbaşı rütbesiyle bitiren, köy hayatını tanıyan erkekler ile ilkokul mezunu kız ve kadınlar, Milli Eğitim Bakanlığı ve Tarım Bakanlığı'nın ortaklaşa düzenledikleri bir programa göre, 6-8 aylık bir eğitimden sonra 3 sınıflı köy okullarına Eğitimci olarak atanmışlardır. Eğitimcilerin görevi, atandıkları köylerde okul içindeki çalışmaları yanında danışmanlık ve klavuzluk yapmaktır. Öğretmen ihtiyacı, normal programlarla yetişen köy öğretmenlerince karşılanmaya başlandıktan sonra bu uygulamaya da son verilmiştir.

Tablo 2:1937-1938 Öğretim Yılında İlköğretmen Okulları'nın Meslekî Derslerinin Programları şöyledir:

Dersler	1. Sınıf	2. Sınıf	3. Sınıf
Edebiyat	3	2	2
Pedagoji	-	2	1
Psikoloji	2	2	-
Terbiye Tarihi	-	-	2
Tedris Usulü ve Tatbikat	-	2	7
Sosyoloji	-	-	2
Tarih	2	2	2
Coğrafya	2	1	2
Faraziye	4	4	1
Fizik-Kimya	4	4	-
Tabii İlimler ve Sağlık Bilgisi	2	2	2
Okul Sağlık Bilgisi	-	-	1
Yabancı Dil	3	2	-
Cimnastik	1	1	1
Resim	1	1	1
Elişi	2	1	1
Müzik	1	1	1
Askerlik	2	2	2
Kız İlköğretmen okullarında bu ders yerine aşağıdaki program izlenmektedir.			
Biçki-Dikiş	2	1	1
Çocuk Bakımı		1	
Ev İdaresi			1
Toplam	29	29	29

Kaynak: Akyüz, Y. Türk Eğitim Tarihi, 1989, s. 423.

Tablo 2'de görüldüğü gibi:

- İlköğretmen okulları programları teorik derslere fazla önem verip, meslek dersleri ve uygulamalara az yer verilmektedir.
- % 60 teorik derslere, %40 da meslek dersleri ve uygulamaya yer verilmektedir.
- Darülmualimin'lerde olduğu gibi uygulama yine 9 saattir.
- Darülmualimin programlarından farklı olarak Tabii İlimler ve Sağlık Bilgisi ile Okul Sağlık Bilgisi dersleri yer almaktadır.
- En çok saatle Riyaziye (Matematik) dersi yer almıştır. (9 saat)
- Bu program toplam 87 saatten oluşmaktadır.

1939 yılında Ankara'da toplanan Birinci Milli Eğitim Şûrasında, köy kökenli başarılı çocukların alınarak köy yaşamına kolayca uyum sağlayacak şekilde köy öğretmeni yetiştirmek amacıyla kurulacak "Köy Enstitüsü"ne alınmaları benimsenmiştir (Adem, 1988, s.66).

Köy okullarının öğretmen ihtiyacını daha köklü önlemlerle karşılama gereği, yapılan denemelerden sonra anlaşılmıştır. Köy hayatına uyumda güçlük çekmeyecek, köy öğretmenliğinde uzun süre kalacak, çalıştığı köyün kültürel ve tarımsal gelişmesine önemli katkılarda bulunacak öğretmenlere şiddetle ihtiyaç vardır.

1940'da 3038 Sayılı Kanun'la kurulan Köy Enstitüleri öğretmen yetiştirme bakımından böyle bir ihtiyacın yarattığı eğitim kurumlarıdır. Köy Enstitüleri'nin açılışı, bu enstitülerin amaçları, programları ve çalışma düzenleriyle birçok yerli ve yabancı eğitimcinin belirttiği Cumhuriyet döneminde eğitim alanında ve özellikle öğretmen yetiştirme konusunda yapılan girişim ve denemelerin en cesaretlisi, kapsamlısı ve etkilisi olmuştur (TED, 1981, s.172).

Bundan böyle şehir ve kasaba ilkokullarına öğretmen yetiştirme görevi eski öğretmen okullarına bırakılıyor, köy okullarının öğretmen ihtiyacını karşılama görevi ise enstitülere verilmiştir.

Köy Enstitüleri Yönetmeliği'nin I. Maddesi'nde enstitülerin kuruluş amacı şöyle ifade edilmiştir:

"Köy Enstitüleri, köy öğretmenlerini ve köye yararlı diğer meslek erbâbını yetiştiren meslek kuruluşlarıdır" (Avşaroğlu, 1970, s.24).

Bu kuruluşların amacı şöyle de açıklanabilir: Köyün veya Türkiye'nin tarım ve sağlık sorunlarını çözümlenecek personeli yetiştirmektir.

Tablo 3: Köy Enstitülerinde Okutulan Dersler

Kültür Dersleri	Ziraat Dersleri ve Çalışmaları	Teknik Dersler ve Çalışmalar
Türkçe Tarih Coğrafya Yurttaşlık Bilgisi Matematik Fizik Kimya Tabiat ve Okul Sağlığı Yabancı Dil El Yazısı Resim-İş Beden Eğitimi ve Ulusal Oyunlar Müzik Askerlik Ev İdaresi ve Çocuk Bak. Öğretmenlik Bilgisi *Toplumbilim *İş Eğitimi *Çocuk ve İş Ruh Bilimi * İş Eğitimi Tarihi * Öğretim Metodu ve Tatbikatı Zirai İşletmeler Ekonomisi ve Kooperatifçilik	Tarla ziraatı Bahçe ziraatı * Fidancılık * Meyvacılık * Bağcılık * Sebzeçilik Sanayi Bitkileri Ziraatı Zootečni Kümes Hayvanları Bilgisi Analık ve İpek böc. Balıkçılık ve Su Ür. Ziraat Sanatları	Köy Demirciliği *Nalbantlık *Motorculuk Köy Dülgerliği * Marangozluk Köy Yapıcılığı * Tuğla ve kiremitçi * Taşçılık * Kireççilik * Duvarcılık, sıvacılık * Betonculuk Köy ve El Sanatları (Kızlar İçin) *Dikiş, biçki, nakış *Örgü ve Dokumacılık *Ziraat sanatları

Kaynak: Akyüz, Y. türk Eğitim Tarihi, 1989, s. 435

Tablo 3'de görüldüğü gibi:

- Köye sadece öğretmen değil, aynı zamanda tarım ve sağlık işlerinden anlayan personel yetiştirilmekte ve farklı ders olarak da öğretmenlik bilgisi dersi dikkati çekmektedir. Ayrıca Yurttaşlık Bilgisi, El Yazısı dersleri de farklılıklar arasında yer almaktadır.
- Öğretmeni okulun dışına taşıyıp, ziraat ve teknik çalışmalara da yöneltmektedir.
- Program kültür dersleri, ziraat dersleri ve çalışmaları, teknik dersler ve çalışmalar olmak üzere üç gruptan oluşmaktadır.

1950-1960 YILLARI ARASI

1951 yılında işbaşına gelen hükümetin öğretmen yetiştirme ile ilgili ilk düşüncesi Köy Enstitüleri ile öğretmen okullarını "İlköğretmen Okulu" adı altında birleştirmek olmuştur.

1954 yılında kabul edilen 6224 Sayılı Kanun ile Köy Enstitüleri ve Öğretmen Okulları "İlköğretmen Okulu" olarak birleştirilmiştir. Böylece ilkokuldan sonra 6 ve ortaokuldan sonra 3

yıllık bir eğitim veren İlköğretmen Okulları için geliştirilen yeni program; genel kültür dersleri, iş-tarım etkinlikleri ve öğretmenlik bilgisi olmak üzere başlıca üç kümeden oluşmuştur (Adem, 1988, s.67).

İlköğretmen Okulları'nın öğrenim süresi de sonraları yapılan değişiklikle, ilkokul üzerine 7 ve ortaokul üzerine 4 yıla çıkarılmıştır. Bu okulları bitirenlere üniversite dahil her türlü yüksek öğrenim kurumuna girme hakkı sağlanmıştır. (TED, 1981, s.173)

1961-1970 YILLARI ARASI

1960'lı yıllarda başlıca sorun özellikle ilköğretimde öğretmen açığı sorunudur. Bu sorunun çözümü için yeniden bazı önlemlere başvurulduğu görülmektedir.

Bu önlemlerden biri "yedek subay öğretmenlik"ten yararlanmak olmuştur. Ayrıca lise ve dengi okul mezunlarından ilköğretmen okulu fark dersleri sınavını verenlere de ilkokul öğretmenliği yapma imkanı sağlanmıştır. Bu önlemler, öğretmen ihtiyacını karşılama bakımından genellikle etkili olmuştur. Yalnız, bu tür uygulamalar, ilköğretimde anlayış ve tutum birliğini geniş ölçüde zedelemiştir (Oğuzkan, 1985, s.42).

1960 yılında çıkarılan Yedek Subay Adayı Öğretmenler Kanunu ile lise ve dengi okul mezunlarından başka herhangi bir yüksek okula veya üniversiteye devam edip de mezun olamayanlardan askerlik çağına gelenler de yedek subay adayı olarak Milli Eğitim Bakanlığı emrine verilmiş, kısa süreli kurslardan geçirildikten sonra öğretmen olarak görevlendirilmiştir. Askerliğini köyde öğretmen olarak yapanlardan isteyenler 1963 yılında çıkarılan kanunla sürekli öğretmenliğe geçmişlerdir.

5 Ocak 1961 tarihli ve 222 Sayılı İlköğretim ve Eğitim Kanunu ile ortaokul ve dengi okullardan mezun olanlardan 18 yaşını tamamlamış olanlar bir kurstan geçirilerek Vekil Öğretmen olarak ilkokullara atanmışlardır.

1970-1981 YILLARI ARASI

1970-1971 Öğretim yılına kadar, ilkokul öğretmenleri lise gibi 3 yıllık İlköğretmen Okulları'nda yetiştirile gelmiştir.

1973 tarih ve 1739 Sayılı Türk Milli Eğitim Temel Kanunu "Öğretmenlik, devletin eğitim,

öğretim ve bununla ilgili yönetim görevlerini üzerine alan bir ihtisas mesleğidir" hükmü getirmiş ve öğretmenlerin hangi öğretim kademesi olursa olsun, yüksek öğrenim görmelerinin sağlanması gerektiğini öngörmüştür. Bunu sağlamaya doğru bir adım daha atılarak Temel Eğitim I. kademeye yani ilkokullara sınıf öğretmeni yetiştirmek üzere eğitim süresi 2 yıl olan Eğitim Enstitüleri'nin açılması kararlaştırılmıştır (Akyüz, 1988, s. 424).

1974-1975 öğretim yılından itibaren bazı İlköğretmen Okulları 2 yıllık Eğitim Enstitülerine dönüştürülmüş ve bunların sayısı 50'yi bulmuştur. Eğitim Enstitüsü durumuna getirilmeyen öğretmen okulları "Öğretmen Lisesi" adı altında Yüksek Öğretmen Okullarına öğrenci yetiştirme görevi üstlenmişlerdir. Öğretmen Lisesi çıkışlı öğrenciler için eğitim enstitülerinde belirli kontenjanlar ayrılmıştır.

1974 yılında, bütün lise mezunlarına yüksek öğrenim yaptırmayı vaat eden dönemin hükümeti, Mektupla Yüksek Öğretim denen bir uygulamaya gitmiş ve 46.000 öğrenci bu yolla öğretmen yetiştiren programlara alınmıştır. Ancak bu program daha çok yaz mevsiminde eğitim enstitülerinde 5 haftalık eğitimle yapılmıştır. Mektupla Öğretim kısa sürede öğretmen yetiştirme amacıyla kullanılınca öğretmenlik mesleği iyi yetişmemiş binlerce öğretmenle dolmuştur.

1975'den sonra özellikle Eğitim Enstitüleri'nde siyasal ve ideolojik amaçlı şiddet olayları nedeniyle öğretim normal sürdürülememiş ve 1978'de "hızlandırılmış program"la çözüm bulma yoluna gidilmiştir. Çok yoğun dersler ve birden fazla öğretimle yapılan bu uygulamada, normal öğretim süresinin % 25-50'si kadar bir süre çalışma yapılabilmektedir. Ayrıca seminer çalışmaları ve uygulamaları da yapılamamıştır. Bu şekilde on binlerce gence öğretmenlik diploması verilmesi her geçen gün güçlendirilmesi gereken mesleği daha da yıpratmıştır.

Tablo 4: 1979-1980'de Sınıf Öğretmeni Yetiştiren 2 Yıllık Eğitim Enstitüleri'nin Programı

Alanlar ve Dersler	I. Sınıf		II. Sınıf	
	1.Y.Yıl	2.Y.Yıl	3. Y.Yıl	4.Y.Yıl
Genel Kültür Dersleri Zorunlu	Haftalık Ders Saatleri			
Türkeçe- Kompozisyon	2	2	-	-
Düşünce Tarihi	-	3	-	-
Ekonomiye Giriş	-	3	-	-
Devrim Tarihi	-	-	2	2
Yabancı Dil	2	2	2	2
Araştırma	-	-	-	3
<u>Sınıf Öğretmenliği Dersleri Zorunlu</u>				
Hayat Bilgisi öğretimi	-	-	-	2
Türkçe Öğretimi	-	-	2	2
Sosyal Bilgiler Öğretimi	-	-	-	3
Fen Bilgisi Öğretimi	-	-	3	-
Matematik Öğretimi	3	-	-	-
Din Bilgisi Öğretimi	-	-	-	2
Müzik ve Öğretimi	2	2	2	-
Beden Eğt. Oyun öğretimi	2	2	2	-
Resim-İş Yazı Öğretimi	2	2	2	-
Uygulama Öğretmenlik Stajı	-	-	-	-
<u>Öğretmenlik Formasyon D. Zorunlu</u>				
Eğitime Giriş	2	-	-	-
Eğitim Psikolojisi	-	3	-	-
Eğitim Sosyolojisi	-	-	2	-
Eğitim Prog. ve Yöntem	3	-	-	-
Eğitim Yönetimi	-	-	-	2
Ölçme ve Değerlendirme	-	-	3	-
Rehberlik	-	-	-	2
<u>Yardımcı Dallar (biri zorunlu seçilecek)</u>				
Okulöncesi Eğitimi	-	2	4	3
Özel Eğitim	-	2	4	3
<u>İş ve Teknik Eğitimi D. (biri zorunlu seçilecek)</u>				
El sanatları	2	2	2	2
Pratik Elektrik ve Elektronik	2	2	2	2
Moton	2	2	2	2
Tarım	2	2	2	2
Kooperatifçilik	2	2	2	2
İlkyardım ve Sağlık Bilgisi	2	2	2	2
<u>Seçmeli Alanlar (biri zorunlu seçilecek)</u>				
Türkçe	3	3	3	-
Sosyal Bilgiler	3	3	3	-
Matematik	3	3	3	-
Fen Bilgisi	3	3	3	-
Müzik	3	3	3	-
Resim İş	3	3	3	-
Beden Eğitimi	3	3	3	-

Kaynak: AKYÜZ, Y. Türk Eğitim Tarihi, 1989, s. 425

Programda görüldüğü gibi:

a) Genel kültür, alan bilgisi ve meslek bilgisi dersleri ayrı ayrı düzenlenmiştir.

- b) 25 Saat genel kültür dersleri, 35 saat sınıf öğretmenliği dersleri 17 saat da öğretmenlik formasyonu dersleri yer almaktadır.
- c) 23 saatle de yardımcı ve seçmeli dersler programda bulunmaktadır.
- d) Sınıf öğretmenliği derslerine II. sınıfta (son sınıfta) daha çok yer verildiği görülmektedir.
- e) Uygulama (öğretmenlik stajı) son sınıfta ve 15 gün süreyle ilkokullarda yapılmaktadır.
- f) Programın ağırlığını sınıf öğretmenliği dersleri oluşturmaktadır.
- g) Genel kültür derslerinden yabancı dil 8 saatle en çok yer alan derstir.

1981-1996 YILLARI ARASI

1976 yılında sayıları 50'yi bulan 2 yıllık eğitim enstitüleri 1981 yılında yapılan düzenleme ile "sınıf öğretmeni" yetiştiren bu okulların sayısı 17'ye indirilmiştir.

Buldukları ilin adını taşıyan bu kurumların yerleri şöyledir.

Ağrı	Çanakkale	Giresun	Manisa
Amasya	Denizli	Hatay	Muğla
Bolu	Edirne	Kastamonu	Niğde
Burdur	Erzincan	Kırşehir	Siirt
			Van

Adı geçen bu enstitüler, 20 Temmuz 1982'den itibaren "Eğitim Yüksekokulları" haline dönüştürülerek üniversiteler bünyesine alınmıştır.

"28 Mart 1983 tarih ve 2809 Sayılı Kanun'la İlkokullara sınıf öğretmeni yetiştiren 24 Eğitim Yüksekokulu üniversite çatısı altına alınmıştır (Adem, 1988, s. 67.)

Böylece ilkokullara sınıf öğretmeni yetiştiren 2 yıllık eğitim enstitüleri 2 yıllık Eğitim Yüksekokullarına dönüştürülmüştür.

1973 tarihli Milli Eğitim Kanunu ile getirilen, tüm öğretmenlerin yüksek öğrenim görmeleri ilkelerini gerçekleştirmek için, 1986 Nisan'ından itibaren, önceki yıllarda orta öğrenim düzeyinde yetişmiş 130 bin kadar ilkokul öğretmenine Anadolu Üniversitesi Açıköğretim Fakültesi 2 yıl süreli Eğitim Önlisans Programı başlatmıştır. Bu program, Radyo, Televizyon ve basılı ders malzemeleri ile yapılmaktadır (Akyüz, 1989, s 426).

"Sınıf öğretmenleri 2 yıllık Eğitim Yüksekokullarında yetiştirilirken, bu okullar 1989-

1990 yılında 4 yıla çıkarılmıştır" (Duman, 1993, s. 15).

İlkokul öğretmenleri dahil, bütün öğretmenlerin lisans seviyesinde öğrenim görmesi 1989-1990 öğretim yılından itibaren uygulamaya koyulan 4 yıla çıkarılan Eğitim Yüksekokulları'nda 1990-1991 öğretim yılında 3. sınıflar öğrenime başlamıştır.

1989-1990 öğretim yılında 4 yıla çıkarılan Eğitim Yüksekokulları'nın bazıları "Eğitim Fakültesi" adını almış; bazıları ise "Sınıf öğretmenliği" programı olarak, branş öğretmeni yetiştiren Eğitim Fakültelerine bağlanmışlardır. Buna göre sınıf öğretmeni, branş öğretmeni yetiştiren Eğitim Fakülteleri ile bunun dışındaki Eğitim Fakülteleri'nde yetiştirilmektedir (Duman, 1993, s. 15).

Bu inceleme sonunda şu sonuca ulaşılmıştır;

Cumhuriyetin ilk yıllarında ilkokul öğretmeni yetiştiren kurumların programları genel kültür ağırlıklı iken; zamanla alan bilgisi, genel kültür ve meslek bilgisi derslerinde bir dengelenme görülmektedir.

Temel Eğitim I. kademe için bu üç kategoride eşitlik önem taşımaktadır (MEB, 1982, s. 78).

Tablo 5: İlkokul Öğretmeni Yetiştiren Üniversiteler

<u>Üniversite</u>	<u>Fakülte</u>	<u>Kontenjanı</u>
Abant İzzet Baysal	Eğitim Fak. Sınıf Öğrt.	200
Afyon Kocatepe	Uşak Eğt. Fak. Sınıf Öğrt.	30
Atatürk	Ağrı Eğt. Fak. Sınıf Öğrt.	230
	İkinci Öğretim	120
	Erzincan Eğt. Fak. Sınıf Öğrt.	100
	İkinci Öğretim	40
	Kâzım Karabekir Eğt. Fak. S.Ö.	50
	İkinci Öğretim	50
Celal Bayar	Eğitim Fak. Sınıf Ört.	160
	İkinci Öğretim	150
Çanakkale 18 Mart	Eğitim Fak. Sınıf Öğrt.	100
	İkinci Öğretim	60
Çukurova	Eğitim Fak. Sınıf Öğrt.	150
Dicle	Eğitim Fak. Sınıf Öğrt.	100
	Siirt Eğt. Fak. Sınıf Öğrt.	200
Dokuz Eylül	Buca Eğt. Fak. Sınıf Öğrt.	80
Gazi	Gazi Eğt. Fak. Sınıf Öğrt.	50
	Kastamonu Eğt. Fak. Sınıf Öğrt.	180
	Kırşehir Eğt. Fak. Sınıf Öğrt.	100
Hacettepe	Eğitim Fak. Sınıf Öğrt.	60
Karadeniz Teknik	Fatih Eğt. Fak. Sınıf Öğrt.	100
	Giresun Eğt. Fak. Sınıf Öğrt.	150
Marmara	Atatürk Eğt. Fak. Sınıf Öğrt.	100
Mustafa Kemal	Eğitim Fak. Sınıf Öğrt.	120
	İkinci Öğretim	100
Niğde	Eğitim Fak. Sınıf Öğrt.	250
	İkinci Öğretim	200
Ondokuz Mayıs	Amasya Eğt. Fak. Sınıf Öğrt.	200
	İkinci Öğretim	160
	Eğitim Fak. Sınıf Öğrt.	140
	İkinci Öğretim	100
Pamukkale	Eğitim Fak. Sınıf Öğrt.	250
	İkinci Öğretim	150
Selçuk	Eğitim Fak. Sınıf Öğrt.	50
	İkinci Öğretim	100
Süleyman Demirel	Burdur Eğt. Fak. Sınıf Öğrt.	200
	İkinci Öğretim	200
Trakya	Eğitim Fak. Sınıf Öğrt.	200
Uludağ	Eğitim Fak. Sınıf Öğrt.	120
100. Yıl	Eğitim Fak. Sınıf Öğrt.	150
	İkinci Öğretim	50

Kaynak: Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Sınav Kılavuzu, 1996, ÖSYM

Tablo 6: Eğitim Yüksekokulları Öğretim Programı

Dersin adı (1. Yarı yıl)	Saat/ Kredi	1. Yıl	
		Dersin Adı (2. Yarı yıl)	Saat /Kredi
Türk Dili	3	Türk Dili	3
Genel Tarih	2	Genel Tarih	2
Genel Coğrafya	2	Türkiye Coğrafyası	3
Yurttaşlık Bilgisi	2	Temel Matematik	2
Temel Matematik	2	Temel Fizik	3
Eğitime Giriş	3	Eğitim Sosyolojisi	2
Psikolojiye Giriş	2	Eğitim Felsefesi	2
Sosyolojiye Giriş	2	Resim-İş, Müzik veya Beden Eğitimi	2
Felsefeye Giriş	2	(x) Yabancı Dil (İng., Fran.Alm.)	2
Yabancı Dil (İng. Fran. Alm.)	2	Atatürk İlk. ve İnkılâp Tar.	2
Atatürk İlkeleri ve İnkılâp Tar.	2		
Toplam	24	Toplam	23
(x) Seçmeli			
Dersin adı (3. Yarıyıl)	Saat/ Kredi	2. Yıl	
		Dersin Adı (4. Yarıyıl)	Saat /Kredi
Türk Edebiyatı	3	Türk Edebiyatı	3
Türk Tarihi	2	Genel Biyoloji	3
Ülkeler Coğrafyası	2	İlkokullar İçin Mat.	3
Temel Kimya	3	Öğrenme Psikolojisi	3
Gelişim Psikolojisi	3	Araştırma Teknikleri	2
Resim-İş	2	Genel Öğretim Yönt.	3
Müzik	2	Resim-İş ve Yazı	2
Yabancı Dil (İng. Frans., Alm)	2	Müzik	2
Beden Eğitimi ve Oyun	2	Yabancı Dil (İng., Frans., Alm)	2
İstatistik	2	Beden Eğitimi ve Oyun	2
Atatürk İlkeleri ve İnk. Tar.	2		
Toplam	24	Toplam	24

		3. Yıl	
Dersin Adı (5. Yarıyıl)	Saat /Kredi	Dersin Adı (6. Yarıyıl)	Saat /Kredi
Okuma-Yazma Öğretimi	2	Türkçe Öğretimi	2
İlkokullar için Fen ve Tabiat Bilgisi	3	İlkokullar için Sosyal Bilgiler	3
Matematik Öğretimi	2	Ölçme ve Değerlendirme	3
Resim-İş ve Yazı Öğrt.	2	Din Kültürü ve Ahlak	2
Müzik Öğretmeni	2	Türk Eğitim Sistemi	2
Sağlık Bilgisi ve İlk Yard.	2	Beden Eğt. ve Oyun Öğrt.	2
Yabancı Dil (İng. Fran.Alm.)	2	Yabancı Dil (İng, Fran.Alm.)	2
Yan Alan (Seçmeli)	4	Yan Alan (Seçmeli)	4
Okullarda Gözlem	3	Okullardan Uygulama	4
Atatürk İlk ve İnk. Tar.	2		
Toplam	24	Toplam	24

		4. Yıl	
Dersin Adı (7. Yarıyıl)	Saat /Kredi	Dersin Adı (8. Yarıyıl)	Saat/ Kredi
Fen ve Tabiat Bilg. Öğrt.	2	İlkokul Prog. ve Gelişt.	3
Hayat ve Sosyal Bilg. Öğrt.	2	Okul Yönetimi ve Denetimi	3
Eğitim Teknolojisi	2	Okul Eğitimine Giriş	2
Rehberlik ve Ruh Sağ.	3.	Bilgisayar Kul. ve Öğr.	2
Bilgisayar Kul ve Öğr.	2	Çocuk Edebiyatı	2
Yabancı Dil (İng. Frs. Alm)	2	Türk Kültürü	2
Halk Eğitimi	2	Yan Alan (Seçmeli)	5
Yan Alan (Seçmeli)	5	Uygulama Semineri	3
Staj Çalışmaları	4	Atatürk İlk. ve İnk. Tar.	2
Toplam	24	Toplam	24

Kaynak: M.E.B. Öğretmen Yetiştirmede Koordinasyon, 1992, ss. 414-415.

1989-1990 öğretim yılında 4 yıla çıkarılan sınıf öğretmenliği bölümlerinin ilk iki yılını başarıyla bitiren öğrenciler Temel Eğitimin ikinci kısmında (ortaokulda)da öğretmenlik yapabilmek için 3. ve 4. sınıfta yan olarak belirlenen 18 kredilik programdan birini seçmek zorundadırlar. Sınıf öğretmenliği ve yan alan programlarında toplam 191 kredi tamamlanmaktadır.

Şekil 1: Programda Yer Alan Derslerin İçerik Oranları

Şekil 1'de görüldüğü gibi alan bilgisine % 62,5, öğretmenlik meslek bilgisine % 25 ve genel kültür derslerine ise % 12,5 ağırlık verilmektedir.

- Alan bilgisi dersleri 3. ve 4. sınıflarda verilmektedir.
- Programdaki yan alan dersleri 18 kredidir ve seçmeli olarak belirlenir.
- Genel kültür dersleri daha çok 1. ve 2. sınıflarda verilmektedir.
3. sınıf V. yarıyılında okullarda gözlem, 6. yarıyılında da uygulama yapılmaktadır.
4. sınıf 7. yarıyılında ise yarıyıl sonuna kadar 4 kredilik staj çalışmaları, 8. yarıyılında ise yapılan bütün uygulama faaliyetlerinin tartışıldığı uygulama semineri yapılmaktadır.

Yine 1989-1990 öğretim yılından itibaren "öğretmen liseleri"ne son verilerek, öğretmen yetiştiren yükseköğretim kurumlarına öğrenci hazırlama, öğrencilere öğretmenlik ruhunu aşılama, öğretmenlik mesleğinin gerektirdiği davranışları kazandırmak için 1 yılı hazırlık sınıfı olmak üzere toplam 4 yıl süreli, yabancı dil ağırlıklı "Anadolu öğretmen liseleri" açılmış ve bu okulların sayısı 1993-1994 öğretim yılında 66'ya ulaşmıştır.

1992-1993 Öğretim yılında Fen-Edebiyat Fakültelerinin Fransızca, Almanca, Biyoloji, Tarih, Coğrafya ve Sanat Tarihi bölümleriyle, Teknik Eğitim Fakültelerinin Döküm, Aile Ekonomisi, Tekstil, Matbaa vb. bölümleri mezunlarının da ilkökul öğretmeni olarak atandıkları görülmektedir.

MİLLİ EĞİTİM ŞURALARINDA İLKOKUL ÖĞRETMENİ YETİŞTİRME

Değişik tarihlerde toplanan Milli Eğitim Şûralarında öğretmen yetiştirme konusu sık sık gündeme getirilmiş, belirlenen ihtiyaçlar ve sorunlar karşısında çeşitli görüşler ileri sürülmüş, bir takım önlemler alınmış, uygulanmak üzere bazı önerilerde bulunulmuştur. Bu öneriler zaman zaman öğretmen yetiştirme politikasını etkilemiş, öğretmen yetiştiren kurumların programlarında ve örgütlerinde değişikliğe sebep olmuştur.

17-19 Temmuz 1939 tarihlerinde toplanan I. Milli Eğitim Şûrası'nda köy öğretmenin köye doğmuş, büyümüş gençler arasından seçilip yine köy şartlarına uygun bir ortam olarak hazırlanan öğretmen okullarında yetiştirilerek köye gönderilmesi ilke olarak kabul edilmiştir. Bu şûrada kurulacak olan Köy Enstitülerinin temel ilkeleri benimsenmiştir.

15-21 Şubat 1943 tarihleri arasında toplanan II. Milli Eğitim Şûrasının gündeminde öğretmen yetiştirme konusu bulunmamaktadır.

2-10 Aralık 1946'da toplanan III. Milli Eğitim Şûrası'nda ilkokul ve ortaokulun amaç ve görev bakımından bir bütünlük içinde düşünülmesi gerektiği ve aynı pedagojik ilkelere uygun program ve yöntemlerin benimsenmesi zorunluğu savunulmuş adeta "sekiz yıllık okul" düşüncesi çoğunlukla kabul edilmiştir.

Bu şûrada, ilkokul öğretmenlerinin tasarlanan 8 yıllık okullarda görev yapabilmeleri için lise ve öğretmen okulu mezunlarına 2 yıllık eğitim veren okullarda yetiştirilmesi önerilmiş oluyordu.

IV. Milli Eğitim Şûrası 22-31 Ağustos 1949 yılında toplanmıştır. Bu şûrada öğretmenlerin genel kültür ve meslekî formasyon bakımından daha iyi yetişmeleri gereğine değinilmiş bu amaçla Eğitim Enstitüleri ve Yüksek Öğretmen Okulu'nun yeniden düzenlenmesi yönünde kararlar alınmıştır.

5-14 Şubat 1953 tarihlerinde toplanan V. Milli Eğitim Şûrası'nda:

"İlkokullara öğretmen yetiştirilmesi, öğretmen okulları ile köy enstitüleri yeni öğretim programı ve meslekte olgunlaşma" konuları incelenmiştir (MEB, 1992, s. 20).

Türkiye'de, İlkokullara tek kaynaktan öğretmen yetiştirilmesi ve bu sebeple ilkokul

öğretmeni yetiştiren kurumların "öğretmen okulu" adıyla birleştirilmesi uygun bulunmuştur.

5-15 Şubat 1962 tarihleri arasında toplanan VII. Milli Eğitim Şûrasında öğretmen yetiştirme konusuna da değinilmiştir. İlköğretmen okullarının en az lise düzeyinde genel kültür veren bir eğitim kurumu haline getirilmeleri kararlaştırılmıştır.

28 Eylül - 3 Ekim 1970 tarihlerinde toplanan VIII. Milli Eğitim Şûrası'nda öğretmen yetiştirme konusuna değinilmiştir.

IX. Milli Eğitim Şûrası'nda (24 Haziran - 4 Temmuz 1974) öğretmen yetiştiren kurumların 1739 sayılı kanunda yer alan esaslar ve çıkarılacak yüksek okullar kanunu hükümlerine göre yeniden düzenlenmesi, öğretmenlerin yurdun çeşitli bölgelerinde görev yapmaları esası getirilmiştir(Okutan,1992,s.19).

23-26 Haziran 1981 tarihinde toplanan X. Milli Eğitim Şûrası'da "Öğretmen Yetiştirme Komisyonu" kurulmuş ve bu komisyon raporunda öğretmenlerin Milli Eğitim Sisteminin en önemli unsurlarından biri olduğu vurgulanarak öğretmen yetiştirme konusunda yapılması gereken çalışmalar ifade edilmiştir.

XI. Milli Eğitim Şûrası 8-11 Haziran 1982 tarihleri arasında toplanmıştır. Bu şûra Milli Eğitim Hizmetinde Öğretmen ve Eğitim Uzmanları konusunda çalışmalar yapılmıştır. Bu şûranın başka bir özelliği de, öğretmenlerin hizmet içi eğitimlerini ayrıntılı incelemiş olmasıdır.

Temel Eğitim I. aşamaya öğretmen yetiştiren kurumların programlarındaki içerik kategorilerinin ağırlığı belirlenmiş ve şöyle ifade edilmiştir (XI. M.E Şûrası, 1991, s. 321).

	<u>Ders Çeşidi</u>	<u>Kredi</u>	<u>%</u>
Alan Bilgisi	19	57	39.6
Öğretmenlik	13	39	27.1
Genel Kültür	16	48	33.3
	<u>48</u>	<u>144</u>	<u>100</u>

XII. Milli Eğitim Şûrası 18-22 Temmuz 1988 tarihinde toplanmıştır ve gündem maddelerinden birini öğretmen yetiştirme konusu oluşturmuştur. Şu bölümlere yer verilmiştir.

- Öğretmenlerin hizmet öncesinde yetiştirilmesi.
- Öğretmen yetiştiren yükseköğretim kurumlarının programları
- Hizmetiçi eğitim (Meydan,1992,s.26).

ÖĞRETMEN YETİŞTİRMEDE ÖĞRENCİ ALIMI

Öğretmen yetiştirmenin en önemli basamaklardan birini öğretmen olacak adayların seçimi oluşturmaktadır. İstenen özelliklere sahip öğretmen yetiştirmek için uygun yetenekte bireylerin seçilmesi amaçtır. Öğretmen adayının seçiminde her şeyden önce bir meslek seçimi söz konusu edildiğinden ilgili mesleğin ve adayın iyi tanınması ve adayın özellikleri ile mesleğin nitelikleri arasında uyum sağlanmaktadır.

Eğitimden beklenen sonuçları elde etme, öğretmeni iyi seçme ve seçtiği adayları çok iyi eğitmeye bağlıdır.

Öğrencilerin mesleğe karşı tutumları, ilgileri ve kişilik özellikleri öğretmen adaylarında ölçülecek temel özellikler olarak ifade edilir.

Bu durumda sağlıklı bir seçim yapabilmek için öğretmen yetiştiren kurumların alacağı öğrencilere bazı kriterler getirmesi gerekmektedir. Öğretmen adayların seçimi gelişmiş ülkelerde farklı uygulamalarla olmakla birlikte ortak kriterlerin lise not ortalaması, informal mülakatlar, danışma kanaati, daha önce çalışmışsa oradaki meslekî başarısı ve bir de tavsiye mektubu olarak sıralanmaktadır (Köymen, 1988, s. 198).

Ülkemizde öğretmen adayların seçildiği merkezî sınavda kullanılan testler ile öğrencinin sadece akademik yetenekleri ve bilgileri ölçülmektedir. Öğretmenlik mesleğinin gerektirdiği ilgi, tutum ve kişilik özelliklerine sahip olmayanların tesadüfî olarak bu mesleğe girebildikleri söylenebilir.

Öte yandan, ülkemizde öğrencilerin seçecekleri mesleğin özelliklerini tanımalarını sağlayabilmek için geniş bir imkan bulunmadığı gibi öğrencilerin kendi ilgi ve yeteneklerini tanımalarına yardımcı olacak sistemde mevcut değildir. Halbuki yükseköğretimin giriş ve meslek seçimi için yönlendirmenin ortaöğretimin başlaması gerekir (Kuzgun, 1982, s. 24).

Öğretmen adaylarının kendi kişilik özelliklerini bilmesi öğretmenlik mesleğinin özelliklerini tanıyarak bu mesleği seçmelerinin önemi bilinmelidir. Mesleğe tesadüfî olarak girmek, eğitimin kalitesini düşürecektir.

OECD Türkiye raporunda, bu mesleğe girenlerden bir çoğunun eğitim ve öğretim mesleğine karşı hiçbir yatkınlıklarının bulunmadığı adayların sadece sınavla sorulan çok seçenekli sorulara verdikleri doğru cevaba göre seçildiği fakat öğretmen olabilmek için ön şart olan, şahsi formasyona sahip olup olmadıklarının ölçülmesi için herhangi bir mülâkata tabi tutulmadığı bunun çok vahim olduğu belirtilmektedir (MEB, 1990, s. 50).

Günümüzde öğrencileri meslek seçiminde etkileyici ve yönlendirici tek unsur o mesleğin toplumdaki yeri, değeri ve sağladığı imkânlardır (Gökçe, 1984, s. 86).

ülkemizde, öğretmenlik mesleğinin diğer mesleklere göre son yıllardaki bazı gelişmelere rağmen geri sıralarda yer aldığı bilinmektedir (MEB, 1989, s. 81).

Bu mesleği tercih edenlerin çoğunluğunun da genel eğitim veren liselerden geldiği bunların da Ortaöğretim başarı not ortalamalarının çok düşük olduğu, öğretmen lisesi mezunlarının ise, beklenenin aksine çok az sayıda bulunduğu ortaya konulmuştur (Karagözoğlu, 1987, s. 45).

Halbuki öğretmen liseleri öğretmen yetiştiren yükseköğretim kurumlarına öğrenci veren bir kaynak olarak düşünülmüş ve önerilmiştir.

Mesleğe daha önce motive oldukları düşünülen öğretmen lisesi mezunlarının öğretmen yetiştiren kurumlara yönelmelerini sağlamak için 1984-1985 öğretim yılından itibaren getirilen bu uygulamada öğrencinin bu kurumları tercih etmesi halinde başarı notları ayrıca tespit edilen bir katsayı ile çarpılmak suretiyle giriş puanlarına eklenmektedir.

Mesleğe daha başarılı ve yetenekli öğrencileri çekmek için Milli Eğitim Bakanlığı'nın iki ayrı düzenlemeye gittiği görülmektedir. Birincisi, öğretmen liselerinin 1989-1990 öğretim yılından itibaren Anadolu öğretmen liselerine dönüştürülüp mevcut programların geliştirilerek öğretmenlik mesleğine ilgi, istek ve yatkınlık kazandırıcı derslere yer veren bir kurum niteliği kazandırılmış olmasıdır (Akyol, 1991, s. 27-28).

Öğretmenlik mesleğini cazip hale getirerek, eğitimin kalitesini yükseltmek, öğretmen yetiştiren kurumlara talebi artırmak için yapılan diğer bir düzenleme ise, 3580 sayılı Parasız Yatılılık ve Bursluluk Kanunu çıkarılmış olmasıdır.

Bu kanun gereğince, 1989-1990 öğretim yılından itibaren üniversite giriş sınavlarında ilk on tercih arasında öğretmen yetiştiren programlara yer verip kazananlara burs ve yatılılık imkanı getirilmiştir. Yatılılık ve bursluluk imkanı mesleği tercih sırasında ilk onun içine çekmede bir artış sağlamıştır (MEB, 1991, s. 7).

Ancak, öğretmen lisesi mezunlarından öğretmen yetiştirilen kurumlara girenlerin sayısı, diğer lise mezunlarının sayısına göre çok daha az olduğu görülmüştür. Bu kurumlara yerleşen 11.582 öğrenciden sadece 585'i öğretmen lisesi mezunudur (MEB, 1990, s. 57).

1988-1992 yılları arasında sınıf öğretmenliği bölümlerinde gözlenen öğretmen lisesi öğrencilerinin tercih sayısındaki gelişmeler şöyledir.

Tablo 7: Sınıf Öğretmenliği Bölümlerini Tercih Sayısı ve Bu Sayılardaki Artış Oranları

YIL	Tercih Sayısı	Artış Oranı(%)
1988	233 772	
1989	256 066	10
1990	777 449	204
1991	864 605	11
1992	905 607	5

Kaynak: ÇELENK, S. Çağdaş Eğitim, 1995, s. 9

1990 yılından itibaren sınıf öğretmenliği bölümüne yönelik bir tercih patlaması olduğu gözlenmektedir. Bu bölümü tercih sayısındaki asıl patlamanın % 204 ile 1990 yılında ve bu artışın daha sonraki yıllarda azda olsa devam etme eğiliminde olduğu görülmektedir.

ÇELENK tarafından 1992 yılında uygulanan anket sonuçları şöyledir.

1- Son iyileştirme önlemleri Eğitim Yüksekokullarını tercih etmenizde etkili oldu mu?

- Evet : % 68.8
 Hayır : % 30.6
 Boş : % 0.9

2- Alınan iyileştirme önlemlerinin hangisi tercihinizde etkili oldu?

- A. Eğitim Yüksekokullarının 4 yıla çıkarılması : %37.1
 B. Öğretmenlik mesleğinin gelir düzeyinin iyileştirilmesi % 53.6
 C. Öğretmen adaylarına burs verilmesi % 9.1
 D. Boş % 0.2 (Çelenk, 1995, s. 9-10).

Anket sonuçlarına göre mesleğin gelir durumunun düzeltilmesi ve yetişme süresinin 4 yıla çıkartılmasının tercihleri etkilediği söylenebilir.

İLKOKUL ÖĞRETMENİ YETİŞTİRMEDE ÇAĞDAŞ UYGULAMALARDAN ÖRNEKLER VE ÜLKEMİZLE KARŞILAŞTIRMA

Türkiye'de İlkokul öğretmeni yetiştirmeyi değerlendirebilmek için gelişmiş ülkelerdeki uygulamaları incelemekte yarar olacaktır.

Cumhuriyetten günümüze ülkemizde, belli dönemlerde ilkokul öğretmeni yetiştirmede çeşitli modeller bulunmuş, fakat yeni koşullara göre gerekli yenilikler yapılamamıştır. Cumhuriyetin ilk yıllarında ilkokul öğretmenliği için ilkokul üzerine 4 yıl süreli bir öğretim gerekli görülürken, bugün bu öğretimin süresi lisans düzeyine çıkarılmıştır. Ülkemizde ilkokul öğretmeni yetiştirme süresi lisans düzeyine çıkarıldığı halde, bazı gelişmiş ülkelerde, lisans üstü öğretim düzeyine çıkarılmış bulunmaktadır.

Ülkemiz ile Amerika Birleşik Devletleri, İngiltere ve Fransa'daki ilkokul öğretmeni yetiştirmeyi karşılaştırılırken; ilkokul öğretmeni yetiştiren kurumların eğitim düzeyleri, kurumlara kabul koşulları, kurumların değerlendirme sistemi ve kurumların programlarındaki ders gruplarının ağırlıkları dikkate alınacaktır.

Tablo 8: İlkokul Öğretmeni Yetiştiren Kurumların Eğitim Düzeyleri

TÜRKİYE	ABD	İNGİLTERE	FRANSA
Lisans Eğitimi	1. Lisans eğitimi (geçici sertifika)	1. Lisans eğitimi	Lisans üstü 1
	2. Lisans üstü Eğitimi (sürekli sertifika)	2.1. Yıllık lisans üstü eğitim	veya 2 yıllık eğitim* (1. yılı istekliler için giriş sınavına hazırlık)
		3.2. yıllık lisans üstü eğitim	(*) Eğitimde başarısız olanlara da 1 yıl daha ek eğitim alanı tanınmaktadır.

Kaynak: ATAÜNAL A. Çağdaş Eğitim, 1994, s. 13

Tablo 8'de görüldüğü gibi, ülkemizde ilkokul öğretmenlerinin yetişmeleri için lisans düzeyi yeterli görülürken, ABD, İngiltere ve Fransa'da 1 ya da 2 yıllık lisans üstü eğitim verilmektedir.

Tablo 9: İlkokul Öğretmeni Yetiştiren Kurumlara Kabul Koşulları

TÜRKİYE(*)	ABD(**)	İNGİLTERE(**)	FRANSA(**)
1. Lise diploması	1. Lisans diploması	1. İlkokulda	1. İlkokulda okutul-
2. Merkezî sınav (ÖYS)	2. Not ortalaması lisans eğitimi için en az 4 üzerinden	okutulan dersler den biri ile ilgili lisans diploması	lan derslerden biri ilgili lisans diploma
	2.5 lisans üstü eğitimi için 3	2. Belli düzeyde bir not ortalaması	2. Fiziksel yeterlilik ve sağlık raporu
	3. Tavsiye metubu	3. Tavsiye edilme	3. Fransızca sınavı (Yazılı)
	4. Konuşma testi	4. denkliği kabul edilmiş bir	4. Matematik sınavı (yazılı)
	5. Yazılı dil testi	üniversiteden	5. mesleki eğitim alanında sınav (sözlü)
	6. Davranış ilgi testi	mezun olma	6. Sosyal veya fen bilimlerinden seçmeli iki ders-
	7. Standart test	5. Giriş sınavı (Mulakat)	7. Güzel sanatlar veya beden eğitimi ve spor derslerinin birinden sınav
	8. Kişilik testi	6. Fiziksel yeterlilik ve sağlık raporu	8. Fransa'da konuşulan bir yabancı dil veya lehçeden Fransızcaya tercüme
	9. Fiziksel yeterlilik ve sağlık raporu		
	10. Psikolojik test ten sınav (yazılı)		

* Lisans düzeyinde

** Lisans üstü düzeyde

Kaynak: ATAÜNAL, A. Çağdaş Eğitim, 1994, s. 14

İlkokul öğretmeni yetiştiren kurumlara kabul koşulları incelendiğinde;

- Ülkemizde lise diploması ve ÖYS sınavı ile kabul edilirken diğer üç ülkede daha farklı koşullar aranmaktadır.
- ABD, İngiltere ve Fransa'da sağlık raporu dahi istenmektedir.
- ABD ve İngiltere'de tavsiye edilme ve belli bir not ortalaması vardır.
- ABD'de diğer ülkelerden farklı olarak konuşma testi, davranış ilgi testi, standart test,

kişilik testi gibi testler görülmektedir.

e) Diğer ülkelerde ülkemize karşın lisans diploması koşulu aranmaktadır.

f) Fransa'da sınavların daha ön planda olduğu görülmektedir.

Tablo 10: İlkokul Öğretmeni Yetiştiren Kurumlarda Değerlendirme Sistemi (öncelik sırasına göre)

TÜRKİYE(*)	ABD(**)	İNGİLTERE(**)	FRANSA(**)
1. Sınavdaki başarı	1. Sınıf tartışmalarına katılma	1. Uygulamalarda başarı (Davranışsal amaçları gerçekleştirme	1. Uygulamalarda başarı (Davranışsal amaçları gerçekleştirme
2. Dönem ödevleri ve projeler	2. Sınavdaki başarı	2. Dönem ödevleri ve projeler	2. Dönem ödevleri ve projeler
3. Uygulamalardaki (davranışsal amaçları gerçekleştirme	3. Dönem ödevleri ve proje amaçları gerçekleştirme	3. Sınavdaki başarı	3. Sınavdaki başarı
		4. Sınıf tartışmalarına katılma	4. Sınıf tartışmalarına katılma

* Lisans düzeyinde

** Lisans üstü düzeyde

Bu ölçütlerle elde edilen başarının akademik bir jüri tarafından değerlendirilmesi gerekmektedir.

Kaynak: ATAÜNAL, A.Çağdaş Eğitim, 1994, s.14

Tablo 10 karşılaştırıldığında;

a) Değerlendirmelerin daha çok benzer olduğu görülmektedir.

b) İngiltere ve Fransa'da aynı değerlendirme sistemi geçerlidir ve akademik jüri değerlendirmesi vardır.

c) Ülkemizle, diğer ülkeler arasındaki fark bizde sınıf tartışmalarının değerlendirme dışı tutulmasıdır.

Tablo 11: İlkokul Öğretmeni Yetiştiren Kurumların Programları
(ders guruplarının ağırlıklarına göre)

TÜRKİYE(*)	ABD(**)	İNGİLTERE(**)	FRANSA(**)
1. Alan bilgisi (90 kredi/saat)	1. Program ve öğretim yöntemleri (en az 18 kredi/ saat)	1. Okul yaşantıları ve uygulamaları (485 saat)	1. Öğretmenlik mesleğinin uygu- lanma koşullarında
2. Öğretmen- lerin meslek bilgisi (36 kredi/saat)	2. Eğitimin temelleri (en az 12 kredi/saat)	2. İlkokul Program- larında bulunan konu alanlarının öğretimi (278 saat)	uygulamalı çalış- malar (% 80)
3. Genel Kültür (18 kredi/saat)	3. Alan deneyimi 3. Alan deneyimi (en az 6 kredi/saat bir yarıyıl tam gün uygulama)	3. Konu alanı ve konu alanını öğretme uygulamaları (Lisans derecesindeki eğitim- de) (494 saat)	2. Yüksek düzeyde bilimsel eğitim (% 20)
		4. Eğitim ve mesleki bilgi (78 saat)	

(*) Lisans düzeyinde

(**) Lisans üstü düzeyde

Kaynak: ATAÜNAL, A. Çağdaş Eğitim, 1994, s.14

Tablo'da görüldüğü gibi;

- Fransa'da öğretmenin yetiştiği programın % 80'ini uygulamalı çalışmalardan oluşturmaktadır.
- ABD'de ülkemizdeki genel kültür derslerinin kredisi kadar program ve öğretim yöntemleri yer almaktadır.
- İngiltere'de konu alanlarının öğretimine ve uygulamalarına ağırlık verilmektedir.

Türkiye'de öğretmen okulu ve eğitim enstitülerinden öğretmen yetiştirme dönemlerinde adaylardan sağlık raporu istenmiş, konuşma yeteneği ve genel görünüşü dikkate alınmıştır. Öğretmen yetiştirme üniversitelere bırakıldıktan sonra bu uygulamadan vazgeçilmiştir.

Avusturya

İlkokul öğretmenleri için başlangıç öğretmen eğitimi, Eğitim fakültelerinde altı sömestride (üç yıl) ortaokul düzeyinde verilmekte ve toplam 168 hafta süren derslerden oluşmaktadır. (takriben 2500 saatlik seminer ve küçük gruplar halinde eğitim) Dersin esas amacı geleceğin öğretmenlerine, öğretmen mesleğinin bütün alanlardaki teori ve bazı faaliyetler için gerekli olabilecek bilgi ve davranışları temin etmektir. (eğitim, öğretim, rehberlik, değerlendirme, idare, yenileme) (MEB, 1993, s.40).

Toplam ders süresinin %25 kadarı eğitim bilimlerine ayrılmaktadır. (Örneğin, pedagoji, eğitim teorisi ve öğrenme, eğitim psikolojisi, eğitim sosyolojisi, özel eğitim gibi).

Didaktik (öğretici) çalışmalar ders süresinin % 47'sini kapsar. Bu çalışmalar ilkokulda öğretilen bütün konular ve okul öncesi düzeyde öğretilen konularla ilgilidir. Öğrenciler, burada konuların eğitimdeki amaçlarına, konuların seçimi, metodoloji öğretme-öğrenme stratejileri ve ortam konuları üzerine konsantre olmaktadır. Geriye kalan ek süre yetenek geliştirilmesi ve eğitim mesleği ile ilgili davranışların kazanılmasına ayrılmıştır (MEB, 1993, s. 41-42).

İsviçre

Geleneksel bir öğretmen eğitimi okulunda eğitim, 9 yıl zorunlu eğitimden sonra 5 yıldır ve asıl öğretmenlik eğitimi ile genel eğitimin birleşimidir. Öğretmen eğitimi aynı zamanda iki aşamadan oluşur. Öğretmen eğitimi okulları ve yüksek seviyeli öğretmen eğiten okulları Öğretmen eğitimi okulları, genel kültüre ağırlık verirken, yüksek seviyeli öğretmen eğitimi okulları daha çok eğitim psikolojisi ve öğretmenliğe yöneliktir (MEB, 1993, s. 130).

İskoçya

Eğitim şekli İngiltere'deki gibidir. İlkokul öğretmenliğini amaçlayanlar dört yıllık lisans eğitimi veya bir yıllık lisans üstü eğitim ile öğretmen eğitilir (MEB, 1993, s.103).

Japonya

İlkokul öğretmenleri eğitim yüksekokullarında yetiştirilir. Bu okullar üniversitelere bağlıdır. Okullarda meslek dersleri ile dal öğretimi birlikte yürütülür. Mezunlar genelde devlet okullarında görev yaparlar ve memur statüsündedirler (Kobayashi, 1985, s.1-2).

İsveç

1968'de çıkarılan bir yasa ile öğretmen yetiştirme amaçları saptanmıştır.

İlkokullarda öğretmenlik yapacaklar eğitim yüksekokullarında eğitilirler. Öğretim süresi 5 yarı yıldır. İlk iki dönem kuramsal, son iki dönem de uygulamalı derslere ayrılmıştır. Uygulamalar bu iş için yetişmiş ve deneyimli öğretmenler tarafından yaptırılır. İlkokullarda beden eğitimi ve müzik dersleri dal öğretmenleri tarafından verilir. Temel eğitim okulları 6 yıldır ve ilk kademe 1. 2. 3. sınıfları kapsar (Berkol, 1990, s.52).

Almanya

İlkokul öğretmenleri üniversitelere bağlı Eğitim Yüksek Okulları'nda yetiştirilir (Yenter, 1987, s. 106).

Bu okulların öğretim süresi üç yıldır. İlk üç dönem kuramsal dersler işlenir. Son üç dönemde ise uygulamalı olan derslere yer verilir. Öğrenciler küçük gruplar halinde bir yarıyıl boyunca haftada bir gün bir öğretim görevlisiyle birlikte uygulama yapılan okula giderler. Dersleri dinlerken örnek ders de verirler. Bu dersler daha sonra grup içinde tartışılır. Böylece mesleğe uygunluk zaman içinde ortaya çıkar.

İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

İlk bakışta bu konuda çok sayıda araştırma yapılmış gibi görünse de bunlar literatür taraması ile incelendiğinde ilköğretime öğretmen yetiştirme sistemi ağırlıklı olarak ele alan, bir sistem bütünlüğü içinde inceleyen birkaç çalışmanın olduğu görülür.

Ulaşılabilen kaynaklara göre ülkemizde öğretmen yetiştirmeyle ilgili olarak yapılan araştırmalar şöyle sıralanabilir.

Türkiye'de öğretmen yetiştirme sorununu tarihî perspektif içinde inceleyerek, bazı ülkelerle karşılaştırmalı olarak ortaya koyan ilk çalışma olarak kabul edilen Koçer'in "Türkiye'de Öğretmen Yetiştirme Problemi (1848-1967)" isimli araştırmasıdır. Bu araştırma ilkökul öğretmenini yetiştirme ağırlıktadır.

Araştırmalardan biri de Akyüz (1978) tarafından yapılan çalışmadır. Bu çalışmada, belli bir zaman kesiti (1848-1940) içinde "öğretmenlerin, eğitim ve öğretimde toplumsal değişimin

ctmenlerinden biri olduğu görüşünden hareketle Türkiye'de öğretmenlerin toplumsal ve kültürel değişme yolundaki çabaları ve etkileri" araştırılmıştır.

XI. Milli Eğitim Şûrası çalışmalarına ışık tutmak, öğretmenlerin ve diğer eğitim personelinin çeşitli konularda sorunlarını belirlemek ve eğitimlerini saptamak amacıyla Bülbül, Sönmez ve arkadaşları (1982) tarafından yapılan araştırmada, öğretmenlerin statülerine ilişkin sorun ve eğilimleri nelerdir? sorusuna yanıt aranmıştır. Araştırma survey yöntemiyle yapılmış ve örnekleme M.E.B.'na bağlı her derecedeki eğitim kurumlarında çalışan öğretmenlerden oluşmuştur. Araştırmada, nasıl bir öğretmen yetiştirmek istediğimizin belli olmadığı, öğretmen yetiştiren öğretmenlerin yetiştirilmesi konusunda belirli bir politikanın bulunmadığı vurgulanmıştır.

Orta kısmı bulunan resmi lise öğretmenleri üzerinde Ertürk (1970) tarafından yapılan bir araştırma ile de, "Orta öğretim öğretmenlerinin meslekî faaliyetlerindeki yetersizlikler ile yetersizlik hallerinde görülen istenmedik davranışların on yıl öncesine kıyasla durumu öğretmen yetiştirme faaliyetlerini biçimlendirmede hesaba katılmak üzere teşhis etme" amacı güdülmüştür. Bu araştırmanın bulgularına göre "yeterince yaygın olmayan istendik davranışların öğretmen yetiştirme hedefleri olarak saptanıp, onları geliştirecek ve fazlasıyla yaygın istenmedik davranışları giderecek programların düzenlenmesinin önerilebileceği" belirtilmiştir.

Küçükahmet'in (1976) yılındaki "Öğretmen Yetiştiren Kurum Öğretmenlerinin Tutumları (program geliştirme açısından bir yorum)" araştırması öğretmen yetiştirme kurumlarında çalışan öğretmenlerin tutumlarının saptanması ile program geliştirme açısından yorumlanması amacıyla yapılmıştır. Araştırmanın evreni, öğretmen yetiştiren öğretim kurumlarıyla (İlköğretmen okulu, eğitim enstitüsü, yüksek öğretmen okulu), öğretmenlik formasyonu programı uygulayan fakültelerde görevli 1595 öğretmenden oluşmuştur. Elde edilen bulgular; öğretmen tutumlarına ilişkin bulgular, öğretmenlerin tutumları ile kendi kendilerini değerlendirmeleri arasındaki ilişkiler ve genel bulgular biçiminde gruplandırılmıştır.

Bu bilgilerin sonucunda Küçükahmet "öğretmen yetiştiren kurumların gerçek meslekî kişiliklerine kavuşabilmeleri için kurumlarda çalışan öğretmenlerin yüksek lisans ve doktora

dereceleri almaya yöneltilmeleri"ni önermektedir.

Öğretmen yetiştiren yüksek okulların üzerinde Kaptan ve arkadaşlarının (1980) "Öğretmen Yetiştirme Üzerine Bir Araştırma" adıyla yaptığı araştırmada da bu okulların yükseköğretimdeki konumlarına ilişkin görüşler ve üniversiteler kapsamına alınmaları durumunda, bu okullarda görevli öğretmenlerin üniversiteye geçme ve yetiştirme sorunlarının belirlenmesi, böylece öğretmen yetiştirmede yapılacak yeni düzenlemelere katkıda bulunması amaçlanmıştır.

Elde edilen araştırma bulgularından öğretmen yetiştiren yüksekokulların üniversiteler kapsamına alınması gerektiği belirtilmektedir.

1982 yılında MEB tarafından "Öğretmen Sorunları ve Eğilimleri Araştırması" yaptırılmıştır. Bu araştırmada, öğretmenlerin ve diğer personelin çeşitli konulardaki sorunları ve eğilimleri yönetici ve öğretmenlere uygulanan anketlerle belirlenmiştir.

"İki Yıllık Eğitim Enstitülerinin Eğitim Yüksek Okullarına Dönüştürülmesinin Program ve Öğretim Açısından Yarattığı Sorunlar" isimli araştırma Doğanay tarafından 1985 yılında yapılmıştır. Araştırma sonuçları ışığında bu okulların programlarının geliştirilmesi ile ilgili öneriler geliştirilmiştir.

Büyükkaragöz (1986) tarafından yapılan bir araştırmada da, Eğitim Fakültelerinin programları ele alınarak tartışılmış ve bazı öneriler getirilmiştir. Uygulama derslerinde program gereksinimleri, personel ve ortam yönünden yetersizlikler bulunduğu, öğretim elemanı ve rehber öğretmenlerin uygulama faaliyetlerine gereken ilgiyi göstermedikleri anlaşılmaktadır.

Duman (1988), tarafından "Türkiye'de Ortaöğretime Öğretmen Yetiştirme" araştırması yapılmış ve öğretmen yetiştiren kurumların gelişimi ele alınmış, öğretmen yetiştirmeyle ilgili görüş ve uygulamalarla öğretmen yetiştirme sisteminin 1982 öncesi ve sonrasındaki temel özelliklerinin ve sorunların üzerinde durulmuştur.

"Türkiye'de İlkokul Öğretmenlerinin Yetiştirilmesinde Ortaya Çıkan Sorunlar ve Eğitim Yüksekokullarında Uygulamalar Üzerine Bir Araştırma" Berkol (1990) tarafından yapılmıştır.

Bu araştırmanın temel amacı, Türkiye'de İlkokul öğretmeni yetiştirme sistemini tarihi gelişim süreci içinde inceleyerek, bugünkü ilkökul öğretmeni yetiştirme sistemini

değerlendirmektedir.

Araştırma verileri denekler için hazırlanan anket formu ile toplanmıştır.

Araştırmacı, sonuçlarını üç grupta toplamıştır.

- 1) İlkokul öğretmeni yetiştirmeye ilişkin görüşlerle ilgili sonuçlar,
- 2) Uygulamaya ilişkin sonuçlar,
- 3) İlkokul öğretmeni yetiştiren kurumların sorunlarına ilişkin sonuçlar.

İlkokul öğretmeni yetiştiren kurumların sorunlarına ilişkin sonuçlardan, öğretmen yetiştiren kurumların programıyla ilgili sorunları da şöyle sıralamıştır.

- a) Derslerin amaçları belli değildir,
- b) Derslerin içerikleri öğretim elemanlarınca gelişigüzel belirlenmektedir,
- c) Seçilen ders ve belirlenen konularla amaca varıp varılamayacağı belli değildir,
- d) Eğitim yüksekokulları programıyla ilkökul programı arasında paralellik yoktur,
- e) Kaynak kitaplar yoktur,
- f) Derslerde genelde tek yöntem kullanılmaktadır.

Öğrencilere ilişkin sorunları da şöyle sıralamıştır.

- a) Öğrenciler isteyerek bu okulları seçmemektedir,
- b) Öğrencilerin hazırbulunuşluk düzeyleri düşüktür.

Araştırmacının Eğitim Yüksekokulları'nda daha iyi öğretmen yetiştirilebilmesi için düşündüğü öneriler arasında şunlar gösterilebilir:

- a) Bu okulların amaçları MEB, YÖK ve Eğitim Yüksekokulu temsilcilerinden bir kurul tarafından belirlenmelidir,
- b) Mezunlar izlenerek örgütlenmeye gitmelidirler,
- c) MEB öğretmenliği cazip hale getirmelidir,
- d) Eğitim yüksekokullarına bağlı uygulama okulları açılmalıdır,
- e) Rehberlik servisleri kurulmalıdır.

"Türkiye'de Köye Öğretmen Yetiştirme Deneyimi ve Köy Enstitüleri Sistemi" araştırması Seven (1992) tarafından hazırlanmış, Köy Enstitüleri'ni hazırlayan nedenleri ve işlevinin neler olduğunu saptamak amaçlanmıştır.

"Türkiye'de Öğretmen Yetiştirme ve İstihdam Şartları" araştırması Dilaver (1992) tarafından yapılmıştır.

Araştırmanın temel amacını, "Türkiye'de öğretmen yetiştirme ve istihdam şartları'nın nasıl olduğu ve nasıl olması gerektiğinin belirlenmesi" oluşturmaktadır.

Araştırmada tarama modeli kullanılmıştır. Mevcut durum için literatür taraması yapılmış, MEB yönetici ve öğretmenlerinin görüş ve önerilerinin belirlenmesi için anket kullanılmıştır. Anketler yönetici ve öğretmenler için ayrı ayrı düzenlenmiş, il ve bakanlık teşkilâtına uygulanmış ve anketlerin 795'i geri dönmüştür.

Araştırma bulguları arasında şunlar verilebilir:

a) Stajyer öğretmenlerin ilk atama yerlerinin herhangi bir okul değil, merkezî ve pilot okullar olması istenmiştir,

b) Toplum öğretmenliğe az değer vermektedir,

c) Hizmetiçi eğitim faaliyetleri yetersiz görülmektedir.

Araştırma bulgularına dayalı olarak geliştirilen önerilerden birkaçı da şöyle sıralanabilir:

a) Öğretmen yetiştiren kurumların öğrenci kaynağı öğretmen liseleri olmalıdır,

b) Hizmetiçi eğitim planlamasında gerçek ihtiyaçlar tesbit edilmelidir,

c) Hizmetiçi eğitim ile ilgili mesleki dergi çıkarılmalıdır,

d) Atamalar eğitim yılı sonunda yapılmalıdır,

e) Öğretmen sayısına göre, ülkedeki sosyal tesislerin sayısı ve kapasitesi yeterli hale getirilmelidir.

Yapılan araştırmalar incelendiğinde ilkokul öğretmenin yetiştirdiği program ile ilgili görüşlerinin belirlenmesine rastlanılmamıştır.

Berkol (1990) tarafından yapılan "Eğitim yüksekokulları programlarıyla ilkokul programı arasında paralellik yoktur" sonucu, mezun olunan okul ile yapılan öğretmenlik uyumuyla ilgili görüşlerin belirlenmesi gereğini ortaya çıkarmıştır. Yine aynı araştırmanın "İlkokul öğretmeni yetiştiren okulların amaçları MEB, YÖK ve Eğitim Yüksekokulu temsilcilerinden bir kurul tarafından belirlenmelidir" önerisi belirlenen bu amaçlara ne derece ulaşıldığının belirlenmesini gerektirmiştir.

Dilaver (1992) tarafından yapılan araştırmada ise "Hizmetiçi eğitim planlamasında gerçek ihtiyaçlar tesbit edilmelidir" önerisinde bulunulmuştur. Bu öneri, hizmetiçi eğitim etkinliklerine kaulmanın ilkokul öğretmeni yetiştiren kurumların amaçlarından hangileri üzerinde etki yaptığı ile ilgili görüşlerin belirlenmesini ortaya çıkarmıştır.

III. BÖLÜM

YÖNTEM

Bu bölümde araştırma modeli, evren ve örneklem, verilerin toplanması, verilerin çözümü ve yorumlanması ile ilgili bölümlere yer verilmiştir.

Araştırma Modeli

Araştırmada tarama modeli kullanılmıştır. Veriler, literatür taraması ile kaynaklardan ve anket tekniği ile ilkökul öğretmenlerinden elde edilmiştir.

Evren ve Örneklem

Araştırmanın evreni, Elazığ ili Merkez ve Merkez Köylerde görev yapan ilkökul öğretmenlerinden oluşmaktadır. 100 Öğretmen Elazığ kent merkezinde görev yapanlardan ve 100 öğretmen de kent merkezine uzak merkez köylerde görev yapanlardan olmak üzere 200 öğretmen örneklem olarak alınmıştır.

Verilerin Toplanması

Araştırmanın verileri ilkökul öğretmenleri için geliştirilen anketle toplanmıştır. Anketler geliştirilirken Fırat Üniversitesi Teknik Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Bölümü'ndeki bazı öğretim üyelerinin eleştirileri doğrultusunda yeniden düzenlemeler yapılmıştır.

Düzenlenen anketler, 1995-1996 Öğretim yılı güz yarıyılında Elazığ il merkezinde ve merkez köylerindeki ilkökullarda uygulanmıştır. Merkez köylerde görev yapan 125 öğretmene anket dağıtılmış ve bunların 100 tanesi geriye dönmüştür. Kent merkezinde ise 5 ilkökulda 100 öğretmene anket dağıtılmış ve hepsi geriye dönmüştür. Formlar, öğretmenlere görev yaptıkları okullarda elden dağıtılmış ve doldurmaları için belli bir süre verildikten sonra yine aynı yolla ve okul yöneticilerince toplanmıştır.

Verilerin Çözümü ve Yorumlanması

Öğretmenlere uygulanan anketlerden toplanan veriler, veri tablosuna işlenerek Fırat

Üniversitesi Bilgi İşlem Merkezi'nde bulunan spss istatistik programlarında kullanılmak üzere bilgisayara girilmiştir. Çözümlenmeler bu program yardımıyla yapılmaya çalışılmıştır.

Öğretmenlerin görüşleri kendi aralarında meslekte hizmet süresi, bitirilen okul ve hizmetiçi eğitim kursuna katılma bakımından karşılaştırılmış, frekans dağılımı ve yüzde kullanılmıştır.

IV. BÖLÜM

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde araştırma kapsamına alınan öğretmenlerden elde edilen veriler sayısallaştırılmış ve yorumlanmıştır. Öğretmenlere ait kişisel bilgilerle ilgili veriler frekans dağılımı ve yüzde ile çözümlenmiştir. Öğretmenlerin görüşleri gerekli olan yerlerde hizmet süresi, bitirilen okul ve hizmetiçi eğitim kursuna katılma bakımından karşılaştırılmıştır.

Kişisel Özellikler

Araştırma kapsamına alınan Elazığ İli Milli Eğitim Müdürlüğü'ne bağlı okullarda görev yapmakta olan İlkokul öğretmenlerinin kişisel özellikleri aşağıda verilmiştir.

Öğretmenlerin cinsiyetlere göre dağılımı şöyledir.

Tablo 12: Öğretmenlerin Cinsiyetlerine Göre Dağılımı

Cinsiyetiniz	f	%
Bayan	89	44.5
Erkek	111	55.5
Toplam	200	100.0

Tablo 12'de görüldüğü gibi araştırma kapsamına alınan öğretmenlerin % 44.5'i bayan, % 55.5'i de erkek öğretmenlerden oluşmaktadır.

Öğretmenlerin yaş gruplarına göre dağılımı Tablo 13'de görülmektedir.

Tablo 13: Öğretmenlerin Yaş Gruplarına Göre Dağılımı

Yaş Grubu	f	%
25 ve daha aşağı	3	1.5
26-30 arası	12	6.0
31-35 arası	13	6.5
36-40 arası	41	20.5
41 ve yukarı	131	65.5
Toplam	200	100.0

Öğretmenlerin % 65.5'i 41 ve yukarı yaş grubunda bulunmaktadır. Bu yaş grubu, öğretmenlerin en kalabalık olduğu gruptur. İkinci sırada % 20.5 ile 36-40 yaşları arasındaki grup yer almaktadır. Bunu %6.5 ile 31-35 yaşları arası, %6.0 ile 26-30 yaşları arasındaki gruplar izlemektedir. 25 ve daha aşağı yaşlarda olan öğretmenler ise %1.5 dir. Bu durumda merkezde ve merkez köylerde görev yapan öğretmenlerin çoğu 41 ve daha yukarı yaşlarda olduğu söylenebilir.

Öğretmenlerin meslekte hizmet sürelerine göre dağılımları Tablo 14'de verilmiştir.

Tablo 14: Öğretmenlerin Meslekte Hizmet Sürelerine Göre Dağılımı

Yıllar	f	%
10 yıl ve daha az	16	8.0
11 - 20 yıl arası	38	19.0
21 yıl ve daha fazla	146	73.0
Toplam	200	100.0

Tablo 14'de görüldüğü gibi öğretmenler % 73.0 ile 21 ve daha fazla hizmet süresine sahiptirler. Bunu % 19.0 ile 11-20 yıl arası hizmet süresine sahip olan grup izlemektedir. Bu durumda öğretmenlerin çoğu 21 yıl ve yukarı hizmet süresine sahip olması nedeniyle oldukça deneyimli oldukları söylenebilir.

Öğretmenlerin bitirdikleri okullara göre dağılımı ise şöyledir.

Tablo 15: Öğretmenlerin Bitirdikleri Okullara Göre Dağılımı

Bitirilen Okul	f	%
Öğretmen Okulu	77	38.5
Eğitim Enstitüsü	32	16.0
Eğitim Yüksekokulu	45	22.5
Eğitim Fakültesi	20	10.0
Başka	26	13.0
Toplam	200	100.0

Tablo 15'de görüldüğü gibi öğretmenlerin %38.5'i Öğretmen Okulu mezunu olarak çoğunluğu oluşturmaktadır. İkinci sırada %22.5 ile Eğitim Yüksekokulu mezunları yer almaktadır. Üçüncü sırada ise %16,0 ile Eğitim Enstitüsü mezunları gelmektedir. %10.0 ile en az grubun Eğitim Fakültesi mezunlarından meydana geldiği görülmekte, %13.0 de başka kurumlardan mezun öğretmenlerden oluşmaktadır. Bu durumda lisans eğitimi almış öğretmenlerin az olduğu söylenebilir.

Öğretmenlerin görev yaptıkları okulun bulunduğu yere göre dağılımı aşağıda verilmiştir.

Tablo 16: Çalışılan Okulun Bulunduğu Yere Göre Dağılım

Okulun yeri	f	%
İl	100	50.0
Köy	100	50.0
Toplam	200	100.0

Araştırma kapsamına alınan öğretmenlerin %50.0'si il merkezinde, %50.0'si ise merkez köylerde görev yapmaktadırlar. Başka bir deyişle araştırma kapsamına alınan öğretmenlerin yarısı il merkezinde yarısı da merkez köylerde çalışmaktadırlar.

Öğretmenlerin hizmetçi eğitim kursuna katılmalarına göre dağılımları şöyledir.

Tablo 17: Öğretmenlerin Hizmetiçi Eğitim Kurslarına Katılımına Göre Dağılımı

Hizmetiçi eğitim kursuna katıldınız mı?	İl		Köy		İl + Köy	
	f	%	f	%	f	%
Evet	74	74.0	80	80.0	154	77.0
Hayır	26	26.0	20	20.0	46	23.0
Toplam	100	100.0	100	100.0	200	100.0

Araştırma kapsamında bulunan öğretmenlerden köylerde görev yapanların %80.0'ni hizmetiçi eğitim kursuna katılmışken, şehirde görev yapanların %74.0'ü bu eğitime katılmıştır. Tüm öğretmenlerde ise bu oranlar şöyledir. Hizmetiçi eğitim kursuna katılanlar %77.0, katılmayanlar ise %23.0'tür Bu durumda öğretmenlerin çoğunluğunun hizmetiçi eğitim kursuna katıldıkları söylenebilir. Ayrıca köyde görev yapanların, şehirde görev yapanlara göre daha fazla bu kurslara katıldıkları ifade edilebilir.

Öğretmenlerin başka branş mezunlarının ilköğretmeni olarak atanmalarına ilişkin görüşlerinin dağılımı Tablo 18'de verilmiştir.

Tablo 18: Başka Branş Mezunlarının İlkokul Öğretmeni Atanması Dağılımı

Görüşler	f	%
Yararlı	32	16.0
Uygun görmüyorum	82	41.0
Gerektiğinde	30	15.0
Tekrar belirli bir eğitimden sonra	56	28.0
Toplam	200	100.0

Araştırma kapsamına alınan öğretmenlerin %41.0'i Fen-Edebiyat Fakülteleri ve başka branş mezunlarının ilköğretmeni olarak atanmalarını uygun görmemektedirler. "Tekrar belirli bir eğitimden sonra ilköğretmeni atanabilirler" diyenlerin oranı ise %28.0'dir.

Tablo 20: Öğretmenlerin 4 Yıllık Lisans Eğitimi ile Yetiştirilmesinin Gerekliliğine Göre Dağılımı

4 yıllık süre gerekli mi?	f	%
Evet	177	88.5
Hayır	23	11.5
Toplam	200	100.0

Araştırma kapsamına alınan öğretmenlerin %88.5'i 4 yıllık öğretmen yetiştirme süresini gerekli görmüşlerdir. Öğretmenlerin %11.5'i de bu yetiştirme süresine gerek olmadığını ifade etmişlerdir. Bu durumda, öğretmenlerin büyük çoğunluğunun, öğretmen yetiştirme süresinin lisans seviyesinde olmasını gerekli gördükleri söylenebilir.

Öğretmenliğe girişte sıralama sınavı uygulaması konusunda öğretmenlerin görüşlerinin dağılımı ise şöyledir:

Tablo 21: Sıralama Sınavının Gerekliliğine Göre Dağılım

Yeterlik sınavı gerekli mi?	f	%
Evet	64	32.0
Hayır	136	68.0
Toplam	200	100.0

Tablo 21'de görüldüğü gibi daha önce uygulanmakta olan sıralama sınavını araştırma kapsamındaki öğretmenlerin %68.0'si gereksiz görmüşlerdir. %32.0'si de bu sınavın gerekli olduğunu ifade etmişlerdir. Bu durumda öğretmenlik için ilgili kurumdan mezun olduktan sonra sıralama sınavının uygun görülmediği söylenebilir.

Öğretmenlerin lisans tamamlama programına katılmalarına göre dağılımları Tablo 22'de verilmiştir.

Tablo 22: Lisans Tamamlama Programına Katılmaya Göre Dağılım

Lisans tamamlamaya katıldınız mı?	f	%
Evet	103	51.5
Hayır	77	38.5
Lisans mezunu	20	10.0
Toplam	200	100.0

Araştırma kapsamına alınan öğretmenlerin %51.5'i lisans tamamlama programına katılırken, geride kalan %38.5'i bu programa katılmamışlardır. Bu durumda öğretmenlerinin yarısından fazlasının lisans tamamlama programına katıldıkları ifade edilebilir.

Lisans tamamlama programına katılan öğretmenlerin bu programla ilgili görüşlerinin dağılımı şöyledir.

Tablo 23: Lisans Tamamlama Programının Yeterliliğine İlişkin Görüşlerin Dağılımı

Lisans tamamlama programı yeterli mi?	f	%
Çok yeterli	11	5.5
Yeterli	80	40.0
Kısmen yeterli	7	3.5
Yetersiz	34	17.0
Yanıt vermeyen	68	34.0
Toplam	200	100.0

Araştırma kapsamına alınan öğretmenlerin önceki tabloda (Tablo 22) görüldüğü gibi %38,5'inin lisans tamamlama programa katılmadığı için yanıt vermemesi gerekirken bu oran Tablo 23'de %34,0 olarak gerçekleşmiştir. Bu oranın düşmesine neden olarak lisans tamamlama programına katılan öğretmenlerden katılmayanların etkilenecek fikir belirtmeleri gösterilebilir.

Tablo 23'de görüldüğü gibi araştırma kapsamında bulunan öğretmenlerin %40.0'ı lisans tamamlama programlarını yeterli bulurken, %3.5'i kısmen yeterli, %5.5'i çok yeterli bulmaktadırlar. Bu programları yetersiz bulanların oranı ise % 17.0'dir. Bu durumda lisans

tamamlama programına katılan öğretmenlerin çoğunun bu programları yeterli buldukları söylenebilir.

İlkokula öğretmen yetiştiren kurum programını bitiren öğretmenlerin bu kurumların amaçlarına ilişkin görüşleri nelerdir?

Tablo 24: Öğretmenlerin Alanla İlgili Bilgi ve Beceriye Sahip Olmalarına Göre Dağılımı

Alanla ilgili bilgi ve beceriye sahip olma	f	%
Çok yeterli	54	27.0
Yeterli	87	43.5
Kısmen Yeterli	33	16.5
Yetersiz	26	13.0
Toplam	200	100.0

Araştırma kapsamına alınan öğretmenlerin %43.5'i alanıyla ilgili bilgi ve beceriye sahip olma konusunda bitirdikleri programları yeterli görürken, %27.0'si çok yeterli bulmaktadır. Bu durumda öğretmenlerin %70.5'inin bitirilen programı, alanla ilgili bilgi ve beceriye sahip olmada yeterli buldukları söylenebilir.

Tablo 25: Çocukları İnceleme ve Tanıma Tekniklerini Bilmeye Göre Dağılım

Çocukları inceleme ve tanıma tekniklerini bilme	f	%
Çok yeterli	63	31.5
Yeterli	68	34.0
Kısmen Yeterli	37	18.5
Yetersiz	32	16.0
Toplam	200	100.0

Öğretmenlerin %34.0'ü çocukları inceleme ve tanıma tekniklerini bilmede yetiştikleri programları yeterli görürken, %31.5'i de çok yeterli bulmaktadırlar. Yetersiz görüş bildirenlerin oranı % 16.0'dır.

Tablo 26: Çocukların Sorunlarını Belirleme ve Çözüm Önlemleri Almaya Göre Dağılım

Çocukların sorunlarını belirleme ve önlem alma	f	%
Çok yeterli	47	23.5
Yeterli	64	32.0
Kısmen Yeterli	56	28.0
Yetersiz	33	16.5
Toplam	200	100.0

Öğretmenlerin %32.0'si çocukların sorunlarını belirleme ve sorunlara çözüm önlemleri almada mezun oldukları okul programlarını yeterli bulurken, bunu %28.0 ile kısmen yeterli, %23.5 ile çok yeterli diyenler izlemektedir. Programların, çocukların sorunlarını belirleme ve gerekli önlemleri almada daha yeterli hale getirilmesi gerektiği ifade edilebilir.

Tablo 27 : Özel Eğitime Muhtaç Çocukları Tanımaya Göre Dağılım

Özel eğitime muhtaç çocukları tanıma	f	%
Çok yeterli	68	34.0
Yeterli	60	30.0
Kısmen yeterli	31	15.5
Yetersiz	41	20.5
Toplam	200	100.0

Öğretmenlerin görev yaptıkları okullardaki özel eğitime muhtaç çocukları tanımada %34.0'ü yetiştikleri kurum programlarını çok yeterli, %30.0'u yeterli, %15.5'i de kısmen yeterli bulurken, %20.5'i yetersiz bulmaktadır. Bu durumda ilkökul öğretmeni yetiştiren kurumlarda özel eğitime muhtaç çocukları tanıma etkinliklerine ağırlık verilmesi gerektiği söylenebilir.

Tablo 28: Eğitim Teknolojisini Bilme ve Kullanmaya Göre Dağılım

Eğitim teknolojisini bilme ve kullanma	f	%
Çok yeterli	70	35.0
Yeterli	79	39.5
Kısmen yeterli	33	16.5
Yetersiz	18	9.0
Toplam	200	100.0

Dersinin gerektirdiği eğitim teknolojisini bilme ve kullanma konusunda öğretmenlerin %39.5'i yetiştikleri programları yeterli bulurken, %35.0'i de çok yeterli bulmaktadır. Bu durumda öğretmenlerin %74.5'inin çok yeterli ve yeterli görüşünde yoğunlaştıkları görülmektedir.

Tablo 29: Alanıyla İlgili Yenilikleri İzleme ve Sonuçları Değerlendirmeye Göre Dağılım

Yenilikleri izleme ve sonuçları değerlendirme	f	%
Çok yeterli	61	30.5
Yeterli	55	27.5
Kısmen yeterli	51	25.5
Yetersiz	33	16.5
Toplam	200	100.0

Öğretmenler, alanıyla ilgili yenilikleri ve gelişmeleri devamlı izleme ve araştırma yaparak değerlendirme konusunda programı %30.5 ile çok yeterli, %27.5 ile de yeterli bulmaktadırlar. Öğretmenlerin bu konuda yeterli görüşünde yoğunlaştıkları söylenebilir.

Tablo 30: Günlük, Yıllık ve Ünite Planlarını Uygulama ve Değerlendirme Dağılımı

Planları yapma, uygulama ve değerlendirme	f	%
Çok yeterli	106	53.0
Yeterli	62	31.0
Kısmen yeterli	17	8.5
Yetersiz	15	7.5
Toplam	200	100.0

Öğretmenlerin planlama yapma, yapılan planları uygulama ve sonuçları değerlendirmede %53.0'ü programı çok yeterli bulmaktadırlar. Bu durumda öğretmenlerin çoğunun, yetiştikleri programları planlama yapma, uygulama ve sonuçları değerlendirmede çok yeterli buldukları söylenebilir. Bu konuda yetersizlik ve sorunların iyi bir rehberlik ile çözülebileceği umulmaktadır.

Tablo 31: Anadil Olarak Türkçeyi Kullanmaya Göre Dağılım

Anadil olarak Türkçeyi kullanma	f	%
Çok yeterli	102	51.0
Yeterli	74	37.0
Kısmen yeterli	9	4.5
Yetersiz	15	7.5
Toplam	200	100.0

İlkokul öğretmeni yetiştiren programlardan mezun öğretmenlerin, bu programları anadil olarak Türkçe'yi kullanmada %51.0'i çok yeterli bulurken, bunu %37.0 ile yeterli görüşünde olanlar izlemektedir. Bu durumda planlama yapma ve uygulamada olduğu gibi , öğretmenlerin çoğunun anadil olarak Türkçeyi kullanma konusunda görüş birliğinde oldukları söylenebilir.

Tablo 32 :Toplum Kalkınması ve Halk Eğitiminde Görevini Yapma Dağılımı

Toplum kalkınması ve halk eğitimi görevi	f	%
Çok yeterli	66	33.0
Yeterli	72	36.0
Kısmen yeterli	36	18.0
Yetersiz	26	13.0
Toplam	200	100.0

Öğretmenlerin %36.0'sı toplum kalkınması ve halk eğitiminde üzerine düşen görevi yapmada programı yeterli bulurken, %33.0'ü çok yeterli görüşündedirler.

Tablo 33: İş Alanlarını Tanıma ve Çocukları Yeteneklerine Göre Mesleğe Yönlendirme Dağılımı

İş alanlarını tanıma ve mesleğe yönlendirme	f	%
Çok yeterli	49	24.5
Yeterli	78	39.0
Kısmen yeterli	47	23.5
Yetersiz	26	13.0
Toplam	200	100.0

Öğretmenlerin, toplumda iş alanlarını tanıyarak, çocukları ilgi ve yeteneklerine göre mesleğe yönlendirmede %39.0 ile yetiştikleri programları yeterli bulurken, bunu %24.5 ile çok yeterli görüşünde olanlar izlemektedir.

Tablo 34: Yerel Kaynak ve İmkânlardan Faydalanma Dağılımı

Yerel kaynak ve imkânlardan faydalanma	f	%
Çok yeterli	66	33.0
Yeterli	83	41.5
Kısmen yeterli	27	13.5
Yetersiz	24	12.0
Toplam	200	100.0

Öğretmenlerin %41.5'i yerel kaynak ve imkânlardan faydalanmada yetiştikleri programları yeterli bulurken, %33.0'ü çok yeterli bulmaktadırlar.

Tablo 35: Velilerle İletişim Kurma ve Sorunlara Beraber Çözüm Bulma

Velilerle iletişim kurma ve sorunlara çözüm bulma	f	%
Çok yeterli	91	45.5
Yeterli	73	36.5
Kısmen yeterli	22	11.0
Yetersiz	14	7.0
Toplam	200	100.0

Öğrenci velileri ile iletişim kurarak öğrencilerin sorunlarına velilerle beraber çözüm bulmada öğretmenlerin %45.5'i çok yeterli görüşündeyken, %36.5'i yeterli görüşündedirler. Bu durumda öğretmenlerin %82.0 'si velilerle iletişim kurarak, sorunlara beraber çözüm aramada yetiştikleri programları yeterli buldukları söylenebilir.

Tablo 36 :Okuldaki Diğer Personelle İşbirliği Yapma Dağılımı

Diğer personelle işbirliği yapma	f	%
Çok yeterli	84	42.0
Yeterli	75	37.5
Kısmen yeterli	25	12.5
Yetersiz	16	8
Toplam	200	100.0

Öğretmenlerin %42.0'si okuldaki diğer personelle işbirliği yapma ve gerektiğinde rehberlik etmede yetiştigi programı çok yeterli bulurken, %37.5'i de yeterli yönünde görüş belirtmişlerdir.

Tablo 37 : Mezun Olunan Programla-Öğretmenlik Arasındaki Uyum Dağılımı

Bitirilen okul ile öğretmenlik uyumu	f	%
Çok yeterli	64	32.0
Yeterli	84	42.0
Kısmen yeterli	20	10.0
Yetersiz	32	16.0
Toplam	200	100.0

Öğretmenlerin mezun oldukları program ile yaptıkları öğretmenlik arasındaki uyumda, öğretmenlerin %84.0'ü yeterli yönünde görüş bildirirken, %16.0'sının yetersiz görüşünde olmaları düşündürücüdür. Bu durumda öğretmen yetiştiren kurumlarda yetişme ve yapılan öğretmenlik uyumunun gözden geçirilmesi gerektiği söylenebilir.

BİTİRİLEN OKUL

Öğretmenlerin bitirdikleri okul ile yetiştikleri programların amaçlarına ilişkin görüşleri şöyledir:

Tablo 38: Bitirilen Okul ile Alanıyla İlgili Bilgi ve Beceriye Sahip Olmaya İlişkin Görüşler

Bitirilen okul	Çok Yeterli		Yeterli		Kısmen Yeterli		Yetersiz		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Öğretmen Okulu	28	33.7	25	30.1	17	20.5	13	15.7	83	100.0
Eğitim Enstitüsü	12	37.5	13	40.6	4	12.5	3	9.4	32	100.0
Eğ. Yüksekokulu	7	15.6	25	55.6	10	22.2	3	6.7	45	100.0
Eğ. Fak. Sınıf Öğr.	5	25.0	12	60.0	2	10.0	1	5.0	20	100.0
Başka	5	25.0	12	60.0	-	-	3	15.0	20	100.0

Alanıyla ilgili bilgi ve beceriye sahip olmada sınıf öğretmenliği ve başka branş mezunlarının %60.0'ı yetiştikleri programları yeterli bulurken ,bunu %55.6 ile Eğitim Yüksekokulu mezunları ve %40.6 ile Eğitim Enstitüsü mezunları izlemiştir.

Öğretmenlerde alanıyla ilgili bilgi ve beceriye sahip olmada Eğitim Fakültesi Sınıf öğretmenliği, başka branş ve Eğitim Yüksekokulu mezunlarını çoğunun yetiştikleri programları yeterli buldukları görülmektedir. Eğitim Fakülteleri ve ilgili sınıf öğretmenliği

bölgüleriyle, Eğitim Yüksekokullarının alanla ilgili bilgi ve beceriye sahip olmada yeterli oldukları ifade edilmiştir.

Tablo 39: Bitirilen Okul ile Çocukları İnceleme ve Tanıma Tekniklerini Bilmeye İlişkin Görüşler

Bitirilen okul	Çok Yeterli		Yeterli		Kısmen Yeterli		Yetersiz		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Öğretmen Okulu	27	32.5	28	33.7	16	19.3	12	14.5	83	100.0
Eğitim Enstitüsü	9	28.1	10	31.3	8	25.0	5	15.6	32	100.0
Eğ. Yüksekokulu	11	24.4	17	37.8	7	15.6	10	22.2	45	100.0
Eğ. Fak. Sınıf Öğr.	7	35.0	7	35.0	4	20.0	2	10.0	20	100.0
Başka	3	15.0	2	10.0	6	30.0	9	45.0	20	100.0

Çocukların inceleme ve tanıma tekniklerini bilmede Eğitim Yüksekokulu mezunları yetiştikleri programları %37.8 ile yeterli bulurken, bunu %33.7 ile Öğretmen Okulu mezunları , %35.0 ile sınıf öğrenenliği mezunları ve %31.3 ile Eğitim Enstitüsü mezunları izlemiştir. Başka kurum mezunları yetiştikleri programları %45.0 ile yetersiz bulmaktadırlar.

Çocukları inceleme ve tanıma tekniklerini bilmede, alanla ilgili kurum mezunları yetiştikleri programları yeterli bulurken, başka kurum mezunları bu konuda yetersiz olduklarını ifade etmişlerdir.

Tablo 40: Bitirilen Okul ile Özel Eğitime Muhtaç Çocukları Tanıma ve Önlem Alma İlişkin Görüşler

Bitirilen okul	Çok Yeterli		Yeterli		Kısmen Yeterli		Yetersiz		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Öğretmen Okulu	30	36.1	26	31.3	10	12.0	17	20.5	83	100.0
Eğitim Enstitüsü	8	25.0	10	31.3	6	18.8	8	25.0	32	100.0
Eğ. Yüksekokulu	15	33.3	14	31.1	9	20.6	7	15.0	45	100.0
Eğ. Fak. Sınıf Öğr.	12	60.0	5	25.0	-	-	3	15.0	20	100.0
Başka	4	20.0	5	25.0	6	30.0	5	25.0	20	100.0

Özel eğitime muhtaç çocukları tanımada, Eğitim Enstitüsü ve başka kurum mezunları yetiştikleri programları %25.0 ile yetersiz bulurken, bunları %20.5 ile Öğretmen Okulu

mezunları ve %15.0 ile Eğitim Yüksekokulu ve sınıf öğretmenliği mezunları izlemişlerdir.

Özel eğitime muhtaç çocukları tanıyarak, gereken önlemleri almada; bitirilen programların yetersiz olduğu görülmektedir. Yetişilen programlarda özel eğitime muhtaç çocukları tanıma ve gerekli önlemleri alma alanına ağırlık verilmesi gerektiği ifade edilmiştir.

Tablo 41: Bitirilen Okul ile Eğitim Teknolojisini Bilmeye İlişkin Görüşler

Bitirilen okul	Çok Yeterli		Yeterli		Kısmen Yeterli		Yetersiz		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Öğretmen Okulu	28	33.7	30	36.1	18	21.8	7	8.4	83	100.0
Eğitim Enstitüsü	9	28.1	13	40.6	7	21.9	3	9.4	32	100.0
Eğ. Yüksekokulu	15	33.3	23	51.1	2	4.4	5	11.1	45	100.0
Eğ. Fak. Sınıf Öğr.	11	55.0	5	25.0	2	10.0	2	10.0	20	100.0
Başka	7	35.0	8	40.0	4	20.0	1	5.0	20	100.0

Eğitim teknolojisini bilmede sınıf öğretmenliği mezunları %55.0 ile yetiştikleri programları çok yeterli bulurken ,bunu %51.1 ile yeterli diyen Eğitim Yüksekokulu mezunları izlemektedir.

Dersin gerektirdiği eğitim teknolojisini bilmede; sınıf öğretmenliği ve Eğitim Yüksekokulu mezunlarının, yetiştikleri programları diğer okul mezunlarına göre daha yeterli buldukları görülmektedir.

Tablo 42: Bitirilen Okul ile Alanıyla İlgili Yenilikleri İzlemeye İlişkin Görüşler

Bitirilen okul	Çok Yeterli		Yeterli		Kısmen Yeterli		Yetersiz		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Öğretmen Okulu	22	26.5	21	25.3	25	30.1	15	18.1	83	100.0
Eğitim Enstitüsü	12	37.5	10	31.3	6	18.8	4	12.5	32	100.0
Eğ. Yüksekokulu	14	31.4	17	37.5	8	17.8	6	13.3	45	100.0
Eğ. Fak. Sınıf Öğr.	8	40.0	6	30.0	2	10.0	4	20.0	20	100.0
Başka	7	35.0	1	5.0	10	50.0	2	10.0	20	100.0

Alanıyla ilgili yenilikleri izlemede başka branş mezunları %50.0 ile yetiştikleri programları kısmen yeterli bulurken, bunu %40.0 ile çok yeterli görüşünde olan sınıf öğretmenliği bölümü

mezunları izlemiştir.

Alanıyla ilgili yenilik ve değişmeleri izlemede sınıf öğretmenliği bölümü ve başka branş mezunları yetiştikleri programları daha yeterli bulmaktadırlar.

Tablo 43: Bitirilen Okul ile Günlük, Yıllık ve Ünite Planlarını Yapmaya İlişkin Görüşler

Bitirilen okul	Çok Yeterli		Yeterli		Kısmen Yeterli		Yetersiz		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Öğretmen Okulu	42	50.6	27	32.5	11	13.3	3	3.6	83	100.0
Eğitim Enstitüsü	17	53.1	11	34.4	3	9.4	1	3.1	32	100.0
Eğ. Yüksekokulu	25	55.0	14	31.7	1	2.2	5	11.1	45	100.0
Eğ. Fak. Sınıf Öğr.	11	55.0	6	30.0	1	5.0	2	10.0	20	100.0
Başka	12	60.0	4	20.0	1	5.0	3	15.0	20	100.0

Günlük, yıllık ve ünite planlarını yapmada başka branş mezunları yetiştikleri programları %60.0 ile çok yeterli bulurken, bunu %55.0 ile sınıf öğretmenliği ve Eğitim Yüksekokulu mezunları, %53.1 ile Eğitim Enstitüsü mezunları, %50.6 ile Öğretmen Okulu mezunları izlemiştir.

Planlama yapmada yetiştikleri programları, bütün okul mezunlarının çoğunun çok yeterli buldukları görülmektedir. Ancak ilköğretim müfettişleri planlama konusunda seminer ve kurslar düzenlenmektedirler. Öğretim yılı başındaki rehberlik etkinliklerinin daha düzenli ve dikkatli yapılmasıyla bu konuda olumlu gelişmelerin olabileceği düşünülebilir.

Tablo 44: Bitirilen Okul ile Anadil Olarak Türkçeyi Bilme ve Kullanmaya İlişkin Görüşler

Bitirilen okul	Çok Yeterli		Yeterli		Kısmen Yeterli		Yetersiz		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Öğretmen Okulu	42	50.6	31	37.3	6	7.2	4	4.8	83	100.0
Eğitim Enstitüsü	18	56.3	11	34.4	-	-	3	9.4	32	100.0
Eğ. Yüksekokulu	23	51.0	20	44.4	1	2.3	1	2.3	45	100.0
Eğ. Fak. Sınıf Öğr.	13	65.0	4	20.0	2	10.0	1	5.0	20	100.0
Başka	10	50.0	8	40.0	-	-	2	10.0	20	100.0

Anadil olarak Türkçeyi kullanmada sınıf öğretmenliği mezunları bitirdikleri programları %65.0 ile çok yeterli bulurken, bunu %56.3 ile Eğitim Enstitüsü, %51.0 ile Eğitim

Yüksekokulu, %50.6 ile Öğretmen Okulu ve %50.0 ile başka kurum mezunları aynı görüşle izlemiştir.

Öğretmenlerin çoğu anadil olarak Türkçeyi kullanma ve okuma-yazma öğretimi ile ilgili beceri kazandırmada bitirdikleri programları yeterli bulduklarını ifade etmişlerdir.

Tablo 45: Bitirilen Okul ile Çalışma Disiplini Kazanmaya İlişkin Görüşler

Bitirilen okul	Çok Yeterli		Yeterli		Kısmen Yeterli		Yetersiz		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Öğretmen Okulu	25	30.1	30	36.1	12	14.5	16	19.3	83	100.0
Eğitim Enstitüsü	9	28.1	16	50.0	5	15.6	2	6.3	32	100.0
Eğ. Yüksekokulu	5	11.1	23	51.1	14	31.1	3	6.7	45	100.0
Eğ. Fak. Sınıf Öğr.	7	35.0	10	50.0	1	5.0	2	10.0	20	100.0
Başka	7	35.0	8	40.0	5	25.0	-	-	20	100.0

Çalışma disiplini kazanarak, üretici kişiliğe sahip olmada; Eğitim Yüksekokulu mezunları %51.1 ile yetiştikleri programları yeterli görürken, %50.0 ile sınıf öğretmenliği mezunları ve Eğitim Enstitüsü mezunları aynı yönde görüş belirtmişlerdir.

Eğitim Yüksekokulu, Sınıf Öğretmenliği ve Eğitim Enstitüsü mezunları çalışma disiplini kazanmada yetiştikleri programları yeterli bulduklarını ifade etmişlerdir.

Tablo 46: Bitirilen Okul ile Halk Eğitimi Görevini Yapmaya İlişkin Görüşler

Bitirilen okul	Çok Yeterli		Yeterli		Kısmen Yeterli		Yetersiz		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Öğretmen Okulu	28	33.7	33	39.8	12	14.5	10	12.0	83	100.0
Eğitim Enstitüsü	14	43.8	10	31.3	5	15.6	3	9.4	32	100.0
Eğ. Yüksekokulu	8	17.8	19	42.2	10	22.2	8	17.8	45	100.0
Eğ. Fak. Sınıf Öğr.	11	55.0	1	5.0	5	25.0	3	15.0	20	100.0
Başka	6	30.0	9	45.0	4	20.0	1	5.0	20	100.0

Araştırma kapsamına alınan öğretmenlerden Sınıf Öğretmenliği mezunlarının %55.0'i yetiştikleri programları, halk eğitimi görevini yerine getirmede çok yeterli bulurken, başka kurum mezunlarının %45.0'i yeterli, Eğitim Enstitüsü mezunlarının %43.8'i çok yeterli, Eğitim Yüksekokulu mezunlarının %42.2'si yeterli ve Öğretmen Okulu mezunlarının %39.8'i yeterli yönünde görüş belirtmişlerdir.

Halk eğitimi görevini yerine getirmede ;sınıf öğretmenliği bölümü mezunlarının çoğunun, yetiştiği programı çok yeterli buldukları görülmektedir.

Tablo 47: Bitirilen Okul ile Toplumda İş Alanlarını Tanıma ve Mesleğe Yönlendirmeye İlişkin Görüşler.

Bitirilen okul	Çok Yeterli		Yeterli		Kısmen Yeterli		Yetersiz		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Öğretmen Okulu	26	31.3	25	30.1	21	25.3	11	13.3	83	100.0
Eğitim Enstitüsü	5	15.6	15	46.9	8	25.0	4	12.5	32	100.0
Eğ. Yüksekokulu	13	28.9	1	40.0	9	20.0	5	11.1	45	100.0
Eğ. Fak. Sınıf Öğr.	5	25.0	10	50.0	4	20.0	1	5.0	20	100.0
Başka	1	5.0	10	50.0	5	25.0	4	20.0	20	100.0

İş alanlarını tanıyarak, çocukları ilgi ve yeteneklerine göre mesleğe yönlendirmede Sınıf Öğretmenliği ve başka branş mezunları %50.0 ile yetiştikleri programları yeterli bulurken, bunları %46.9 ile Eğitim Enstitüsü mezunları izlemiştir. Ayrıca başka branş mezunlarının %20.0'sinin yetersiz görüş belirtmeleri dikkat çekicidir.

Toplumdaki iş alanları tanıyarak, çocukları mesleğe yönlendirmede; Sınıf Öğretmenliği bölümü mezunlarının yetiştikleri programları daha yeterli buldukları ifade edilebilir.

Tablo 48: Bitirilen Okul ile Yerel Kaynaklardan Yararlanmaya İlişkin Görüşler

Bitirilen okul	Çok Yeterli		Yeterli		Kısmen Yeterli		Yetersiz		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Öğretmen Okulu	30	36.1	33	39.8	12	14.5	8	9.6	83	100.0
Eğitim Enstitüsü	10	31.3	16	50.0	2	6.3	4	12.5	32	100.0
Eğ. Yüksekokulu	15	33.3	21	46.7	4	8.9	5	11.1	45	100.0
Eğ. Fak. Sınıf Öğr.	8	40.0	6	30.0	3	15.0	3	15.0	20	100.0
Başka	4	20.0	7	35.0	6	30.0	3	15.0	20	100.0

Öğretmenlerden Eğitim Enstitüsü mezunlarının %50.0'si bitirdikleri programları yerel kaynak ve imkanlardan faydalanmada yeterli bulurken, Eğitim Yüksekokulu mezunları %46.7 ile aynı görüşü ileri sürmüşlerdir.

Yerel kaynak ve imkanlardan faydalanmada Eğitim Enstitüsü mezunlarının yetiştiği programları daha yeterli buldukları görülmektedir.

Tablo 49: Bitirilen Okul ile Velilerle İlişki Kurma ve Sorunlara Çözüm Bulmaya İlişkin Görüşler

Bitirilen okul	Çok Yeterli		Yeterli		Kısmen Yeterli		Yetersiz		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Öğretmen Okulu	37	44.6	31	37.3	8	9.6	7	8.4	83	100.0
Eğitim Enstitüsü	17	53.1	10	31.3	3	9.4	2	6.3	32	100.0
Eğ. Yüksekokulu	22	48.9	17	37.8	5	11.1	1	2.2	45	100.0
Eğ. Fak. Sınıf Öğr.	10	50.0	7	35.0	3	15.0	-	-	20	100.0
Başka	8	40.0	7	35.0	3	15.0	2	10.0	20	100.0

Öğrenci velileriyle iletişim kurarak çocuklarıyla ilgili problemlere beraber çözüm bulmada, Eğitim Enstitüsü mezunlarının %53.1'i çok yeterli görüşünü ileri sürerken, bunu %50.0 ile Sınıf Öğretmenliği mezunları, %48.9 ile Eğitim Yüksekokulu mezunları, %44.6 ile Öğretmen Okulu mezunları ve %40.0 ile başka kurum mezunları aynı görüşü ileri sürerek izlemişlerdir.

Velilerle iletişim kurarak, çocukların sorunlarına beraber çözüm aramada Eğitim Enstitüsü ve Sınıf Öğretmenliği bölümü mezunlarının yetiştikleri programları yeterli buldukları görülmektedir.

Tablo 50: Bitirilen Okul ile Okuldaki Diğer Personelle İşbirliği ve Rehberlik Yapmaya İlişkin Görüşler

Bitirilen okul	Çok Yeterli		Yeterli		Kısmen Yeterli		Yetersiz		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Öğretmen Okulu	35	42.2	28	23.7	13	15.7	7	8.4	83	100.0
Eğitim Enstitüsü	15	46.9	14	43.8	3	9.4	-	-	32	100.0
Eğ. Yüksekokulu	22	48.9	16	35.6	5	11.1	2	4.4	45	100.0
Eğ. Fak. Sınıf Öğr.	10	50.0	6	30.0	3	15.0	1	5.0	20	100.0
Başka	5	5.0	10	50.0	1	5.0	4	20.0	20	100.0

Okuldaki diğer personelle işbirliği yapmada; Sınıf Öğretmenliği mezunlarının %50.0'si yetiştikleri programları çok yeterli bulurken, başka kurum mezunları %50.0 ile yeterli görüşünü ileri sürmüşlerdir. Ayrıca yine başka kurum mezunları %20.0 ile yetersiz görüşündedirler.

Okuldaki diğer personelle işbirliği yapmada, Sınıf Öğretmenliği mezunları yetiştikleri programların daha yeterli olduğunu ifade etmişlerdir.

Tablo 51: Bitirilen Okul ile Yapılan Öğretmenlik Uyumuna İlişkin Görüşler

Bitirilen okul	Çok Yeterli		Yeterli		Kısmen Yeterli		Yetersiz		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Öğretmen Okulu	36	43.4	33	3.8	5	6.0	9	10.8	83	100.0
Eğitim Enstitüsü	9	28.1	15	46.9	3	9.4	5	15.6	32	100.0
Eğ. Yüksekokulu	10	22.2	20	44.4	10	22.2	5	11.2	45	100.0
Eğ. Fak. Sınıf Öğr.	12	60.0	6	30.0	1	5.0	1	5.0	20	100.0
Başka	4	20.0	8	40.0	2	10.0	6	30.0	20	100.0

Mezun olunan program ile yapılan öğretmenlik uyumunda, başka branş mezunlarının %30.0'u yetersiz görüşünü ileri sürerken, bunu %15.6 ile Eğitim Enstitüsü mezunları ve %5.0 ile Sınıf Öğretmenliği bölümü mezunları izlemiştir.

Bitirilen okul ile öğretmenlik uyumunda en yetersiz kurumların başka kurumlar, en yeterli kurumların ise, Eğitim Fakültesi ve bağlı sınıf öğretmenliği bölümleri olduğu görülmektedir.

Araştırmamızda (Tablo 19'da) görüldüğü gibi, ilkokul öğretmeni yetirtirmek için en uygun kurum olarak, araştırma kapsamına alınan öğretmenlerin %54.5'i Eğitim Fakültesi ve bağlı sınıf öğretmenliği bölümleri olduğunu ifade etmişlerdi.

Yine (Tablo 20'de) öğretmenlerin %88.5'i ilkokul öğretmenlerinin 4 yıllık lisans eğitimi ile yetişmelerini gerekli görmüşlerdir.

HİZMET SÜRESİ

Öğretmenlerin hizmet süresi ile yetiştirildikleri programların amaçlarına ilişkin görüşleri şöyledir:

Tablo 52: Hizmet Süresi ile Alanıyla İlgili Bilgi ve Beceriye Sahip Olmaya İlişkin Görüşler

Mesleğinizde hizmet süreniz	Çok Yeterli		Yeterli		Kısmen Yeterli		Yetersiz		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
10 yıl ve daha az	-	-	12	75.0	3	18.8	1	6.2	16	100.0
11-20 yıl arası	9	23.7	23	60.5	5	13.2	1	2.6	38	100.0
21 yıl ve yukarı	48	32.9	52	35.6	25	17.1	21	14.4	146	100.0

Araştırma kapsamına alınan öğretmenlerden 10 yıl ve daha az hizmet süresi olanlar

yetiştikleri programları alanıyla ilgili bilgi ve beceriye sahip olmada % 75.0 ile yeterli bulunurken, 11-20 yıl arası hizmet süresi olanlar % 60.5 ile yeterli yönünde görüş belirtmişlerdir. 21 yıl ve yukarı hizmet süresine sahip öğretmenlerin % 14.4' ünün yetersiz görüşünü belirtmeleri dikkat çekicidir.

Göreve yeni başlayan öğretmenlerin alanla ilgili bilgileri yeni ve kullanıma hazırdır. Hizmet süresi az öğretmenlerin de bu grupta olduğu düşünülürse ,hizmet süresi az öğretmenlerin yetiştikleri programları yeterli buldukları söylenebilir.

Tablo 53: Hizmet Süresi ile Çocukları İnceleme ve Tanıma Tekniklerini Bilmeye İlişkin

Görüşler

Mesleğinizde hizmet süreniz	Çok Yeterli		Yeterli		Kısmen Yeterli		Yetersiz		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
10 yıl ve daha az	1	6.3	9	56.1	5	31.3	1	6.3	16	100.0
11-20 yıl arası	10	26.3	12	31.6	9	23.7	7	18.4	38	100.0
21 yıl ve yukarı	52	35.6	47	32.2	23	15.8	24	16.4	146	100.0

Deneklerin çocukları inceleme ve tanıma tekniklerini bilmede yetiştikleri programları, 10 yıl ve daha az hizmeti olanlar %56.1 ile yeterli bulurken, bunu %31.6 ile 11-20 yıl arası hizmet süresi olanlar izlemiştir. 21 yıl ve yukarı hizmet süresi olanlar %35.6 ile çok yeterli görüşündedirler.

Çocukları inceleme ve tanıma tekniklerin bilmede; mezun olunan programın yeterli olduğu görüşü hakimdir. Çocukları tanıma ile ilgili öğrenilen bilgilerin hizmet sırasında gözlemlendiği ifade edilmiştir.

Tablo 54: Hizmet Süresi ile Çocukların Sorunlarını Belirleme ve Çözüm Bulmaya İlişkin Görüşler

Mesleğinizde hizmet süreniz	Çok Yeterli		Yeterli		Kısmen Yeterli		Yetersiz		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
10 yıl ve daha az	2	12.4	8	50.0	3	18.8	3	18.8	16	100.0
11-20 yıl arası	9	23.7	13	34.2	9	23.7	7	18.4	38	100.0
21 yıl ve yukarı	37	25.3	44	30.1	42	28.8	23	15.8	146	100.0

Çocukların sorunların belirleyerek, bu sorunlara çözüm bulmada; 10 yıl ve daha az hizmet süresi olan öğretmenlerin %50.0'si yeterli görüşünü ifade ederken, bu görüşe %34.2 ile 11-20 yıl arası hizmet süresi olan öğretmenlerle, 21 yıl ve yukarı hizmet süresi olanlar da %30.1 ile katılmışlardır.

Çocukların sorunlarını belirlemek ,çocuğun her yönden iyi tanınmasıyla mümkün olabilecektir. Hizmet süresinin artmasıyla, yetişilen programda öğrenilen bilgiler uygulama sırasında gözlenebilecektir.

Tablo 55: Hizmet Süresi ile Özel Eğitime Muhtaç Çocukları Tanımaya İlişkin Görüşler

Mesleğinizde hizmet süreniz	Çok Yeterli		Yeterli		Kısmen Yeterli		Yetersiz		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
10 yıl ve daha az	5	31.3	5	31.3	3	18.8	3	18.8	16	100.0
11-20 yıl arası	10	26.3	10	26.3	9	23.7	9	23.7	38	100.0
21 yıl ve yukarı	54	37.0	45	30.8	19	13.0	28	19.2	146	100.0

Özel eğitime muhtaç çocukları tanıma ve önlem almada 21 yıl ve yukarı hizmet süresi olan öğretmenlerin %37.0'si çok yeterli görüşündeyken, bunu %31.3 ile 10 yıl ve az hizmet süresi olanlarla , %26.3 ile 11-20 yıl hizmet süresi olanlar izlemiştir. Ayrıca , özel eğitim konusunda yetişilen programları 11-20 yıl arası hizmet süresi olanların %23.7'si yetersiz bulurken, bunu %19.2 ile 21 yıl ve yukarı hizmet süresi olanlar , %18.8 ile 10 yıl ve az hizmet süresi olanlar izlemiştir.

Deneklerin yetiştikleri programları özel eğitime muhtaç çocukların tanıma ve gerekli önlemleri almada; yaklaşık %20'sinin yetersiz görüşünde oldukları söylenebilir. Bu konunun programlarda ağırlık verilmesi gereken alanlardan biri olduğu ifade edilmiştir.

Tablo 56: Hizmet Süresi ile Dersinin Gerekirdiği Eğitim Teknolojisini Bilmeye İlişkin Görüşler

Mesleğinizde hizmet süreniz	Çok Yeterli		Yeterli		Kısmen Yeterli		Yetersiz		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
10 yıl ve daha az	6	37.5	8	50.0	1	6.3	1	6.3	16	100.0
11-20 yıl arası	10	26.3	17	44.7	8	21.1	3	7.	38	100.0
21 yıl ve yukarı	54	37.0	54	37.0	24	16.4	14	9.6	146	100.0

Araştırma kapsamındaki 10 yıl ve daha az hizmet süresi olan öğretmenlerin %50.0'si yetiştikleri programları dersinin gerekirdiği eğitim teknolojisini bilmede yeterli bulmaktadırlar. Bunu %44.7 ile 11-20 yıl arası hizmet süresi olanlar izlemiştir.

Eğitim teknolojisini bilme ve kullanmada, hizmet süresinin etkili olmadığı görölmektedir. Hizmet süresi az olan öğretmenler bu konuda yetiştikleri programları daha yeterli buldukları ifade etmişlerdir.

Tablo 57: Hizmet Süresi ile Alanla İlgili Yenilikleri İzlemeye İlişkin Görüşler

Mesleğinizde hizmet süreniz	Çok Yeterli		Yeterli		Kısmen Yeterli		Yetersiz		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
10 yıl ve daha az	5	31.3	6	37.5	4	25.0	1	6.2	16	100.0
11-20 yıl arası	12	31.0	10	26.3	10	26.9	6	15.8	38	100.0
21 yıl ve yukarı	46	31.0	39	26.7	37	25.8	24	16.4	146	100.0

Alanıyla ilgili yenilikleri izleme ve sonuçları değerlendirmede 10 yıl ve daha az hizmet süresi olan öğretmenlerin %37.5'i yeterli görüşünü belirtirken, bunu %31.0 ile 11-12 yıl arası hizmet süresi olanlarla ,21 yıl ve yukarı hizmet süresi olan öğretmenler çok yeterli görüşüyle izlemiştir.

Hizmet süresi ile alanla ilgili yenilikleri izleme ve sonuçları değerlendirmede öğretmenler ,bitirdikleri programları yeterli görmektedirler.

Tablo 58: Hizmet Süresi ile Günlük, Yıllık ve Ünite Planlarını Yapma ve Değerlendirmeye İlişkin Görüşler

Mesleğinizde hizmet süreniz	Çok Yeterli		Yeterli		Kısmen Yeterli		Yetersiz		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
10 yıl ve daha az	12	75.0	3	18.8	-	-	1	6.3	16	100.0
11-20 yıl arası	19	50.0	12	31.6	4	10.	3	7.9	38	100.0
21 yıl ve yukarı	76	52.1	47	32.2	13	8.9	10	6.8	146	100.0

Planlama yapma ve yapılan planları uyulamada, 10 yıl ve daha az hizmet süresi olanlar bıraktıkları programları %75.0 ile çok yeterli bulurken, 21 yıl ve yukarı hizmet süresi olanlar %52.1, 11-20 yıl arası hizmeti olanlar %50.0 ile aynı görüşte yoğunlaşmışlardır.

Öğretmenlerin planlama yaparak, bu planları uygulama konusunda yetiştikleri programları çok yeterli buldukları görülmektedir. Hizmet süresinin planlama yapmada fazla etkili olmadığı söylenebilir.

Tablo 59: Hizmet Süresi ile Anadil Olarak Türkçeyi İyi Kullanmaya İlişkin Görüşler

Mesleğinizde hizmet süreniz	Çok Yeterli		Yeterli		Kısmen Yeterli		Yetersiz		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
10 yıl ve daha az	4	25.0	10	62.5	1	6.3	1	6.3	16	100.0
11-20 yıl arası	20	52.6	15	39.5	-	-	3	7.9	38	100.0
21 yıl ve yukarı	79	54.1	49	33.6	8	5.5	10	6.8	146	100.0

Türkçeyi bilme ve kullanmada 10 yıl ve az hizmet süresine sahip öğretmenlerin %62.5'i yeterli görüşünü ileri sürerken, 21 yıl ve yukarı hizmet süresi olan öğretmenlerin %54.1' iile 11-20 yıl arası hizmet süresi olanların %52.6'sı çok yeterli görüşündedir.

Hizmet süresinin artması Türkçeyi kullanmada olumlu etki yapmaktadır.

Tablo 60: Hizmet Süresi ile Çalışma Disiplini Kazanma ve Üretici Olmaya İlişkin Görüşler

Mesleğinizde hizmet süreniz	Çok Yeterli		Yeterli		Kısmen Yeterli		Yetersiz		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
10 yıl ve daha az	3	18.8	10	62.5	3	18.8	-	-	16	100.0
11-20 yıl arası	7	18.4	17	44.7	8	21.1	6	15.8	38	100.0
21 yıl ve yukarı	43	29.5	57	39.0	29	19.9	17	11.6	146	100.0

Öğretmenlerin çalışma disiplini kazanma ve üretici olmada; yetiştikleri programları %62.5 ile 10 yıl ve az hizmeti olanlar yeterli bulurken ,bunu %44.7 ile 11-20 yıl ve %39.0 ile 21 yıl ve yukarı hizmet süresi olanlar izlemektedir.

Öğretmenler yetiştikleri programları, hizmet süresi arttıkça çalışma disiplini kazanma ve üretici olmada daha yetersiz görmektedirler.

Tablo 61: Hizmet Süresi ile Toplum Kalkınması ve Halk Eğitiminde Görevini Yapmaya İlişkin Görüşler

Mesleğinizde hizmet süreniz	Çok Yeterli		Yeterli		Kısmen Yeterli		Yetersiz		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
10 yıl ve daha az	3	18.8	10	62.5	2	12.5	1	6.2	16	100.0
11-20 yıl arası	14	36.8	12	31.6	8	21.1	4	10.5	38	100.0
21 yıl ve yukarı	50	34.2	50	34.2	26	17.8	20	13.8	146	100.0

Toplum kalkınması ve halk eğitiminde 10 yıl ve daha az hizmeti olan öğretmenler, yetiştikleri programları %62.5 ile yeterli bulurken, 11-20 yıl arası hizmet süresi olanlar %36.8 ile çok yeterli, 21 yıl ve yukarı hizmeti olanlar ise %34.2 ile çok yeterli ve yeterli görüşlerinde yoğunlaşmışlardır.

Tablo 62: Hizmet Süresi ile İş Alanlarını Tanıma ve Çocukları İlgilerine Göre Mesleğe Yönlendirmeye İlişkin Görüşler

Mesleğinizde hizmet süreniz	Çok Yeterli		Yeterli		Kısmen Yeterli		Yetersiz		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
10 yıl ve daha az	2	12.5	10	62.5	3	18.8	1	6.2	16	100.0
11-20 yıl arası	7	18.4	17	44.7	8	21.1	6	15.8	38	100.0
21 yıl ve yukarı	41	28.1	51	34.9	36	24.7	18	12.3	146	100.0

Toplumdaki iş alanlarını tanıyarak , çocukları ilgi ve yeteneklerine göre mesleğe yönlendirmede 10 yıl ve daha az hizmet süresi olan öğretmenlerin %62.5'i yeterli görüşünü ileri sürerken, bunu %44,7 ile 11-20 yıl arası ve %34.9 ile 21 yıl ve yukarı hizmeti olanlar izlemiştir.

Toplumdaki iş alanlarını tanıma ve çocukları ilgilerine göre mesleğe yönlendirmede hizmet süresinin etkili olmadığı görülmektedir. Meslekte hizmet süresi az olan öğretmenlerin yetiştikleri programları iş alanlarını tanıma ve çocukları mesleğe yönlendirmede daha yeterli buldukları söylenebilir.

Tablo 63: Hizmet Süresi ile Yerel Kaynak ve İmkanlardan Faydalanmaya İlişkin Görüşler

Mesleğinizde hizmet süreniz	Çok Yeterli		Yeterli		Kısmen Yeterli		Yetersiz		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
10 yıl ve daha az	4	25.0	9	56.3	3	18.8	-	-	16	100.0
11-20 yıl arası	13	34.2	17	44.7	4	10.5	4	10.5	38	100.0
21 yıl ve yukarı	50	34.2	57	39.0	20	13.7	19	13.0	146	100.0

Öğretmenlerden yerel kaynak ve imkanlardan faydalanmada yetiştikleri programları 10 yıl ve daha az hizmeti olanlar %56.3 yeterli bulurken, bunu %44.7 ile 11-20 yıl arası, %39.0 ile 21 yıl ve yukarı hizmeti olanlar takip etmiştir.

Hizmet süresi az olan öğretmenlerin çevreyi iyi tanıyarak, kaynak ve imkanlardan faydalanmada yetiştikleri programları daha yeterli buldukları görülmektedir. Hizmet süresi ile yerel kaynak ve imkanlardan faydalanma arasında ters orantı olduğu düşünülebilir.

Tablo 64: Hizmet Süresi ile Sorunlara Ana-babalarla Çözüm Bulmaya İlişkin Görüşler

Mesleğinizde hizmet süreniz	Çok Yeterli		Yeterli		Kısmen Yeterli		Yetersiz		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
10 yıl ve daha az	6	37.5	7	43.8	2	12.5	1	6.2	16	100.0
11-20 yıl arası	20	52.6	12	31.6	4	10.5	2	5.3	38	100.0
21 yıl ve yukarı	67	46.0	54	37.0	16	11.0	9	6.0	146	100.0

Velilerle iletişim kurarak, çocuklarıyla ilgili sorunlara beraber çözüm bulmada 11-20 yıl arası hizmet süresine sahip öğretmenlerin %52.6'sı programları çok yeterli bulurken bunu %46.0 ile 21 yıl ve yukarı hizmet süresi olanlar izlemiştir.

Hizmet süresinin artması velilerle iletişim kurmada olumlu etki yapmaktadır. Hizmet süresi arttıkça, yetişilen programlar velilerle iletişim kurularak, öğrencilerle ilgili sorunlara beraber çözüm bulmada daha yeterli bulunmaktadır.

Tablo 65: Hizmet Süresi ile Okuldaki Personelle İşbirliği ve Rehberlik Yapmaya İlişkin Görüşler

Mesleğinizde hizmet süreniz	Çok Yeterli		Yeterli		Kısmen Yeterli		Yetersiz		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
10 yıl ve daha az	6	37.5	6	37.5	2	11.5	2	12.5	16	100.0
11-20 yıl arası	19	50.0	17	44.8	1	2.6	1	2.6	38	100.0
21 yıl ve yukarı	61	41.8	52	35.6	22	15.1	11	7.5	146	100.0

Okuldaki diğer personelle iletişim kurmada, öğretmenlerden 11-20 yıl arası hizmet süresi olanların %50.0'si yetiştikleri programları çok yeterli bulurken, bunu %41.8 ile 21 yıl ve yukarı ve %37.5 ile 10 yıl ve daha az hizmeti olanlar izlemektedir.

Diğer personelle işbirliği yapmada yetişilen programların yeterli bulunduğu görülmektedir.

Tablo 66: Hizmet Süresi ile Mezun Olunan Program ve Öğretmenliğe İlişkin Görüşler

Mesleğinizde hizmet süreniz	Çok Yeterli		Yeterli		Kısmen Yeterli		Yetersiz		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
10 yıl ve daha az	-	-	6	37.4	3	18.8	7	43.8	16	100.0
11-20 yıl arası	13	34.2	17	44.7	5	13.2	3	7.9	38	100.0
21 yıl ve yukarı	53	36.3	61	41.8	12	8.2	20	13.7	146	100.0

Öğretmenlerin 10 yıl ve daha az hizmet süresine sahip olanların %43.8'i yetiştikleri programları yetersiz bulurken, 21 yıl ve yukarı hizmeti olanların %13.7'si ile 11-20 yıl arası hizmeti olanların %7.9'u aynı görüşe katılmışlardır.

Hizmet süresi az olan öğretmenlerin yetersiz görüş bildirmeleri başka branş mezunlarının ilkokul öğretmeni atanmalarına bağlanabilir. Başka branş mezunları, yaptıkları ilkokul öğretmenliği ile branşları arasında uyumun az olduğunu ifade etmektedirler.

HİZMETİÇİ EĞİTİM KURSUNA KATILMA

Araştırma kapsamına alınan öğretmenlerin hizmetiçi eğitim kursuna katılmaları ile yetiştikleri programların amaçlarına ilişkin görüşleri şöyledir:

Tablo 67: Hizmetiçi Eğitim Kursuna Katılma İle Alanıyla İlgili Bilgiye Sahip Olmaya İlişkin Görüşler

Hizmetiçi Eğitime Katıldınız mı	Çok Yeterli		Yeterli		Kısmen Yeterli		Yetersiz		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Evet	45	28.8	66	42.3	30	19.2	15	9.6	156	100.0
Hayır	12	21.3	21	47.7	3	6.8	8	18.2	44	100.0

Alanı ile ilgili bilgi ve beceriye sahip olmada, hizmetiçi eğitim kursuna katılan öğretmenler %42.3 ile yetiştikleri programları yeterli bulurken, katılmayanların %47.7'si de yeterli görüşünü ileri sürmüşlerdir.

Hizmetiçi eğitim kursuna katılmayan öğretmenlerin, alanı ile ilgili bilgi ve beceriye sahip olmada yetiştikleri programları daha yeterli buldukları ifade edilebilir.

Tablo 68: Hizmetiçi Eğitim Kursuna Katılma ile Çocukları Tanıma ve İnceleme Tekniklerini Bilmeye İlişkin Görüşler

Hizmetiçi Eğitime Katıldınız mı	Çok Yeterli		Yeterli		Kısmen Yeterli		Yetersiz		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Evet	47	30.1	62	39.7	22	14.1	25	16.0	156	100.0
Hayır	16	36.4	6	13.6	15	34.1	7	15.9	44	100.0

Çocukları inceleme ve tanıma tekniklerini bilmede, öğretmenlerden hizmetiçi eğitim kursuna katılanların %39.7'si yetiştikleri programları yeterli bulurken, katılmayan öğretmenlerin %36.4'u çok yeterli görüşünü belirtmişlerdir.

Hizmetiçi eğitim kursuna katılmanın çocukları inceleme ve tanıma teknikleri bilmede etkili olmadığı görülmektedir.

Tablo 69: Hizmetiçi Eğitim Kursuna Katılma ile Çocukların Sorunlarını Belirlemeye İlişkin Görüşler

Hizmetiçi Eğitime Katıldınız mı	Çok Yeterli		Yeterli		Kısmen Yeterli		Yetersiz		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Evet	38	24.4	49	31.4	42	26.9	27	17.3	156	100.0
Hayır	10	22.7	14	31.8	14	31.8	6	13.6	44	100.0

Çocukların sorunların belirleyerek, sorunlara çözüm aramada hizmetiçi eğitim kursuna katılmayan öğretmenlerin %31.8'i yetiştikleri programları yeterli görürken, bunu %31.4 ile bu kursa katılan öğretmenler aynı görüşü ileri sürerek izlemiştir.

Bu durumda, hizmetiçi eğitim kursuna katılmanın, çocuklarını sorunlarını belirleyerek, çözüm önlenleri aramada etkili olmadığı ifade edilebilir.

Tablo 70: Hizmetiçi Eğitim Kursuna Katılma ile Özel Eğitime Muhtaç Çocukları Tanımaya İlişkin Görüşler

Hizmetiçi Eğitime Katıldınız mı	Çok Yeterli		Yeterli		Kısmen Yeterli		Yetersiz		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Evet	52	33.3	51	32.7	22	14.1	31	19.9	156	100.0
Hayır	17	38.5	9	20.5	9	20.5	9	20.5	44	100.0

Hizmetiçi eğitim kursuna katılmayan öğretmenlerin %38.5'i yetiştikleri programları özel eğitime muhtaç çocukları tanımada çok yeterli bulurken bu kursa katılan öğretmenlerin %33.3'ü aynı görüşü belirtmişlerdir.

Özel eğitime muhtaç çocukları tanıyarak, gereken önlemleri almada hizmetiçi eğitim kursuna katılmayan öğretmenlerin yetiştikleri programları daha yeterli buldukları ifade edilebilir.

Tablo 71 : Hizmetiçi Eğitim Kursuna Katılma ile Eğitim Teknolojisini Bilme ve Kullanmaya İlişkin Görüşler

Hizmetiçi Eğitime Katıldınız mı	Çok Yeterli		Yeterli		Kısmen Yeterli		Yetersiz		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Evet	54	34.6	64	41.0	28	17.9	10	6.5	156	100.0
Hayır	15	37.1	16	36.4	5	11.4	8	18.2	44	100.0

Eğitim teknolojisine bilme ve kullanmada, hizmetiçi eğitim kursuna katılan öğretmenlerin %41.0'i yetiştikleri programları yeterli bulurken, bunu %36.4 ile bu kursa katılmayan öğretmenler aynı görüşü ileri sürerek izlemişlerdir.

Bu durumda, dersinin gerektirdiği eğitim teknolojisini bilme ve kullanmada hizmetiçi eğitim kursuna katılan öğretmenlerin yetiştikleri programları daha yeterli buldukları görülmektedir.

Tablo 72: Hizmetiçi Eğitim Kursuna Katılma ile Yenilikleri İzleme ve Değerlendirmeye İlişkin

Görüşler	Çok Yeterli		Yeterli		Kısmen Yeterli		Yetersiz		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Hizmetiçi Eğitime Katıldınız mı										
Evet	49	31.4	43	27.6	38	24.4	26	16.7	156	100.0
Hayır	14	31.8	12	27.3	13	29.5	5	11.4	44	100.0

Alanı ile ilgili yenilikleri ve gelişmeleri izlemede, araştırma kapsamına alınan öğretmenlerde hizmetiçi eğitim kursuna katılmayanlar %31.8 ile yetiştikleri programları çok yeterli bulurken, bu kursa katılan öğretmenlerin %31.4'ü de aynı görüşü belirtmişlerdir.

Hizmetiçi eğitim kursuna katılmanın, alanı ile ilgili yenilik ve gelişmeleri izlemede etkili olmadığı görülmektedir.

Tablo 73: Hizmetiçi Eğitim Kursuna Katılma ile Planlama Yapma ve Uygulamaya İlişkin

Görüşler	Çok Yeterli		Yeterli		Kısmen Yeterli		Yetersiz		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Hizmetiçi Eğitime Katıldınız mı										
Evet	83	53.2	51	32.7	10	6.4	12	7.7	156	100.0
Hayır	24	54.5	11	25.0	7	15.9	2	4.5	44	100.0

Planlama yapma ve uygulamada, hizmetiçi eğitim kursuna katılmayan öğretmenlerin %54.5'i yetiştikleri programlara çok yeterli bulurken, bu kursa katılan öğretmenlerin %53.2'si aynı görüşü ileri sürmüşlerdir.

Bu durumda hizmetiçi eğitim kursuna katılmanın, günlük, yıllık ve ünite planlarını yapmada etkili olmadığı ifade edilmektedir.

Tablo 74: Hizmetiçi Eğitim Kursuna Katılma ile Türkçeyi İyi Kullanmaya İlişkin Görüşler

Hizmetiçi Eğitime Katıldınız mı	Çok Yeterli		Yeterli		Kısmen Yeterli		Yetersiz		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Evet	86	55.2	54	34.6	6	3.8	10	6.4	156	100.0
Hayır	17	38.6	20	45.5	3	6.8	4	9.1	44	100.0

Anadil olarak Türkçeyi kullanmada, hizmetiçi eğitim kursuna katılan öğretmenlerin %55.2'si çok yeterli görüşünde yoğunlaşırken, bu kursa katılmayan öğretmenlerin %45.5'i yeterli görüşünü ileri sürmüşlerdir.

Hizmetiçi eğitim programına katılan öğretmenlerin Türkçeyi kullanmada çoğunun yetiştikleri programları yeterli buldukları ifade edilebilir.

Tablo 75: Hizmetiçi Eğitim Kursuna Katılma ile Toplum Kalkınması ve Halk Eğitimi Görevine İlişkin Görüşler

Hizmetiçi Eğitime Katıldınız mı	Çok Yeterli		Yeterli		Kısmen Yeterli		Yetersiz		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Evet	51	31.2	61	41.6	23	14.7	21	13.5	156	100.0
Hayır	10	22.7	17	38.6	13	29.5	4	9.1	44	100.0

Toplum kalkınması ve halk eğitiminde, hizmetiçi eğitim kursuna katılan öğretmenlerin %41.6'sı yetiştikleri programları yeterli bulurken, katılmayanların %38.6'sı aynı görüşü belirtmişlerdir.

Bu durumda hizmetiçi eğitim kursuna katılmanın toplum kalkınması ve halk eğitimi görevini yerine getirmede az da olsa etkili olduğu söylenebilir.

Tablo 76 : Hizmetiçi Eğitim Kursuna Katılma ile İş Alanlarını Tanıma ve Çocukları Mesleğe Yönlendirebilmeye İlişkin Görüşler

Hizmetiçi Eğitime Katıldınız mı	Çok Yeterli		Yeterli		Kısmen Yeterli		Yetersiz		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Evet	44	28.2	58	37.2	35	22.4	19	12.2	156	100.0
Hayır	6	13.6	20	45.5	12	27.3	6	13.6	44	100.0

Toplumda iş alanların tanıyarak çocukları ilgi ve yeteneklerine göre mesleğe yönelmede, hizmetiçi eğitim kursuna katılmayan öğretmenlerin %45.5'i yetiştikleri programları yeterli görürken, katılan öğretmenlerin %37.2'si aynı görüşde yoğunlaşma göstermişlerdir.

Bu durumda hizmetiçi eğitim kursuna katılmanın, iş alanlarını tanıyarak, çocukları ilgi ve yeteneklerine göre mesleğe yönlendirmede etkili olmadığı görülmektedir.

Tablo 77: Hizmetiçi Eğitim Kursuna Katılma ile Yerel Kaynak ve İmkanlardan Faydalanabilmeye İlişkin Görüşler

Hizmetiçi Eğitime Katıldınız mı	Çok Yeterli		Yeterli		Kısmen Yeterli		Yetersiz		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Evet	55	35.3	62	3.7	21	13.5	18	11.5	156	100.0
Hayır	12	27.3	21	47.7	6	13.6	5	11.4	44	100.0

Araştırma kapsamına alınan öğretmenlerden hizmetiçi eğitim kursuna katılan ve katılmayanların %25.0'i bitirdikleri programları yerel kaynak ve imkanlardan faydalanmada çok yeterli ve yeterli bulmaktadırlar.

Bu durumda hizmetiçi eğitim kursuna katılma yerel kaynak ve imkanlardan faydalanmada etkili olmamıştır.

Tablo 78: Hizmetiçi Eğitim Kursuna Katılma ile Velilerle İletişim Kurmaya İlişkin Görüşler

Hizmetiçi Eğitime Katıldınız mı	Çok Yeterli		Yeterli		Kısmen Yeterli		Yetersiz		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Evet	75	48.1	54	34.6	15	9.6	12	7.7	156	100.0
Hayır	18	40.9	19	43.2	7	15.9	-	-	44	100.0

Velilerle iletişim kurarak, çocukları ile ilgili sorunlara beraber çözüm aramada hizmetiçi eğitim kursuna katılan öğretmenlerin %48.1'i çok yeterli görüşünderken, kursa katılmayan öğretmenlerin %40.9'u aynı görüşü ileri sürmüşlerdir.

Hizmetiçi eğitim kursuna katılma, velilerle iletişim kurarak çocukları ile ilgili sorunlara beraber çözüm aramada olumlu etki yaptığı söylenebilir.

Tablo 79: Hizmetiçi Eğitim Kursuna Katılma ile Diğer Personelle İşbirliği Yapmaya İlişkin Görüşler

Hizmetiçi Eğitime Katıldınız mı	Çok Yeterli		Yeterli		Kısmen Yeterli		Yetersiz		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Evet	70	44.9	58	37.2	15	9.6	13	8.3	156	100.0
Hayır	16	36.4	17	38.6	10	22.7	1	2.3	44	100.0

Okuldaki diğer personelle işbirliği yapmada hizmetiçi eğitim kursuna katılan öğretmenlerin %44.9'u bitirdikleri programları çok yeterli bulurken, bu kursa katılmayan öğretmenlerin %36.4'u aynı görüşü ileri sürmüşlerdir.

Bu durumda hizmetiçi eğitim kursuna katılmanın, okuldaki diğer personelle işbirliği yapmada olumlu etki yaptığını söyleyebiliriz.

Tablo 80: Hizmetiçi Eğitim Kursuna Katılma ile Bitirilen Okul Programları ve Öğretmenlik Uyumuna İlişkin Görüşler

Hizmetiçi Eğitime Katıldınız mı	Çok Yeterli		Yeterli		Kısmen Yeterli		Yetersiz		Toplam	
	f	%	f	%	f	%	f	%	f	%
Evet	54	34.6	66	42.3	17	10.9	19	12.2	156	100.0
Hayır	12	27.3	18	40.9	3	6.8	11	25.0	44	100.0

Mezun olunan program ve öğretmenlik uyumunda, hizmetiçi eğitim kursuna katılmayan öğretmenlerin %25.0'i yetersiz görüşünü ileri sürerken, hizmetiçi eğitim etkinliğine katılan öğretmenlerin %12.2'si yetersiz görüşünü belirtmişlerdir.

Hizmetiçi eğitim kursuna katılmanın, mezun olunan program ve yapılan öğretmenlik uyumunda olumlu etkisinin olduğu görülmektedir.

Öğretmenlere uyguladığımız anketin 28. sorusu olan "Bitirdiğiniz okul programlarında eksik bulduğunuz yanlar nelerdir." açık uçlu sorusuna öğretmenlerin yanıtları öncelik sırasına göre şöyledir:

- a) Ağır fen derslerinin yer alması,
- b) Staj süresinin kısa olması,
- c) Ezberci ve işe yaramayan bilgilerin bulunması,
- d) Birleştirilmiş sınıf programını planlama eksikliği ve bu sınıflarda uygulama yapılmayışı,
- e) İdari işler bilgilerinin yetersizliği,
- f) Rehberlik bilgilerinin yetersizliği,
- g) Ölçme ve değerlendirmenin iyi kavranmaması.

Anketin son sorusu (29. soru) "İlkokul öğretmeni yetiştiren programlarda öncelikle ağırlık verilmesi gereken alanlar var mı?" açık uçlu sorusuna verilen yanıtlar öncelik sırasına göre şöyledir.

- * Ders araçlarının kullanımı,
- * Yapararak-yaşayarak öğretim,
- * Staj süresinin uzatılması,
- * Birleştirilmiş sınıflarda uygulama,
- * Çocuk psikolojisi ve gelişimi,
- * İlkokullarla ilişki kurularak uygulamalı tartışmalar,
- * Öğretim metot ve tekniklerinin daha iyi öğretilmesi olarak belirtmişlerdir.

V. BÖLÜM

ÖZET, SONUÇ VE ÖNERİLER

ÖZET

Öğretmen, eğitimin ana gövdesini oluşturur. Geleceği belirleyen gençliği yetiştirir. Eğitim, iyi yetişmiş ve iyi yetiştirilecek öğretmenlerle hem mevcut kaynakların değerlendirilmesinde hem de çağdaşlığa ulaşmadaki gücünü başarıyla yerine getirecektir.

Ülkemizde ilkokul öğretmenlerinin yetiştirilmesi Darülmualimîn'e kadar dayanmaktadır. Cumhuriyet yönetiminin ilk yıllarında ilkokul öğretmenleri eğitimlerini "darülmualimîn (erkek öğretmen okulu)" ve "dârülmualîmat (kız öğretmen okulu)" diye adlandırılan eski öğretmen okullarının bir bakıma devamı olan öğretmen okullarında görmüşlerdir. Bu okulların öğrenim süreleri ilkokul üzerine 4 yıldır ve bu süre 1924 yılında 5 yıla çıkarılmıştır. Bu okulların programlarında genel kültür dersleri ağırlıktadır.

1930'lu yıllarda köy okullarına öğretmen yetiştirilmesine önem verilmiştir. Öğretmen okullarının süresi 1933 yılında 6 yıla çıkarılmış, daha sonra ortaokul mezunlarını kabul eden üçer yıllık Meslek Okulları haline getirilmiştir. 1937 yılında öğretmen ihtiyacını karşılamak için başlatılan Eğitim Kursları'nda 6-8 aylık eğitimden sonra Eğitimci olarak köy okullarına atanmışlardır.

1940'da köy okullarının öğretmen ihtiyacını daha köklü önlemlerle karşılama gereği anlaşılmıştır. Bu ihtiyacın ortaya çıkardığı eğitim kurumları Köy Enstitüleri'dir. Bu kuruluşların amacı köy öğretmenin yanında, köye yararlı olacak, tarım ve sağlık sorunlarını çözümlenecek personeli de yetiştirmektir. Köy öğretmenleri okulun dışına taşınıp, ziraat ve teknik çalışmalara da yöneltilmiştir.

1954 yılında köy enstitüleri ile öğretmen okulları "İlköğretmen Okulu" adı altında birleştirilmiştir. Bu okulların süresi ilkokuldan sonra 6 ve ortaokuldan sonra 3 yıldır. Bu okullarda genel kültür, iş-tarım etkinlikleri ve öğretmenlik bilgisi dersleri verilmiştir. Daha sonra bu okulların süresi ilkokul üzerine 7 ve ortaokul üzere 4 yıla çıkarılmıştır.

1960'lı yıllarda ilköğretimde öğretmen açığı sorununun çözümü için "yedek subay öğretmenlik"ten yararlanılmıştır. Bunu ortaokul ve dengi okul mezunlarından 18 yaşını

dolduranların kurstan geçirilerek "vekil öğretmen" olarak ilkokullara atanmaları izlemiştir.

1973 yılında ilkokullara sınıf öğretmeni yetiştirmek üzere eğitim süresi 2 yıl olan "eğitim enstitüleri"nin açılması kararlaştırılmıştır. 1974-1975 öğretim yılında ilköğretmen okulları eğitim enstitülerine dönüştürülmeye başlanmış, enstitüye dönüştürülmeyen ilköğretmen okulları "öğretmen lisesi" adı altında yüksek öğretmen okullarına öğrenci yetiştirme görevi üstlenmişlerdir. 1974 yılında Mektupla Yüksek Öğretim'den yararlanılarak öğretmen yetiştirilmiştir. Bunu 1978'deki "hızlandırılmış program"la öğretmen yetiştirme çalışmaları takip etmiştir.

1979-1980 yıllarında sınıf öğretmeni yetiştiren 2 yıllık eğitim enstitüleri programında genel kültür, olan bilgisi ve meslek bilgisi dersleri ayrı ayrı düzenlenmiş ve programın ağırlığını sınıf öğretmenliği dersleri oluşturmuştur.

1982 yılında eğitim enstitüleri eğitim yüksekokulları'na dönüştürülmüş ve üniversiteler bünyesine alınmıştır. Sınıf öğretmeni yetiştiren bu okullar 1989-1990 öğretim yılında 4 yıla çıkarılmıştır. Artık ilkokul öğretmenleri lisans eğitimi veren Eğitim Fakülteleri ve Eğitim Fakülteleri'ne bağlı "sınıf öğretmenliği" bölümlerinde yetiştirilmeye başlanmıştır. Bu okulların programlarında 3. ve 4. sınıfta yan alan olarak belirlenen II. kademe öğretmenliği için 18 kredilik program da uygulanmaktadır. Lisans programında alan bilgisine ağırlık verilmektedir.

1992-1993 öğretim yılında Fen-Edebiyat Fakülteleri ve başka branş mezunlarının ilkokul öğretmeni olarak atandıkları görülmüştür.

Milli eğitim şûralarında öğretmen yetiştirme konusu ele alınmış ve gereken önlemler alınmaya çalışılmıştır.

İlkokul öğretmenlerinin yetişmeleri için ülkemizde lisans düzeyi yeterli görülürken, ABD, İngiltere ve Fransa'da 1 ya da 2 yıllık lisans üstü eğitimi ile yetiştirilmektedir. İlkokul öğretmeni yetiştiren kurumlara öğrenci almada ülkemizde lise diploması yeterli görülürken adı geçen ülkelerde daha farklı şartlar aranmaktadır. (Tavsiye edilme, konuşma, ilgi, kişilik ve standart testleri gibi). Fransa'da öğretmen yetiştirme programının %80'nini uygulamalı çalışmalar oluştururken, İngiltere'de konu alanlarının öğretimi ve uygulamalar ağırlıktadır.

Araştırmanın problemi ilkokul öğretmenlerin yeterli yetişmediklerinden hareketle,

Elazığ'da il merkezinde ve merkez köylerde görev yapan ilkökul öğretmenlerinin, öğretmen yetiştirme kurum programlarının amaçlarına ne derecede ulaştıklarının belirlenmesidir.

Araştırmanın genel amacı Elazığ ili merkezinde ve merkez köylerde görev yapan ilkökul öğretmenlerinin yetiştikleri programlar ile ilgili görüşlerinin belirlenmesidir.

Bu amaç çerçevesinde şu sorulara cevap aranmaya çalışılmıştır.

1. Mezun olunan okul programlarında eksik bulunan yanlar nelerdir?
2. Mezun olunan okul programlarıyla yapılan öğretmenlik arasındaki uyumun derecesi nedir?
3. İlkökul öğretmeni yetiştiren programlarda öncelikle ağırlık verilmesi gereken alanlar nelerdir?
4. Branş öğretmenlerinin ilkökul öğretmeni olarak atanmaları nasıl karşılanmaktadır?
5. Hangi tür okul mezunları program amaçlarına daha uygundur?
6. Hizmet süresi ile program amaçlarına ilişkin görüşler nelerdir?
7. Hizmetiçi eğitim ile amaçlara ulaşmaya ilişkin görüşler nelerdir?

Araştırmanın verileri ilgili literatür taraması ve anket tekniğiyle toplanmıştır. Denek grupları Elazığ il merkezinde ve merkez köylerinde görev yapan ilkökul öğretmenlerinden oluşturulmuştur. Örneklem olarak il merkezinde görev yapanlardan 100, merkez köylerde görev yapanlardan 100 öğretmen alınmıştır. Anket sonucunda elde edilen veriler, istatistikî işlemlere tâbi tutulduktan sonra yorumlanmıştır.

Deneklerin %44.5'i bayan, %55.5'i ise erkeklerden oluşmaktadır. Öğretmenlerin %65.5'i 41 ve yukarı yaş, %1.5'i ise 25 ve aşağı yaş grubundadır.

Öğretmenlerin %73.0'ü 21 yıl ve daha yukarı hizmet süresine sahipken, %8 de 10 yıl ve daha az hizmet süresine sahiplerdir.

Öğretmelerin %38.5'i Öğretmen Okulu mezunuyken, %22.5'i Eğitim Yüksekokulu, %16.0'sı Eğitim Enstitüsü, %13.0'ü başka, %10.0'u da Eğitim Fakültesi ve bağlı sınıf öğretmenliği bölümü mezunlardır.

Köy öğretmenlerinin %80.0'i, il merkezindeki öğretmenlerin %74.0'ü hizmetiçi eğitim etkinliğine katılmışlardır. Toplam deneklerin %77.0'si hizmetiçi eğitim kurslarına katılmış,

%23.0'ü ise katılmamışlardır.

Başka branş mezunlarının ilkokul öğretmeni olarak atanmalarını deneklerin %41.0'i uygun görmezken, %28.0'i tekrar belirli bir eğitimden sonra atanabileceklerini, %16.0'sı yararlı gördüklerini %15.0'i de gerektiğinde atanabileceklerini ifade etmişlerdir.

Deneklerin %54.5'i Eğitim Fakültelerini ve Eğitim Fakültelerine bağlı Sınıf Öğretmenliği Bölümlerini uygun görürken, %38.0'i Öğretmen Okullarını, %5.0'i Eğitim Yüksekokullarını, %2.5'i ise Eğitim Enstitülerini ilkokul öğretmeni yetiştiren kurum olarak uygun bulmaktadırlar.

İlkokul öğretmenlerinin yetiştirilmesi için, deneklerin %88.5'i 4 yıllık süreyi gerekli görürken, %11.5'i de bu süreyi gereksiz görmüşlerdir.

Önceki yıllar uygulanmakta olan sıralama sınavını, deneklerin %68.0'i gereksiz görürken, %32.0'si gerekli bulmuşlardır.

Öğretmenlerin %10.0'nu lisans mezunuyken, %51.5'i lisans tamamlama programına katılmış, %38.5'i ise bu programa katılmamışlardır.

Araştırma kapsamına alınan öğretmenlerin %43.5'i alanıyla ilgili bilgi ve beceriye sahip olmada yetiştikleri programları yeterli bulurken %27.0'si çok yeterli bulmaktadır. %13.0'de yetiştikleri programları alanıyla ilgili bilgi ve beceriye sahip olmada yetersiz bulmaktadır.

Öğretmenlerin %65.5'i çocukları inceleme ve tanıma tekniklerini bilmede programı çok yeterli ve yeterli görülmektedirler.

Deneklerin %16.5'i çocukların sorunlarını belirleme ve çözüm önlemleri almada programı yetersiz bulmaktadırlar.

Özel eğitime muhtaç çocukları tanımada, öğretmenlerin %20.5'i yetersiz yönünde görüş ifade etmişlerdir.

Öğretmenlerin %74.5'i dersin gerektirdiği eğitim teknolojisini bilme ve kullanmada yetiştikleri program için çok yeterli ve yeterli görüşünü belirtmişlerdir.

Alanıyla ilgili yenilikleri ve gelişmeleri izlemede, öğretmenlerin görüşleri yeterli yönünde yoğunlaşmıştır.

Planlama yapma, planları uygulama ve değerlendirmede öğretmenler yetiştikleri programları %53.0 ile yeterli bulmaktadırlar.

Öğretmenlerin anadil olarak Türkçeyi kullanmalarında %88.0'i çok yeterli ve yeterli görüşünü belirtmişlerdir.

Toplum kalkınması ve halk eğitiminde öğretmenler %13.0 ile yetiştikleri programları yetersiz bulmaktadırlar.

Öğretmenler iş alanlarını tanıyarak, çocukları ilgi ve yeteneklerine göre mesleğe yönlendirmede yetiştikleri programları %63.5 ile çok yeterli ve yeterli bulmaktadırlar.

Yerel kaynak ve imkânlardan yararlanmada öğretmenler yetiştikleri programlar için yeterli yönünde görüş belirtmişlerdir.

Öğrenci velileriyle iletişim kurarak, öğrencilerin sorunlarına beraber çözüm bulmada öğretmenlerin çoğu (%82.0) yetiştikleri programları yeterli bulmaktadırlar.

Okuldaki diğer personelle iletişim kurma ve gerektiğinde rehberlik yapmada öğretmenlerin % 92.0'si yeterli yönünde görüş belirtmişlerdir.

Mezun olunan okul ile öğretmenlik uyumunda öğretmenlerin % 16.0'si yetiştikleri programları yetersiz bulmaktadırlar.

Hizmetiçi eğitim kursuna katılan öğretmenler; eğitim teknolojisini bilme ve kullanma, anadil olarak Türkçeyi kullanma, toplum kalkınması ve halk eğitimi, okuldaki diğer personelle işbirliği yapma ve öğretmenlik uyumu konularında yetiştikleri programları, katılmayanlara göre daha yeterli bulmaktadırlar.

Eğitim Fakültesi ve bağlı sınıf öğretmenliği bölümü mezunları; alanıyla ilgili bilgi ve beceriye sahip olma, çocukların özel eğitime muhtaç çocukları tanıma, dersinin gerektirdiği eğitim teknolojisini bilme, anadil olarak Türkçeyi kullanma, toplum kalkınması ve halk eğitimi, iş alanlarını tanıma ve çocukları mesleğe yönlendirme, okuldaki diğer personelle işbirliği yapma, bitirilen program ile öğretmenlik uyumunda diğer okul mezunlarına göre yetiştikleri programları daha yeterli bulmaktadırlar.

Belirlenen amaçlara ulaşmaya ilişkin görüşlerde 17 yıl ve daha az hizmet süresi olan öğretmenlerin yetiştikleri programları daha yeterli buldukları görülmektedir.

Bitirilen programlarda eksik bulunan yanların öncelik sırasına göre ilk üçü;

a)Ağır fen derslerinin yer alması

b) Staj süresinin kısa olması

c) Ezberci ve işe yaramayan bilgilerin bulunması olarak belirtilmiştir.

Öğretmen yetiştiren programlarda öncelikle ağırlık verilmesi gereken alanların ilk üçü de öncelik sırasına göre;

a) Ders araçlarının kullanımı

b) Yaparak-yaşayarak öğretim

c) Staj süresinin uzatılması olarak belirtilmiştir.

SONUÇ

Cumhuriyetten sonra, ilkokul öğretmenlerinin çeşitli kaynaklardan yetiştiği ve zaman zaman mektupla öğretim ve hızlandırılmış program gibi yöntemlerin de çözüm olarak düşünüldüğü yapılan ilgili literatür taraması ile görülmüştür.

İlkokulda öğretmen yetiştiren kurumların en uygunu olarak Eğitim Fakülteleri ve bu fakültelele bağlı Sınıf Öğretmenliği Bölümleri gösterilmiştir.

İlkokul öğretmenlerin yetişmeleri için 4 yıllık süre gerekli görülmüştür.

İlkokul öğretmenliği için, ilgili kurumdan mezun olduktan sonra, öğretmenliğe girişte daha önce uygulanmış olan sıralama sınavı gereksiz bulunmuştur.

Başka branş mezunlarının ilkokul öğretmeni olarak atanmaları uygun görülmemiş, ancak gerektiğinde atanabilmeleri için ilkokul öğretmenliği alanı ile ilgili tekrar bir eğitimden geçirmeleri gereği ifade edilmiştir.

Lisans mezunu olmayan öğretmenler, açılan lisans tamalama programlarına katılmaktadırlar.

Öğretmenler, mezun oldukları programlarla yaptıkları öğretmenlik uyumunda 1/6'sı uyumsuzluk görmektedirler.

Mezun olunan okul programlarında eksik bulunan yanlar öncelik sırasına göre şöyle sıralanmıştır;

- * Programlarda ağır fen derslerinin yer alması,
- * Staj süresinin kısa olması,
- * Birleştirilmiş sınıf programını planlama ve bu sınıflarda uygulama yapılmamıştır,
- * İdarî işler bilgilerin yetersizliği ,
- * Rehberlik faaliyetlerinin yetersizliği,
- * Ölçme ve değerlendirmenin iyi kavranamaması.

Eğitim Fakülteleri ve bu fakültelele bağlı sınıf öğretmenliği bölümü mezunları, belirlenen program amaçlarını gerçekleştirmede yetiştikleri programları daha yeterli görmektedirler.

Hizmetiçi eğitim kursuna katılan öğretmenler, bu kursa katılmayan öğretmenlere göre, amaçlarının bazılarını gerçekleştirmede yetiştikleri programları daha yeterli bulmaktadırlar.

Belirlenen amaçlara ulaşmada, 10 yıl ve daha az hizmet süresine sahip öğretmenler yetiştikleri programları daha yeterli görmekteyler.

ilkokul öğretmeni yetiştiren programlarda öncelikle ağırlık verilmesi gereken alanlar olarak şunlar gösterilmiştir:

- * Ders araçlarının kullanımı,
- * Yaparak-yaşayarak öğretim,
- * Staj süresinin uzatılması,
- * Birleştirilmiş sınıflarda uygulama,
- * Çocuk psikolojisi ve gelişimi,
- * Çevre ilkokulları ile ilişki kurularak uygulamalı tartışmalar,
- * Metod ve tekniklerin daha iyi öğretilmesi.

ÖNERİLER

İlkokul öğretmenlerinin kaynağını, Eğitim Fakülteleri ve bu fakültelele bağı sınıf öğretmenliğı bölümleri oluşturmalıdır.

Başka branş mezunları ya ilkokul öğretmeni olarak atanmamalı ya da atanmadan önce ilkokul öğretmenliğı alanı ile ilgili belli bir eğitimden veya kurstan geçirilmelidir.

Hizmetiçi eğitim etkinlikleri, ilkokul öğretmenlerinin yetiştikleri programlardaki yetersizliklerini giderici nitelikte düzenlenmelidir.

Hizmetiçi eğitim etkinlikleri, öğretmenlerle görüşmeler yapıldıktan sonra planlanmalı ve öğretmenlerdeki yetersizlikleri de giderici olmalıdır. Bu kurslar yaz aylarında yapılmalı ve sisteme bağlanmalıdır.

Lisans tamamlama programları, öğretmen yetiştiren kurum programlarının amaçları ile uyumlu olmalı ve bu programlar daha yeterli hale getirilmelidir.

Öğretmenlerin yetiştikleri programlarda, eğitim teknolojisine ait bilgiler daha iyi öğretilmelidir.

Programlarda yaparak-yaşayarak öğretilme ağırlık verilmelidir.

Ağır fen dersleri programlardan kaldırılarak, işe yarayan bilgiler öğretilmeli ve uygulamaya yönelik çalışmalara önem verilmelidir.

İlkokul öğretmenliğı için ilgili bölümlerden mezun olan olan öğretmen adaylarının çoğı bileştirilmiş sınıflı okullara atanmaktadırlar. Bu durumda bazı sorunlarla karşılaştıkları ifade edilmektedir. Bu sorunların programla ilgili alanlara, hizmet öncesinde bileştirilmiş sınıflarda da uygulama yapılarak çözülmeye çalışılmalıdır. Tek öğretmenle okullarda idari işler için, okul yönetimi ve yazışmalarla ilgili bilgiler önemle ele alınmalıdır.

Öğretmenlik stajının süresi uzatılmalı, çocuklar çok iyi tanınmalı ve gelişim özellikleri bilinmelidir. Öğretmenlik stajının dışında, ilkokul öğretmeni yetiştiren kurumların çevresinde bulunan ilkokullarla işbirliğı ile uygulamalı tartışma yapılmalıdır.

Ölçme ve değerlendirme ile rehberlik etkinlikleri daha iyi ele alınmalıdır.

Okullarda kullanılacak ders araçları, Ders Araçları Merkezinden daha kolay sağlanabilmelidir.

Öğretmenlerin meslekî yenilik ve değışmelerden haberdar olmalarını sağlamak için M.E.B.'liğı ve Üniversiteler işbirliğı yaparak TV. programları geliştirilmelidir.

KAYNAKLAR

- Adem, M. (1988). Öğretmen Yetiştirme Düzenimiz Yeterli mi? **Eğitim ve Bilim Dergisi**, 69, (12), ss. 63-70, Ankara: Şafak Matbaası.
- Akyol, A. (1991). **Milli Eğitimde 2 Yıl**, Ankara.
- Akyüz, Y. (1978). **Türkiye'de Öğretmenlerin Toplumsal Değişmedeki Etkileri (1848-1940)**, Ankara: Doğan Basımevi.
- Akyüz, Y. (1989). **Türk Eğitim Tarihi**, (A.Ü.Eğitim Bilimleri Fak. Yayınları No: 160), Ankara: A.Ü. Basımevi.
- Alptekin, M. (1974). **Öğretmen Yetiştirme Reformu**, Ankara: Ayyıldız Matbaası.
- Ataünal, A. (1994). Türkiye'de İlkokul Öğretmeni Yetiştirme ve Çağdaş Uygulamalar, **Çağdaş Eğitim Dergisi**, sayı: 197, ss. 11-17, Ankara: Tekışık Matbaası.
- Avşaroğlu, A. (1970). **Eğitim Sorunlarımız ve Yıllığı**, Ankara: Ege Matbaası.
- Baytekin, Ç. (1992). **Açıköğretim Önlisans Programının İlkokul Öğretmenlerince Değerlendirilmesi**, (Öğretmen Yetiştirmede Koordinasyon), ss. 483-484, Ankara: M.E. Basımevi.
- Berkol, B. (1990). **Türkiye'de İlkokul Öğretmenlerinin Yetiştirilmesinde Ortaya Çıkan Sorunlar ve Eğitim Yüksekokullarında Uygulamalar Üzerine Bir Araştırma**, Doktora Tezi, İstanbul Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Bülbül, S. (1979). **Üniversitede Öğretmen Yetiştirme ve Hacettepe Örneği**, Yayınlanmamış Doçentlik Tezi, H.Ü. Ankara.
- Çelenk, S. (1995). Öğretmenlik Mesleğine Yönelik İyileştirmelerin Sınıf Öğretmeni Bölümü Eğitimine Yansımaları, **Çağdaş Eğitim Dergisi**, sayı: 209, ss: 8-10, Ankara: Tekışık Matbaası.
- Dilâver, H.H. (1988). **Üniversitelerde Benzer Amaçlara Yönelik Lisans Programlarının Karşılaştırılması**, Doktora Ders Ödevi, A.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Duman, T. (1993). **Üniversitede Öğretmen Yetiştirme Sistemi Temel Özellikleri**, **Eğitim**

- Dergisi**, sayı: 6, ss. 14-18, Ankara.
- Ertürk, S. (1982). **Eğitimde Program Geliştirme**, Ankara: Yelkentepe Yayınları: 4.
- Golton, M. (1989). **Handbook of Primary Education In Europe**, Strazburg: Council of Europe .
- Gökçe, B. (1984). **Ortaöğretim Gençliğinin Beklenti ve Sorunları**, Ankara: Millî Eğitim Basımevi.
- Highet, G. (1968). **The art of Teaching**, s. 23, London: Methuen-Co Ltd.
- Karagözloğlu, G. (1987). Yükseköğretime Geçişte Öğretmenlik Mesleğince Yönelme Çağdaş Gelişmeler Işığında Türkiye'de Eğitim Fakültelerinin Yeri ve Rolü- Uluslararası Sempozyumu, **H.Ü. Eğitim Fakültesi Dergisi**, Sayı: 2, Ankara.
- Karagözoğlu, G. (1992). **Öğretmen Yetiştirme Sistemimizde Genel Durum** (Fırat Havzasında Yükseköğretim), Elazığ: Bizim Büro Basımevi.
- Kobayashi, T. (çev: Kemal Aytaç). (1985). Japon Eğitim Sistemi, **Eğitim Bilimleri Dergisi**, c.18, ss. 1-2, Ankara.
- Köymen, S. (1988). Eğitim Fakültelerine Öğretmen Adaylarını Seçme Yolları, **Uludağ Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi**, sayı : 3, s. 198
- Kuzgun, Y. (1982). **Meslekî Rehberliğin Bireylerin Yetenek ve İlgilerine Uygun Meslekleri Tanımalarına Etkisi**, s.24, Ankara: A.Ü. E.B.F. Yayınları.
- Küçükahmet, L. (1976). **Öğretmen Yetiştiren Kurum Öğretmenlerinin Tutumları**, s.13. Ankara: A.Ü. Basımevi.
- Küçükahmet, L. (1986). **Öğretim İlke ve Yöntemleri**, s.112, Ankara: A.Ü. Basımevi.
- Külahçı, Ş.G. (1984). Öğretmen Yetiştirmede Yeterliğe Dayalı Eğitim Yaklaşımı, **Eğitim ve Bilim Dergisi**, sayı: 82, s. 19. Ankara: Şafak Matbaası.
- M.E.B. (1982). **11. Milli Eğitim Şûrası**, (Milli Eğitim Bakanlığı Yayını), Ankara: M.E. Basımevi.
- M.E.B. (1990). **Eğitim Politikaları İncelemesi-Türkiye OECD Raporu**, s.50, Ankara: M.E. Basımevi.

- M.E.B. (1992). **Milli Eğitim Bakanı Köksal Toptan'ın TBMM Plan ve Bütçe Komisyonu 1992 Yılı Bütçe Konuşması**, Ankara: Daym Matbaası.
- M.E.B. (1992). **Öğretmen Yetiştirmede Koordinasyon**, (M.E.B. Talim ve Terbiye Kurulu Başkanlığı), Ankara: M.E. Basımevi.
- M.E.B. (1993). **Öğretmen Yetiştirme Toplantısı**, İstanbul: M.E. Basımevi.
- M.E.B. (1993). **Öğretmen Yetiştirmede Koordinasyon ve İşbirliği Toplantısı**, Ankara: M.E. Basımevi.
- MEB, (1991). XI. Milli Eğitim Şûrası, Ankara: ME Basımevi
- Meydan, S. (1992), **Milli Eğitim Şûralarında Öğretmenlik Mesleği**, (Öğretmen Yetiştirmede Koordinasyon), s.19-26, Ankara: M.E.Basımevi.
- Oğuzkan, F. (1982). Ülkemizde Öğretmen Eğitiminin Gelişimi, **Eğitim ve Bilim Dergisi**, 38, (7), ss. 37-45, Ankara: Şafak Matbaası
- Oğuzkan, F. (1988). Ortadereceli Okul Öğretmenlerinin Yetiştirilmesi, **Cumhuriyet Döneminde Eğitim**, s.3 İstanbul: M.E. Basımevi.
- Okutan, Ö. (1992). **Öğretmen Yetiştirmede Hedef, İlke ve Politikalar**, (Öğretmen Yetiştirmede Koordinasyon), ss: 14-19, Ankara: M.E. Basımevi.
- ÖSYM. (1996). **Öğrenci Seçme ve Yerleştirme Sınav Klavuzu**, Ankara.
- T.E.D. (1981). **Temel Eğitim ve Sorunları** (TED Yayınları), Ankara: Şafak Matbaası.
- Türkoğlu, A. (1992). Eğitim Yüksekokullarında Programa İlişkin Sorunlar, **Öğretmen Yetiştiren Yükseköğretim Kurumlarının Dünü-Bugünü-Geleceği Sempozyumu**, s.480. Ankara.
- Varış, F. (1985). Eğitimde Program Geliştirme Teori ve Teknikler, s. 19, Ankara: A.Ü. Basımevi.
- Varış, F. (1988). **Eğitimde Program Geliştirme Teori ve Teknikler**, Ankara: A.Ü. Basımevi.
- Yenter, J. (1987). Günümüzde Federal Almanya'da Öğretmen Eğitimi, **H.Ü. Eğitim Fakültesi Dergisi**, sayı: 2, s: 106. Ankara.

EKLER

T.C.
FIRAT ÜNİVERSİTESİ
REKTÖRLÜĞÜ
E L A Z I Ğ

91

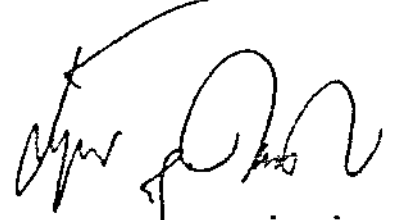
Sayı :B.30.2 FIR.0.70.00.00/221/666
Konu:Anket Uygulaması

04.07.1995

YALILIK MAKAMINA
(Milli Eğitim Müdürlüğü)
ELAZIĞ

Üniversitemiz Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı yüksek lisans programı öğrencilerinden Fahrettin UYANIK'ın danışmanı Yrd.Doç.Dr. Abdullah DİKİCİ yönetiminde "Cumhuriyetten Günümüze İlkokul Öğretmeni Yetiştirmedeki Gelişmeler" konusunda bir yüksek lisans tezi hazırlanmaktadır.

Adı geçenin ekte sunulan anketi ilimiz merkez ve merkeze bağlı köylerde çalışan öğretmenlere uygulayabilmesi için gereğini müsaadelerinize arz ederim. Saygılarımla.

Prof.Dr.Eyüp G. İSBİR
Rektör

EKİ : 4 Ad. Anket Formu

T.C.
ELAZIĞ VALİLİĞİ
Milli Eğitim Müdürlüğü

SAYI:053.Kültür Eğt Öğr/
KONU:Anket Uygulanması.

19820

17/7/1995

.....İLKOKULU MÜDÜRLÜĞÜNE
ELAZIĞ

Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı yüksek lisans programı öğrencilerinden Fahrettin UYANIK'ın danışmanı Yrd.Doç.Dr.' Abdullah DİKİCİ' yönetiminde "Cumhuriyetten Günümüze İlkokul Öğretmeni Yetiştirilmedeki Gelişmeler" konusundaki anketin iliniz merkezindeki ve merkez köylerindeki ilkokul öğretmenlerine uygulanması Valilik Makamının 13.07.1995 tarih ve 053.Kültür Eğt Öğr/ 019492 sayılı emruları ile uygun görülmüştür.

İlgililerin okuluza başvurması halinde gerekli kolaylığın gösterilmesini rica ederim.

M A N 217
Mehmet Hanifi KAH
Milli Eğitim Müdürü a.Ş.
Şube Müdürü

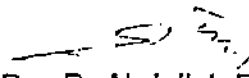
DAĞITIM

Merkez ve Merkez Köy İlkokulu Müdürlüklerine

EĞİTİM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI BAŞKANLIĞINA,

Danışmanı bulunduğum yüksek lisans öğrencisi Fahrettin UYANIK "Cumhuriyetten Günümüze İlkokul Öğretmeni Yetiştirmedeki Gelişmeler" adıyla yapmakta olduğu yüksek lisans tezi için Elazğ Merkez ve merkeze bağlı köylerde çalışan öğretmenlere bir anket uygulayacaktır.

Müsaadelerinizi ve gereğini arz ederim. Saygılarımla.

Yrd.Doç.Dr. Abdullah DİKLİCİ
Danışman

T.C.
FIRAT ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ
Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Başkanlığı

Sayı : B.30.2.FIR.0.30.00.01/300/53
Konu : Anket

Elazığ: 19.6.1995

SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE,

Anabilim Dalımız yüksek lisans öğrencisi Fahrettin UYANIK'ın "Cumhuriyetten Günümüze İlkokul Öğretmeni Yetiştirmedeki Gelişmeler" konulu tezi ile ilgili anketi ve danışman görüşü ilişikte sunulmuştur.

Anketin Elazığ Merkez ve merkeze bağlı köylerde çalışan öğretmenlere uygulanabilmesi için Rektörlük Makamından gerekli izin alınması hususunda gereğini takdirlerinize arz ederim. Saygılarımla.

Bilgilerinize arz ederim. Saygılarımla.

Prof. Dr. Şadiye G. KÜLAHÇI
Anabilim Dalı Başkanı

EKLER

- EK-1 Danışman Yazısı (1 adet - 1 sayfa)
EK- 2 Anket (1 Adet - 4 sayfa)

T.C.
FIRAT ÜNİVERSİTESİ
Sosyal Bilimler Enstitüsü Müdürlüğü

Sayı: B.30.2.FIR.0 E1.00.00/387
Konu: Anket

Elazığ: 30/06/1994

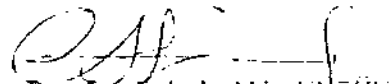
REKTÖRLÜK MAKAMINA

Enstitümüz Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı Başkanlığının 19.06.1995 tarih ve 300/53 sayılı yazısı ile yüksek lisans öğrencilerinden Fahrettin UYANIK'ın, danışmanı Yrd.Doç.Dr.Abdullah DİKİCİ'nin yönetiminde «Cumhuriyetten Günümüze İlkokul Öğretmeni Yetiştirmedeki Gelişmeler» konusunda bir tez hazırladığı belirtilmiştir.

Anılan yazı ile öğrenci tarafından hazırlanarak tezde kullanılmak üzere, danışmanın ve ilgili Anabilim Dalı Başkanlığının onayından geçen ilişikteki anket formularının uygulanabilmesi için; ilgili makamlardan izin alınması istenmektedir.

Yukarıda sözü geçen anketlerin uygulamasında müdürlüğümüzce sakınca görülmemektedir.

Bilgileriniz ile ilişikteki anketin Elazığ Merkez ve merkeze bağlı bölgede çalışan öğretmenlere uygulanabilmesi için Elazığ Valiliğinden izin alınması hususunda gereğini müsaadelerinize arz ederim. Saygılarımla

Doç. Dr. Sabahattin KUÇUK
Müdür

- Ekli 1- Anket Formu
2- Anabilim Dalı teklifi
3- Danışman Teklifi

Sayın Meslekdaşım,

Bu anket "Cumhuriyetten Sonra İlkokul Öğretmeni Yetişmeye İlişkin Görüşler" konulu bir araştırmada görüşlerinizden yararlanmak üzere hazırlanmıştır.

Bu araştırmanın amacı ilkokul öğretmenlerinin yetiştikleri programlar ile ilgili görüşlerinin belirlenmesidir. Araştırmanın istenilen sonuca ulaşılabilmesi göstereceğiniz ilgiye ve vereceğiniz doğru cevaplara bağlıdır.

Araştırmada toplanan bilgiler araştırma kapsamı dışında başka bir amaç için kullanılmayacaktır.

Yardımlarınız için şimdiden teşekkür eder, çalışmalarınızda başarılarınızın devamını dilerim.

Fırat Üniversitesi
Teknik Eğitim Fakültesi
Eğitim Bilimleri Anabilim Dalı
Tlf: 258 12 73 ELAZIĞ

Haziran 1995
Fahrettin UYANIK
Yüksek Lis. Öğr.
İlkokul Öğretmeni

- 1) Cinsiyetiniz
 - a) Bayan
 - b) Erkek
- 2) Yaşınız
 - a) 25 ve daha aşağı
 - b) 26-30 arası
 - c) 31-35 arası
 - d) 36-40 arası
 - e) 41 ve yukarı
- 3) Mesleğinizde hizmet süreniz
 - a) 10 yıl ve daha az
 - b) 11-20 yıl arası
 - c) 21 yıl ve daha fazla
- 4) Bitirdiğiniz okul
 - a) Öğretmen Okulu
 - b) Eğitim Enstitüsü
 - c) Eğitim Yüksekokulu
 - d) Eğitim Fakültesi
 - e) Başka
- 5) Çalıştığınız okulun bulunduğu yer
 - a) Köy
 - b) İl
- 6) Daha önce herhangi bir hizmetiçi eğitim kursuna katıldınız mı?
 - a) Evet
 - b) Hayır
- 7) Lisans tamamlama programına katıldınız mı?
 - a) Evet
 - b) Hayır
- 8) Fen-Edebiyat Fakülteleri mezunları ve başka branş mezunlarının ilk okul öğretmeni olarak atanmalarını nasıl karşılıyorsunuz?
 - a) Yararlı
 - b) Uygun görmüyorum
 - c) Gerektiğinde
 - d) Tekrar belirli bir öğretimden sonra
- 9) Aşağıda verilen öğretmen yetiştirme kurumlarından sizce en uygun olanı hangisidir?
 - a) İlköğretmen Okulları
 - b) Eğitim Enstitüleri
 - c) Eğitim Yüksekokulları
 - d) Eğitim Fakülteleri "Sınıf Öğretmenliği"
- 10) 4 yıllık öğretmen yetiştirme süresini gerekli görüyorsunuz?
 - a) Evet
 - b) Hayır
- 11) Öğretmenliğe girişte sizce sıralama sınavı gerekli midir?
 - a) Evet
 - b) Hayır
- 12) Lisans tamamlama programına katıldıysanız, yeterliliği konusunda ne düşünüyorsunuz?
 - a) Çokyeterli
 - b) Yeterli
 - c) Kısmen yeterli
 - d) Yetersiz

Aşağıda ilkokul öğretmeni yetiştiren kurumların amaçları verilmiştir. Size göre ilkokula öğretmen yetiştiren kurumların programını bitiren öğretmenlerin kurum amaçlarına ilişkin görüşleri nelerdir?

- 13) Alanıyla ilgili gerekli bilgi ve beceriye sahiptir;
- 14) Çocukları inceleme ve tanıma tekniklerini bilir.
- 15) Çocukların fizyolojik, toplumsal ve psikolojik sorunlarını belirleyebilir ve sorunların çözüm yolları için gereken önlemleri almayı bilir.
- 16) Özel eğitime muhtaç çocukları tanır ve gereken önlemleri alır.
- 17) Dersinin gerektirdiği eğitim teknolojisini bilir, kullanır ve geliştirmeye çalışır.
- 18) Alanıyla ilgili yenilikleri ve gelişmeleri devamlı izler ve kendisi de araştırma yaparak sonuçları değerlendirir.
- 19) Günlük, haftalık, aylık ve yıllık etkinlik programlarını planlar, uygular, değerlendirir ve geliştirir.
- 20) Anadil olarak Türkçe'yi çok iyi bilir, kullanır ve Türkçe okuma yazma öğretimi ile ilgili bilgi ve beceriler kazandırır.
- 21) Yeteneklerini geliştirerek gerekli alanlarda iş göme alışkanlığı ve çalışma disiplini kazanır, araştırmacı ve üretici kişiliğe sahip olur.
- 22) Toplum kalkınması ve halk eğitiminde üzerine düşen görevi en uygun biçimde yaparak katkıda bulunur.

	Çok yeterli	Yeterli	Kısmen Yeterli	Yetersiz
13) Alanıyla ilgili gerekli bilgi ve beceriye sahiptir;				
14) Çocukları inceleme ve tanıma tekniklerini bilir.				
15) Çocukların fizyolojik, toplumsal ve psikolojik sorunlarını belirleyebilir ve sorunların çözüm yolları için gereken önlemleri almayı bilir.				
16) Özel eğitime muhtaç çocukları tanır ve gereken önlemleri alır.				
17) Dersinin gerektirdiği eğitim teknolojisini bilir, kullanır ve geliştirmeye çalışır.				
18) Alanıyla ilgili yenilikleri ve gelişmeleri devamlı izler ve kendisi de araştırma yaparak sonuçları değerlendirir.				
19) Günlük, haftalık, aylık ve yıllık etkinlik programlarını planlar, uygular, değerlendirir ve geliştirir.				
20) Anadil olarak Türkçe'yi çok iyi bilir, kullanır ve Türkçe okuma yazma öğretimi ile ilgili bilgi ve beceriler kazandırır.				
21) Yeteneklerini geliştirerek gerekli alanlarda iş göme alışkanlığı ve çalışma disiplini kazanır, araştırmacı ve üretici kişiliğe sahip olur.				
22) Toplum kalkınması ve halk eğitiminde üzerine düşen görevi en uygun biçimde yaparak katkıda bulunur.				

- 23) Toplumda iş alanlarını tanıır, çocukları ilgi ve yeteneklerine göre mesleğe yönlendirmeye çalışır.
- 24) Yerel kaynak ve imkânlardan faydalanır.
- 25) Ana-babalarla iletişim kurar ve çocuklarıyla ilgili sorunlarına beraber çözüm yolu arar.
- 26) Okuldaki diğer personel ve öğretmenlerle işbirliği yapar, gerektiğinde onlara rehberlik eder.
- 27) Mezun olduğunuz okulun programları ile yaptığınız öğretmenlik arasında uyum var mı?

	Çok yeterli	Yeterli	Kısmen Yeterli	Yetersiz

28) Bitirdiğiniz okul programlarında eksik bulduğunuz yanlar nelerdir?

.....

.....

.....

29) Sizce ilkokul öğretmeni yetiştiren programlarda öncelikle ağırlık verilmesi gereken alanlar var mı?

.....

.....

.....